

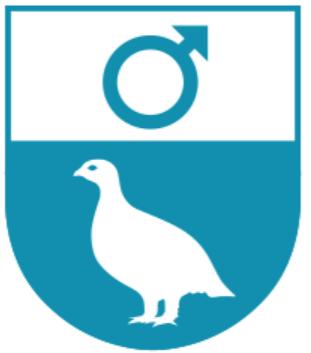

KIRUNA KOMMUN

KIRUNA

UTVECKLINGSPLAN

2014.03.17

KIRUNA KOMMUN

*Kiruna kommun's arbetsgrupp
för Utvecklingsplanen*

Göran Cars, projektledare
Eva Ekelund, biträdande projektledare
Pia Falk, projektkoordinator

Nina Eliasson, LKAB
Annika Nordqvist, Trafikverket
Inger Krekula, Länsstyrelsen i Norrbotten
Mary Rosenfors, översiksplanerare,
samordning översiksplaneringen

*Kiruna kommun's arbetsgrupp
för Utvecklingsplanen*

Peter Niemi ordförande
Anders Lundgren, Trafik
Charlotte Köhler, Plan och bygglov
Mats Nilsson, TVAB
Anja Taube, Fritid och kultur
Simon Lindh, Barn och utbildning
Elisabeth Hansson, Social
Mary Rosenfors, översiksplanerare

WITTE

Östgötagatan 100
Box 4700
116 92 STOCKHOLM
Tel: 08-402 25 00

Mikael Stenqvist
Krister Lindstedt
Anna Edblom
Sam Keshavarz
Christoph Duckart
Martin Bergqvist
Martin Johnson
Jan Wijkmark
Åsa Keane
Viktoria Walldin
Yael Bratel
Andreas Alexandersson
Koen Kragting

GHILARDI + HELLSTEN ARKITEKTER

Møllergata 12 , 2nd floor,
0179 OSLO
Tel: 0047 22 33 99 10

Erik Stenman
Ida Winge Andersen
Mathias Kempton
Gunvor Bakke Kvinnlog
Ellen Hellsten
Franco Ghilardi

SPACESCAPE

Östgötagatan 100
Box 4700
116 92 STOCKHOLM
Tel: 08 452 97 67

Alexander Ståhl
Helena Lundin Kleberg
Joel Hernbäck
Staffan Swartz

FÖRORD

Arbetet med att ta fram denna utvecklingsplan är en beskrivning av något unikt för svenska förhållanden. Det Kiruna står inför har beskrivits som historiens största stadsflyttning. Det handlar inte primärt om att riva och bygga nytt, utan om att fysiskt och mentalt flytta en stad med alla dess verksamheter och funktioner 2,5 kilometer.

Kirunas stadsomvandling är också unik i det sätt på vilket planen för den nya staden har arbetats fram. Den planprocess vi haft i Kiruna saknar motsvarighet i svensk stadsplanering. I Sverige tar stadsplaneringen tid, ofta mycket lång tid. Men trots långa tider anklagas planeringen ofta för att vara dåligt förankrad och toppstyrda, och inte sällan hamnar olika intressen i konflikt med varandra och planeringen hamnar i återvändsgränder. I Kiruna finns en tidspress. Vi vet att den existerande staden måste börja avvecklas 2016, och då måste nya bostäder och verksamhetslokaler finnas inflyttningsklara. Med andra ord måste det gå fort – men utan att ge avkall på förankring och kvalitet. Det är denna verklighet som utgjort villkoren för arbetet med utvecklingsplanen.

Arbetet med Utvecklingsplanen har väglettts av två insikter, nödvändigheten av politisk förankring och styrning, samt nödvändigheten av en solid förankring bland dem som berörs av stadsflytten; medborgarna, handeln, fastighetsägare, byggare och andra delar av civilsamhället.

Politiken i Kiruna har haft en aktiv och styrande roll för arbetet med utvecklingsplanen, inledningsvis genom att formulera fyra styrande villkor. För det första genom att slå fast läget (den fysiska placeringen) av den nya staden. För det andra genom att låsa principen att "utveckling av det nya ska föregå avveckling av det existerande. Samma omsorg som präglar byggande av den nya staden, måste visas de stadmiljöer som ska avvecklas. Avveckling av en miljö som för många varit en hembygd för lång tid måste göras med respektfullhet, och med insikt om att nuvarande centrum kommer att finnas kvar över att finnas kvar under lång tid och att det ska fungera tillsammans med det nya som byggs

upp. Den tredje princip som lagts fast är att stadsomvandlingen inte får drabba Kirunas skattebetalare. Den sista principen är att ersättning måste ges fullt ut för det som rivas och måste ersättas. Arbetet med Utvecklingsplanen har löpande informerats, kommunicerats förankrats i politiken.

Förankring är den andra princip som väglett arbetet med Utvecklingsplanen. Den insikt som utgjort grund för arbetet är att en stadsutvecklingsplan av detta slag aldrig kan bli verklighet om den inte har ett brett stöd hos alla de aktörer som är berörda. Av detta skäl har vi lagt ned mycket ansträngning på att informera, kommunicera och föra dialog om planen och dess innehåll.

En särskilt viktig utgångspunkt har varit att förvissa oss om att kirunabornas synpunkter, tankar och idéer om den nya staden beaktas. Vi har därför systematiskt samlat in och summerat alla de synpunkter som framförts i samråd, dialog, möten och inte minst under det omfattande visionsarbete som genomfördes under 2012/2013. Detta material är ryggraden i Utvecklingsplanen för Nya Kiruna. På motsvarande sätt har det sedan varit angeläget att nära sig andra aktörer för att kunna garantera att också deras intressen och behov blir tillgodosedda. Det handlar här om de kommunala förvaltningarna (skola, förskola, kultur, fritid samt sociala frågor), handeln, arbetsplatser, bostadsföretag och naturligtvis inte minst om önskemål från alla de aktörer som anmält intresse av att vara med och bygga den nya staden.

När vi nu presenterar Utvecklingsplanen för Nya Kiruna är det inte utan viss stolthet. Detta är en plan som bygger på kunskap om önskemål och tankar hos alla dem som berörs av stadsomvandlingen, från medborgare till byggföretag.

Min förvissning är att denna Utvecklingsplan kommer att bli väl mottagen och att den är starskottet på de vi alla väntat länge på – att ord ska bli handling.

Nu bygger vi vår nya stad!

Kiruna den 1 mars 2014

Kristina Zakrisson
Kommunstyrelsens ordförande

INLEDNING

1

KAPITEL

Visioner, mål och kirunabornas röster

Om du ställs inför perspektivet att stora delar av din stad skall rivas, hur reagerar du då? Hos kirunaborna finns en förståelse att gruvans fortsatta expansion i dagsläget är en överlevnadsfråga för staden. Det finns en förståelse för stadsflytten. Men kirunabornas röster är samtidigt entydiga - "Vi lämnar vår historia, våra minnen och platser som är del av vår identitet – det nya som byggs måste vara bra och attraktivt." Av dessa skäl är utgångspunkten i denna Utvecklingsplan åsikter och förslag som väckts av kirunaborna på möten, i dialoger, samråd och inte minst inom ramen för visionsarbetet.

Visionarbetet 2.0 är det viktigaste underlaget för stadsbyggndes strategin och utvecklingsplanen. Den är resultatet av det omfattande visionsarbetet som involverat så gott som samtliga aktörer i Kiruna kommun i flera steg och som även beslutats i kommunfullmäktige. Visionsarbetet har omfattat såväl medborgardialoger, arbete i arbetsgrupper samt seminarier och konferenser.

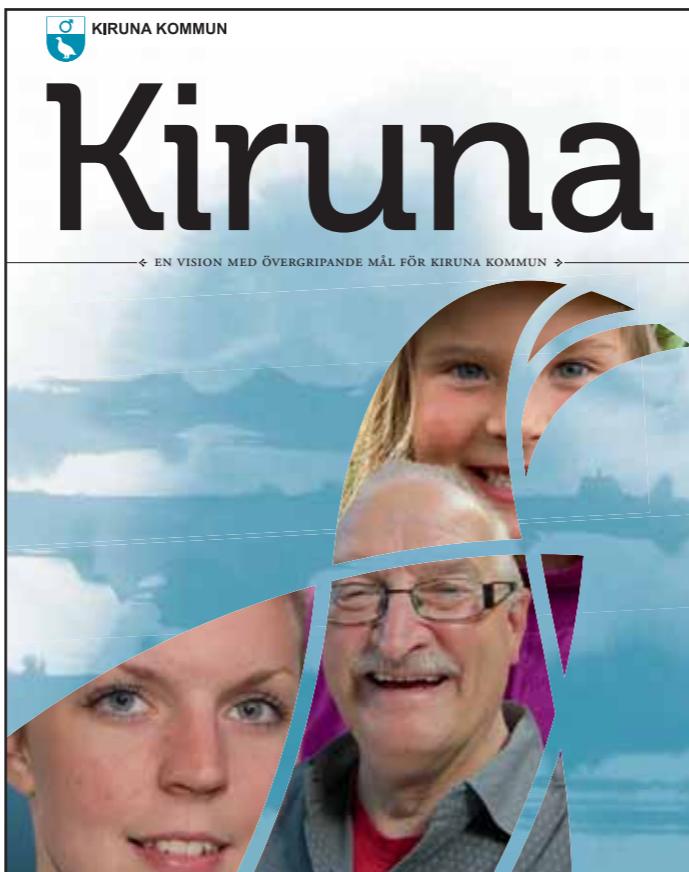
Stadsbyggndesstrategin och utvecklingsplanen beskriver den fysiska utformningen av det framtida Kiruna som ett medel för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. De tar därför hänsyn till de delar av visionsarbetet som berör frågor som den fysiska utformningen antingen påverkar eller påverkas av.

Visionsarbetet har sammanfattats i ett dokument som beskriver mål uppdelade på sex olika områden:

1. Boende, bebyggelse och livsmiljö,
2. Offentlig och kommersiell service,
3. Kommunikationer,
4. Näringsliv och arbetsmarknad,
5. Kultur, fritid och idrott
6. Utbildning och forskning.

Jämställdhet, hållbarhet och inflytande är tre begrepp som återkommer som en röd tråd i de sex områdena. Det framtida Kiruna ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart, och jämställdhet är ett viktigt medel för att uppnå detta. Alla mänskors lika värde ska vara vägledande för den kommunala verksamheten vilket innebär att mänskors intresse och delaktighet ska tas tillvara.

Kirunas fördjupade översiksplan samt ett antal befintliga eller planerade strategier (för t.ex. trafik) är också underlag för Utvecklingsplanen.

Kirunas visionsformulering

Vår övertygelse om människors lika värde är lika djup och värdefull som vår malm.

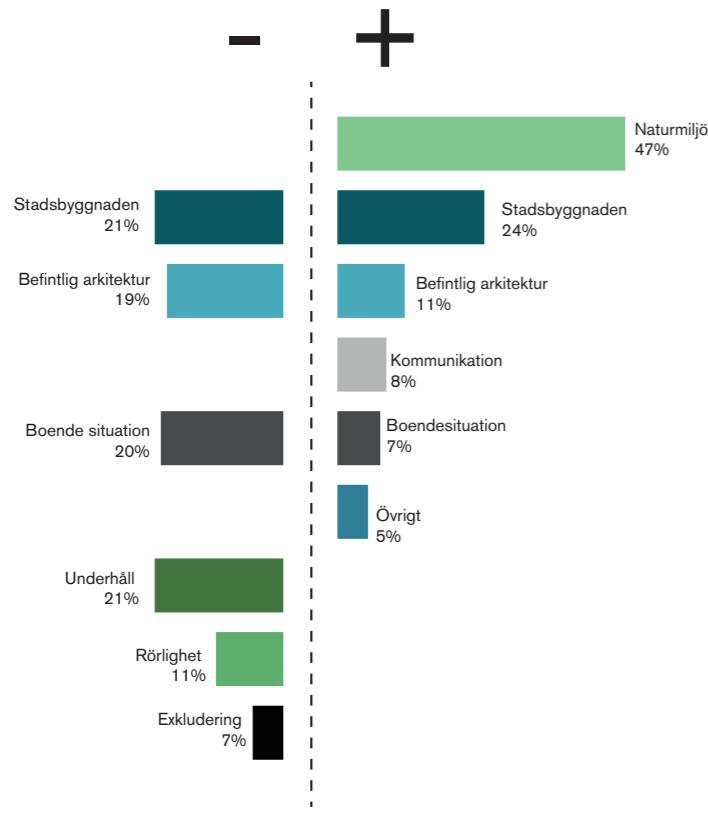
Våra ambitioner är högre än våra fjäll.

Våra näringar gör oss världsledande.

De stora vidderna ger rymd åt ursprung och nytänkande.

Vi är Kiruna.

Medborgardialogen fram till år 2013

Kirunas styrkor och svagheter i förhållande till hur ofta de nämns och beskrivs av Kirunaborna själva i visionsarbetet Kiruna 2.0.

Medborgardialogen och enkäterna, inom bland annat, visionsarbetet Kiruna 2.0 har särskilt analyserats och sammanfattats inom ramen för utvecklingsplanen. Här följer en kort beskrivning.
I dialogen framhålls vikten av en levande och trygg stadsmiljö, särskilt då det är mörkt stora delar av året. Många föreslår bra belysning och ett tätare och levande centrum med fler mötesplatser för att skapa en sådan stad. Kirunaborna anser att det är viktigt med en stad som blandar kommersiella och offentliga verksamheter men också blandar boendeformer och upplättelseformer. Närhet till allt och flöden av människor ges som exempel på vad man vill se i nya Kiruna.

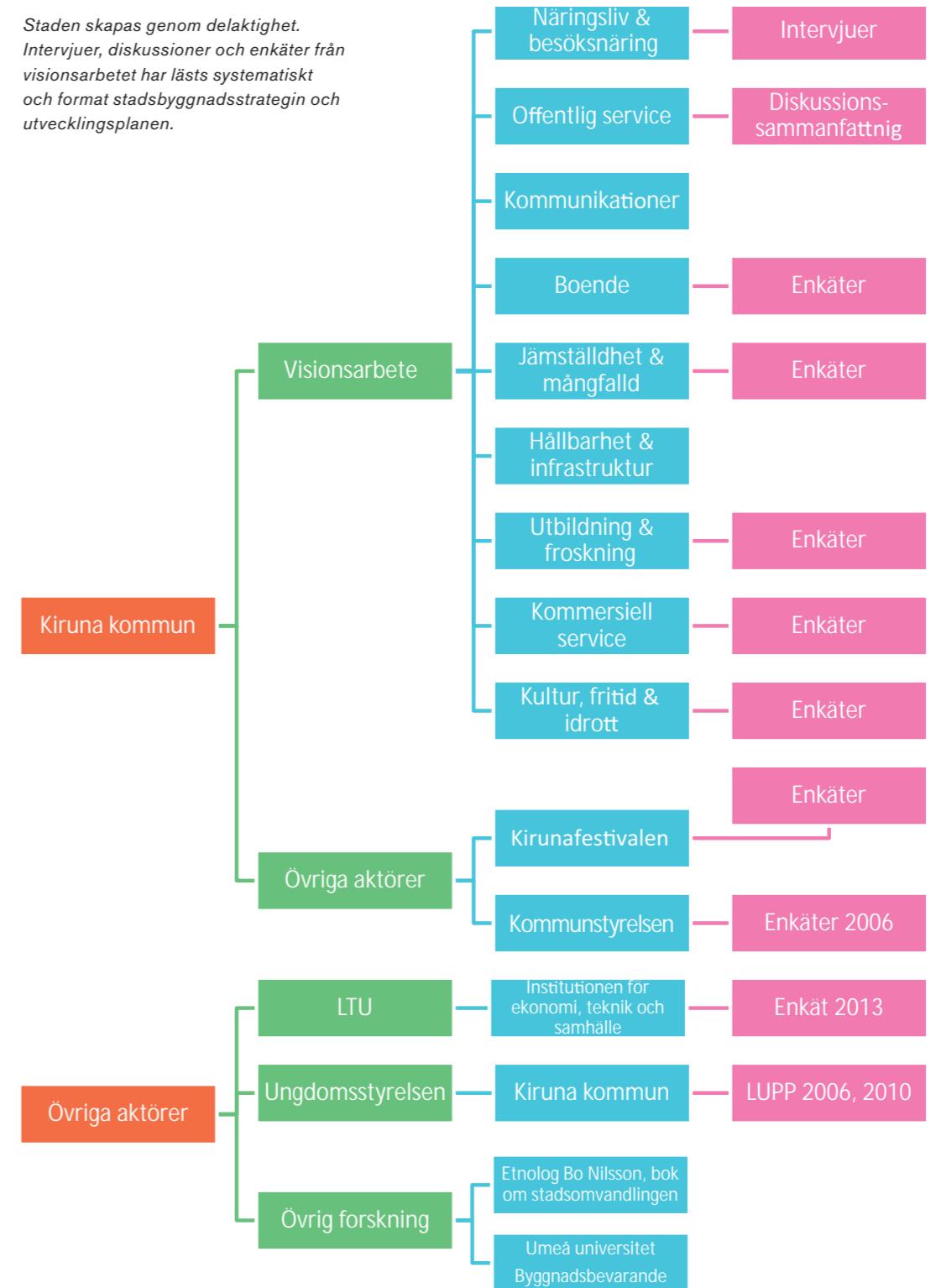
I nya Kiruna vill man att det ska vara lätt att ta sig ut till naturen. Kirunaborna menar att det som är bra med Kiruna i dag och som absolut ska tas med till nya Kiruna är att stadsmiljön finns i nära anslutning till naturen, friluftsområdena och vyerna. De menar även att det är just närvägen till naturen och friluftslivet som gör Kiruna till en attraktiv stad.

I dialogmaterialet framkommer det att identiteten, det vill säga det som är unikt med Kiruna, ska bevaras till exempel nämns begreppet fjällstad ofta, men att det nu finns utrymme för att göra staden mer attraktiv och ännu mer unik. I det sammanhanget pratar man också om kulturliv. I det nya Kiruna önskas mer mångfald som lockar en diversitet av människor. Ett större kulturutbud skulle till exempel göra Kiruna mer attraktivt. Det är viktigt för dagens invånare men tros också vara viktigt för att locka nya invånare. Det är viktigt att skapa en stad som öppen för "alla" (barn, ungdomar, funktionshindrade osv).

I ett samtal med några "utflyttare" och "hemvändare" underströks stoltheten över Kiruna. De beskrev Kiruna som "exotisk" med en identitet som en unik plats långt borta, mitt i ingenstans med mycket ljus och mörker och där till norrskenet.

I dialogen är det åtskilliga som anser att begreppen miljö och hållbar utveckling ska vara ledstjärnor i byggandet av det nya Kiruna. En viktig aspekt som lyftes under dialogen var behovet av energimärt och effektiva förflyttningar mellan stadskärna och rekreativområdena. Vidare påpekades att energieffektiva hus och uppvärmningssystem var av högsta vikt med tanke på det kalla klimatet i regionen.

Staden skapas genom delaktighet. Intervjuer, diskussioner och enkäter från visionsarbetet har lästs systematiskt och format stadsbyggnadsstrategin och utvecklingsplanen.

De nio stadsbyggnadsprinciperna

Med grund i vad som framkommit under främst dialogarbetet utvecklade kommunen nio stadsbyggnadsprinciper som vägledning för planeringen och utbyggnaden av den nya staden. Principerna beskriver en tät och promenadvänlig stad med kvalitativa offentliga rum.

1. Arkitektoniska kvaliteter och identitet som förmedlar stolthet
2. En tät stadskärna
3. Funktionsblandning
4. Attraktiva kluster och sträck som förbindar
5. Levande gatumiljöer med öppna bottenvåningar
6. Hög kvalitet på torgbildningar och parker
7. Offentliga och privata mötesplatser
8. Promenadvänligt
9. Säkerhet och trygghet

Kiruna 4-ever och juryns utlåtande

Kiruna bjöd i juni 2012 in tio arkitektteam för att delta i en tävling om visionen, strategin och utformningen av en ny stadskärna i ett nytt Kiruna. Tävlingen arrangerades av Kiruna kommun i samarbete med Sveriges Arkitekter. I tävlingen efterlystes en tydlig vision för det framtida Kiruna med ledorden hållbarhet, attraktivitet och identitet. Man sökte också efter en struktur som skapar en helhet med den befintliga bebyggelsen under hela processen. Den centrala stadskärnan skulle vara långsiktigt hållbar, karaktärsfull och trivsam.

Det vinnande förslaget Kiruna 4-ever fokuserade på en långsiktig flexibel utbyggnad av staden, snarare än en flytt. Målet var att skapa en sammanhängande stad under hela omvandlingsprocessen och dessutom en stad som klarar framtida förändringar i form av eventuell ytterligare deformation. Omvandlingsprocessen spelar en stor roll i förslaget. Forum för att återanvända byggnadsmaterial blir en viktig del av en resurseffektiv stadsbyggnad och också ett sätt att involvera Kirunaborna, något som förslaget lägger stor fokus på. Man ser processen som något som både berör de boende i Kiruna men som också kan bli en möjlighet att visa upp och diskutera hållbar stadsbyggnad. Naturen har en viktig roll i förslaget. Stadsbebyggelsen är tät och sammanhållen vilket gör att naturen alltid är nära. Ekosystemtjänster föreslås för bland annat dagvattenhantering och vindskydd.

Juryns utlåtande om tävlingsförslaget lyfte fram förslagets robusta och flexibla struktur som klarar av framtida förändringar och möjliggör att hela staden kan leva under omvandlingsprocessen. För detta menade man att det är viktigt att den nya staden byggs i anslutning till den befintliga. Möjlighet att skapa en tät blandad och attraktiv stadskärna med närhet till naturen var också avgörande för vinsten.

Juryutlåtande, Mars 2013

Nya Kiruna kommer att bli en tät, blandad och attraktiv stadskärna med en nära koppling till naturen. Staden kommer att fungera och upplevas som en helhet under hela omvandlingsprocessen. Det finns goda förutsättningar att redan den första etableringen kan inrymma alla de funktioner som behövs för en levande stad. Från en tydlig startpunkt kan staden under en lång tid utvecklas steg för steg och det finns en stor frihet att därifrån bygga vidare i flera olika riktningar.

... Med Malmvägen som huvudstråk byggs staden ut steg för steg i en tydlig östlig riktning och viktiga funktioner som station, sameting och stadshus placeras kring detta stråk.

... Förslaget har en mycket viktig kvalitet som många kirunabor eft erterfrågar och det är en nära tillgång till naturen. Förslagets täthet och tydliga gräns mellan stadsbyggd och natur med gröna eller vita kilar ger snabb tillgång till naturen samtidigt som den tätta staden gör ett litet fotavtryck.

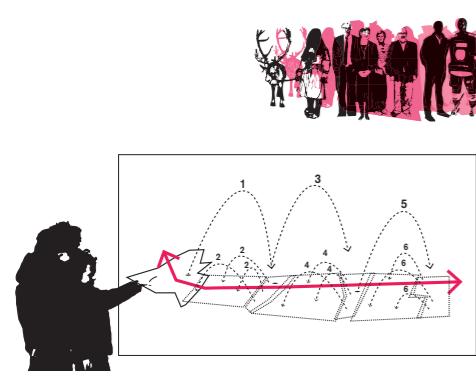
... Förslaget visar tydligt att stadsutvecklingen inte bara handlar om en fysisk process utan i lika hög utsträckning om att engagera mäniskor som deltar i processen. Det finns en strategi för hela staden utveckling steg för steg och den gamla staden har hela tiden en bra relation till den nya. Man betonar betydelsen av dialog med dem som lever och verkar i Kiruna under hela omvandlingsprocessen.

Kirunaportalen som är en virtuell och fysisk plats där kunskap samlas bedöms kunna bli ett mycket viktigt verktyg för stadsutvecklingen.

... (Där) ska man kunna återvinna byggnadsmaterial från rivningarna och förbereda husbyggen samtidigt som kunskap utvecklas. Kirunabiennalen ska skapa internationellt fokus kring stadsutvecklingsfrågorna i Kiruna vilket kan bidra till att öka stoltheten över det man skapar.

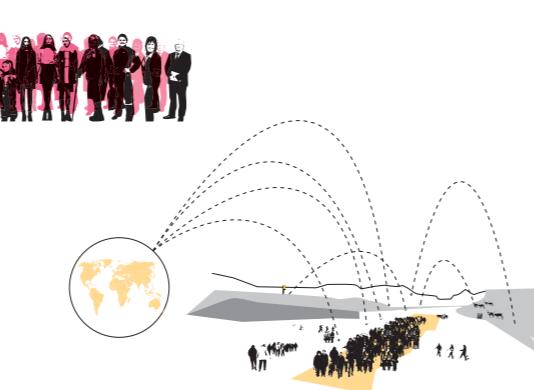
Vision och strategi i Kiruna 4-ever

Steg för steg!

Alla ska med!

Mönsterstaden 2.0!

Processverktygen i Kiruna 4-ever

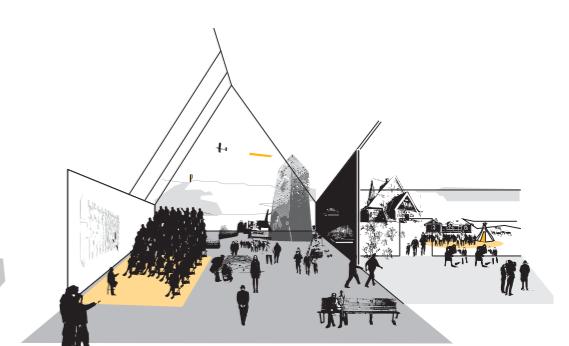
Kirunadialogen

Kirunaportalen

Kirunabiennalen

Plan år 2033 i Kiruna 4-ever, det vinnande tävlingsförslaget som ligger till grund för utvecklingsplanen.

Plan år 2100 i Kiruna 4-ever

Osäkerheter

Arbetet med denna Utvecklingsplan har bedrivits under stor tidpress. Att planen skulle vara klar under mars 2014 har varit en nödvändighet för att den ska kunna möjliggöra det byggande som är nödvändigt när den existerande staden ska börja avvecklas 2016. Den ambitionen som tydligt uttalats är att denna tidspress inte får ske på bekostnad av dess kvalitet. Vår bedömning är att vi lyckats infria denna ambition.

Utvecklingsplanen är väl genomarbetad och håller hög kvalitet. Samtidigt kan vi dock konstatera att tidpressen inneburit att några frågor inte kunnat behandlas med den precision som varit önskvärd, eftersom dessa frågor måste behandlas/beslutas i andra sammanhang innan de kan lyftas in i Utvecklingsplanen. Det gäller *järnvägsstationen*, *E10:ans* dragning och flyttingen av *kulturmiljöbyggnader*. Osäkerheten kring dessa verksamheter redovisas kortfattat nedan och utvecklas sedan i följande kapitel i Utvecklingsplanen.

Järnvägsstationen: Beslut om stationsläge i Kiruna är ännu inte fattat. Trafikverket utreder för närvarande olika alternativa lösningar. Dessa alternativ kommer att tas som utgångspunkt för överläggningar mellan berörda parter; kommunen, Trafikverket och LKAB. Resultatet av dessa överläggningar kommer att utgöra ett underlag när formellt beslut i stationsfrågan ska fattas. Kommunen har uttalat som ett mycket starkt intresse att den tidigare stadsbelägna stationen ersätts med en station i den nya stadskärnan.

E10:an kommer att ges en ny dragning. Det läge som redovisas i framtagen arbetsplan innebär att den kommer att utgöra Nya Kirunas gräns i norr. Beslut om E10:ans exakta dragning förbi Nya Kiruna är ännu inte fattat. Trafikverket har studerat olika alternativa dragningar och tagit fram en arbetsplan. Kommunen förordar en modifiering av dragningen innebärande E10:an förskjuts norrut mot de s.k. lavarna. Detta alternativ kommer att tas som utgångspunkt för överläggningar mellan berörda parter; kommunen, Trafikverket och LKAB. Resultatet av dessa överläggningar kommer att utgöra ett underlag när formellt beslut om nya E10:an ska fattas.

E10:an innebär en barriär mellan den nya staden och stadsdelen Tuolluvaara. Fysiska möjligheter att korsa denna barriär måste tillskapas. Det finns olika idéer och intressen om hur möjligheter att korsa E10:an ska ordnas. Det handlar såväl om tekniska möjligheter att passera Europavägen som om antalet passager. Också denna fråga kommer att bli föremål för överläggningar mellan kommunen, Trafikverket och LKAB.

Kulturmiljöbyggnader. Enligt avtal med LKAB ska ett antal kulturmiljöbyggander flyttas från nuvarande stadscentrum till Nya Kiruna. Inom ramen för arbetet med Utvecklingsplanen har ett antal lokaliseringssprinciper för denna flyttning övervägts, allt ifrån maximal spridning till total koncentration till en plats. I arbetet med Utvecklingsplanen har utvecklats goda argument för en kombination av dessa ytterligheter, innerbärande som huvudprincip att byggnaderna sprids till olika platser i Nya Kiruna, men att värdet av vissa byggnader blir än större om de samförläggs till en mindre bebyggelseenklav. I kommunen pågår arbete med en Kulturmiljöanalys. Detta arbete är ännu inte slutredovisat och i avväktan på att så sker vill vi i Utvecklingsplanen inte föreslå definitiv placering av de aktuella kulturbyggnaderna.

Utvecklingsplanens roll

Alla våra svenska städer har gamla anor och alla vuxit fram genom successiva tillägg och förtätningar. Hur bygger man en helt ny stad och dessutom på kort tid? Detta var den fråga som konfronterade oss när vi startade jobbet med utvecklingsplanen.

De politiska direktiven är klara; Planen måste löpande förankras hos aktörer som berörs av stadsomvandlingen. Det måste gå fort, men inte på bekostnad av kvaliteten. Att klara detta uppdrag kan låta som att 'trolla med knäna'. Men var det inte. Lösningen blev att organisera och bedriva planeringen på ett helt nytt sätt – en utvecklingsplan blev arbetsredskapet. Arbetet med utvecklingsplanen innebar att mycket av traditionella planeringsrutiner ställdes åt sidan och att vi istället utvecklade nya arbetsformer.

Utvecklingsplanen är en icke lagreglerad (eller bindande) form av planering. Det uttalade syftet har varit att i dialog med aktörer som berörs av stadsomvandlingen (medborgare, kommunala förvaltningar, företag, handel, fastighetsägare samt byggare och investerare) utveckla riktlinjer och principer för utvecklingen av den nya staden.

Utvecklingsplanen ska alltså inte ses som ett dokument som definitivt läser markanvändningen. Den anger principer och riktlinjer men är öppen för justeringar och kompletteringar. Denna roll kan illustreras med hjälp av Utvecklingsplanens skisser för det nya stadstorget. När skisserna presenterades fick vi omedelbart synpunkter. Några ansåg – med goda argument – att stadshuset placering skulle vinna på att justeras. Många kirunabor med flera var rädda för att torget storlek skulle göra det blåsigt och kanske ödsligt. Ytterligare andra var kritiska till att inte Empes ritats in som en självklar mötesplats på torget. Under det fortsatta arbetet har vi

justerat stadshusets läge, vi har krympt torgets storlek och vi har öppnat för att lägga Empes på torget förutsatt det finns ett starkt önskemål om detta och, givetvis, att Empes ägare tycker att detta är en bra lokalisering. Stadstorget togs här som en illustration av Utvecklingsplanens roll och flexibilitet.

Samma resonemang gäller nu när vi presenterar planen som helhet. Planen redovisar en helhet, principer och riktlinjer, men inget är hugget i sten, utan detaljutformningen får växa fram under den fortsatta processens gång och i nära dialog med de som berörs. I konsekvens med detta kommer också detaljplaneringen att ske i en kommunikativ process. Det handlar inte om att kommunens tjänstemän sitter på kammaren och gör planer. Snarare ska detaljplanearbetet kännetecknas av dialoger, dels med grannar som berörs och medborgare i vidare bemärkelse, dels med de aktörer som uttalat intresse för att bygga, finansiera och driva verksamhet. Här är kommunens uppgift att utveckla lösningar som innebär att varje detaljplan bidrar till att utveckla staden till en sammanhängande och attraktiv helhet, samtidigt som man lyhört lyssnar till exploaterernas villkor, önskemål och krav för att vara villiga att investera och bygga.

Ytterligare ett utmärkande drag för arbetet med Utvecklingsplanen är den planeringsorganisation som nödvändiggjorts av denna tidspress under vilken stadsflytten måste ske. Vanligtvis sker kommunens planering i tidsmässigt skilda sekvenser. En översiktplan, eller fördjupad översiktspunkt läggs till grund för ett programarbete. När sedan programarbetet avslutats vidtar detaljplaneringen. Program och detaljplaner läggs till grund för samverkan, dialog och granskning av berörda statliga myndigheter, exempelvis länsstyrelsen och Trafikverket. Dessas synpunkter föranleder ofta omarbetningar och nytag innan detaljplanen

Utvecklingsplan -----
Detaljplanering -----
Bygglovsprovning -----

Figur: Tidsaxel och organisation av arbetet med Utvecklingsplanen

slutligen kan antas. Med stöd i antagen detaljplan sker sedan bygglovsprövningar och slutligen byggande. Denna process kan synas som en logiskt uppbyggd sekvens av beslut. Problemet är dock att den har många 'fallgropar' som innebär att planerings- och exploateringsprocesserna blir tidsmässigt långsträckta.

I arbetet med Utvecklingsplanen har vi organiserat planeringsarbetet annorlunda vilket illustreras i figuren ovan.

Den utveckling av planeringsprocessen vi gör i Kiruna innebär att de tre arbetsmomenten översiktlig planering (Utvecklingsplan), detaljplanering och bygglovsprövning inte bedrivs tidsmässigt sekventiellt, utan att de istället integreras tidsmässigt. Det betyder rent konkret att redan under arbetet med Utvecklingsplanen har arbetet med detaljplanering initierats (först ut är stadshuset och sedan kommer stadstorget och handelsgatan). När sedan arbetet med detaljplaneringen kommit igång och resultat kan skönjas så initieras parallellt i tid bygglovsprövningsarbetet.

Parallellt med arbetet med Utvecklingsplanen bedrivs ett arbete med att ta fram en fördjupad översiktspunkt för Kiruna tätort. Denna fördjupning behandlar inte det område som Utvecklingsplanen omfattar. Trots det är den fördjupade utvecklingsplanen ett dokument av stor betydelse för det område som behandlas i Utvecklingsplanen, nya Kiruna.

Det faktum att nya Kiruna byggs kommer att påverka det omgivande Kiruna i många avseenden. Ett viktigt syfte med den fördjupade översiktspunkten är att redovisa och diskutera såväl problem, möjligheter och potentialer som Nya Kiruna kan ha för den existerade staden. Omvänt så är Nya Kirunas möjligheter till utveckling till inte obetydlig del avhängig av sin omgivning. Den frågeställning som måste fokusera i den fördjupade

översiktspunkten är hur övervägande om ändrad markanvändning och utveckling av områden i anslutning till nya Kiruna kan bidra till utvecklingskraft och tillväxt i stadskärnan.

Det kanske viktigaste nyttankandet i arbetet med Utvecklingsplanen har dock varit att utveckla nya former för samverkan mellan kommunen och statliga aktörer vars medverkan är en förutsättning för byggandet av den nya staden. Av detta skäl har vi i Kiruna skapat en helt ny modell för stadsplanering. Den kanske viktigaste förändringen i förhållande till vad som är brukligt är att länsstyrelsen och Trafikverket ingått i den arbetsgrupp som tagit fram utvecklingsplanen. Vanligtvis brukar samverkan med dessa statliga aktörer ske i separata processer och ofta efter det att kommunens plan tagits fram. Rollerna för länsstyrelsen och Trafikverket blir då reaktiva, dvs. att reagera på det som kommunen gjort. Ofta leder dessa reaktioner från de statliga aktörerna till att processen stoppas upp och omtag blir nödvändiga.

I Kiruna har länsstyrelsen och Trafikverket, samt även LKAB, haft proaktiva roller i arbetet med utvecklingsplanen, vilket inneburit att de under hela processens gång dels kunnat spela i frågor som de ser som viktiga, dels att de löpande kunnat bedöma att Utvecklingsplanen ges en inriktning och ett innehåll som är acceptabel, givet de intressen man har att bevara som representant från länsstyrelsen, Trafikverket och LKAB.

Innan vi drog igång arbetet med Utvecklingsplanen fanns farhågor att detta sätt att samarbete inte skulle fungera. Dessa farhågor har hamnat på skam. Samarbetet har fungerat utmärkt och är en bidragande orsak till att den forcerade tidplanen kunnat hållas och att slutresultatet, Utvecklingsplanen, håller en hög kvalitet.

STADSBYGGNADS-
STRATEGI

2

KAPITEL

Stadsbyggnadsstrategin

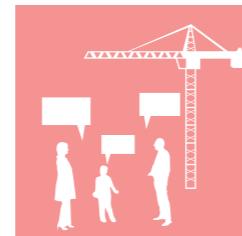
Sju principer som leder utvecklingsplanen

I detta avsnitt summeras visioner och ambitioner som tagits fram och beslutats under hittillsvarande arbete, framförallt inom visionsprojektet 2.0.

Stadsbyggnadsprinciperna utgör ett vägledande dokument för stadsomvändningsprocessen. Här beskrivs mål för det framtida Kiruna som en hållbar, tät och levande stad i linje med tidigare framtagna visioner. Här beskrivs också hur dessa mål kan genomföras och följas upp under hela stadsomvändningsprocessen, från Utvecklingsplan till byggande.

Omvändningsprocessen sker i samspelet mellan kommunen, medborgare, byggherrar och andra berörda intressen. De sju principerna ska både kunna fungera som ett styrande dokument med mätbara mål som kvalitetssäkrar till exempel utvecklingsplan och detaljplaner, men ska också kunna utgöra ett kunskapsunderlag för alla inblandade aktörer i omvändningsprocessen.

Att bygga en hållbar stad handlar om att kunna hantera en stor mängd aspekter, allt från trottoarbredder och lokalklimat till stadens unika karaktär och människors möjlighet att påverka processen. Stadsbyggnadsprinciperna har tagits fram för att ge en överblick av ambitionerna för det framtida Kiruna. För varje princip har sju nyckelfrågor identifierats som konkretiseras i principen.

1. Dynamisk stadsomvandling

- 1.1 Staden skapas genom delaktighet och dialog
- 1.2 Utveckling före avveckling
- 1.3 Mötesplatser för stadsomvandling
- 1.4 Staden växer österut från det befintliga
- 1.5 Steg för steg, plats för plats
- 1.6 En flexibel stadsstruktur
- 1.7 Tillåtande detaljplaner

2. Levande och trygg stadsmiljö

- 2.1 Offentliga platser för alla vid naturliga målpunkter
- 2.2 Närhet till natur, park och lekplatser
- 2.3 Trivsamma och trygga gator och allmänna platser
- 2.4 Entréer och lokaler mot gaturummen
- 2.5 Sol, vind och årstidsrelaterad design
- 2.6 Låga bullernivåer och bra luft
- 2.7 Gröna gårdar och uteplatser

3. Tillgänglig och promenadvänlig stad

- 3.1 Tydliga stråk och noder i gatunätet
- 3.2 Gatuminjön prioriteras för gående
- 3.3 God framkomlighet för cykel och spark
- 3.4 Lättillgänglig och attraktiv kollektivtrafik
- 3.5 Resecentrum är knutpunkt för kollektivtrafiken
- 3.6 Biltillgänglighet men på stadens villkor
- 3.7 Flexibel och samnyttjad parkering

Byggandet av Nya Kiruna innebär en stor förändring av Kiruna. Samtidigt som en ny stad byggs ska den befintliga staden med viktiga funktioner, platser och minnen avvecklas. Omvändningsprocessen handlar både om en konkret flytt av verksamheter och material, men också om att den nya staden ska få en plats i kirunabornas hjärta. Utformningen av den nya staden måste präglas av kirunabornas intresse och delaktighet. Stadsflytten i Kiruna innebär en unik möjlighet att skapa en omvärldsbild av Kiruna som en mönsterstad för modernt stadsbyggande; miljömässig hållbarhet och stadsattaktivitet. Den innebär också en möjlighet att skapa en arena för kunskapsutbyte om materialåtervinning och byggande i subarktiskt klimat.

Det är rummen mellan byggnaderna som skapar liv och mötesplatser i staden. Det är här man ser andra människor och själv kan bli sedd, vilket skapar förutsättningar för möten mellan människor. Att använda sig av de offentliga rummen är nödvändigt för alla invånare i staden oavsett om man tar sig fram till fots, med cykel, kollektivtrafik eller bil. I en jämlig stad som är tillgänglig för alla är det därför viktigt att alla människor kan känna sig säkra och trygga på gator, torg och i parker. Men de offentliga rummen innehåller inte bara nödvändiga aktiviteter utan de kan också bli viktiga platser att vistas på längre stunder. För att sådana, mer frivilliga aktiviteter, ska uppstå måste de offentliga rummen utformas så att de är trivsamma, upplevelserika och bekväma. Det innebär till exempel att det ska finnas gott om plats på trottoarna, att gator och torg ska vara vindskyddade och att det ska finnas aktiviteter som lockar många. Stadens utedmiljöer innehåller inte bara offentliga rum, utan även privata utedmiljöer som trädgårdar eller kvartersgemensamma gårdar. Att ha tillgång till både offentliga och privata utedmiljöer är en viktig kvalitet i staden.

Möjligheten att ta sig fram är grundläggande för en fungerande stad. En jämlig stad har ett transportsystem där alla människor har möjligheter att ta sig fram, oavsett ålder, funktionsnedsättning eller ekonomi och där människors livsmiljö är lika viktigt som hög framkomlighet. Kirunabornas bilresor utgör idag en högre andel än i andra jämstora svenska städer. I det framtida Kiruna prioriteras klimtvänliga transportmedel. Fokus riktas mot hur gående, cykel och kollektivtrafik kan prioriteras. Personbilar och varutransporter ska ha tillgänglighet till staden men det ska i en småstad som Kiruna inte ge problem för andra mer prioriterade trafikslag.

4. Tät och blandad stad

- 4.1 Blandning av funktioner i stadskärnan
- 4.7 Högre täthet i kärnan och kring viktiga stråk
- 4.4 Offentlig och kommersiell service samlas i kluster och stråk
- 4.2 Kultur, fritid och idrott aktiverar staden
- 4.3 Förskolor och skolor nära boende och natur
- 4.5 Goda lägen och lokaler för företag och forskning
- 4.6 Blandning av bostadstyper och upplåtelseformer

5. Stark identitet och arkitektur

- 5.1 Nya Kiruna är sammanhängande, tät och naturnära
- 5.2 Torget är ett landmärke och en mötesplats
- 5.3 Gestaltning som reflekterar subarktiskt klimat och lokal identitet
- 5.4 Stadsbilden är rik på olikheter som speglar Kiruna
- 5.5 Värdefulla kulturbyggnader definierar viktiga platser
- 5.6 Bevarade byggnader och byggnadsdelar finns rikt representerade i staden
- 5.7 Mötesplatser för internationellt utbyte och innovation

6. Natur och stad i samspel

- 6.1 Lokala natur tillgångar förvaltas för framtid
- 6.2 Naturens ekosystemtjänster berikar staden
- 6.3 Biologisk mångfald och lokala arter
- 6.4 Anpassning till kommande klimatförändringar
- 6.5 Snöröjning för framkomlighet och stadsliv
- 6.6 Dag- och smältvatten omhändertas lokalt och skapar renande kretslopp
- 6.7 Byggnation utifrån lokala mark- och klimatförhållanden

7. Energi- och resurssmart stad

- 7.1 Effektiv markanvändning och stadsstruktur
- 7.2 Material från befintliga byggnation tas tillvara
- 7.3 Självförsörjande och klimatneutrala energisystem
- 7.4 Låg miljöpåverkan under hela livscykeln
- 7.5 Kretsloppsanpassade VA- och avfallssystem
- 7.6 Energieffektiva byggnader och byggnadsmaterial
- 7.7 Föroreningar stör inte mark, vatten och ekosystem

Den tätta mångfunktionella staden har många fördelar. Den är mer tillgänglig eftersom fler människor kan gå eller cykla mellan bostaden, arbetet och service. Den är trygg eftersom det är fler människor som rör sig på gatorna. Blandningen av olika verksamheter och bostadstyper innebär att stadsrummet befolkas av en blandning av människor under dygnet. Bostadsbeståndet är blandat vad gäller hustyper och upplåtelseformer. Sammantaget bidrar detta till att utveckla en socialt hållbar stad. Olika funktioner i staden har skilda förutsättningar och för att en blandning ska vara ekonomisk bärkraftig behöver stadens utformning stödja en mångfald av verksamheter. Det handlar till exempel om att skapa attraktiva affärslägen för kommersiella lokaler, eller billiga och flexibla lokaler för till exempel kulturverksamhet. Befintliga kultur- och näringslivsutövare ska ges goda möjligheter att fortsätta eller utveckla sin verksamhet i den nya staden.

Stadens identitet är vad som gör den unik bland många andra städer som erbjuder ungefär samma funktioner. Identitet handlar om en känsla för staden som hembygd, en plats att känna igen sig i och stadsrum att uppskatta för deras unika karaktär. Identitet skapas både av den byggda miljön, naturliga förutsättningar och av de människor som bor i staden. Den byggda miljön kan genom till exempel byggnadernas utseende eller stadrummens skala bidra till att skapa en karaktär som är unik för Kiruna. De naturliga förutsättningarna, som vinterklimat eller topografi kan förstärkas och göras synliga för att tydliggöra stadens läge. Kirunas invånare känner bäst sin stads identitet och deras kunskaper är en viktig del för att utveckla den nya stadskärnan till att bli just Kirunas stadskärna. Men även de som bott och verkat i staden tidigare är en viktig del av stadens identitet som kan göras synlig genom att till exempel historiska byggnader, platser eller traditioner bevaras och lyfts fram.

Kirunaborna har starka band till naturen. Relationen till naturen är både fysisk och mental. Förståelsen för värdet av naturen är därför större här än i många andra städer. Det skapar utmärkta förutsättningar för att tillvarata och utveckla områdets ekosystemtjänster, dvs. de tjänster som ekosystemet levererar till oss kostnadsfritt. Dessa är inte desamma i subarktisk miljö som i sydligare trakter. Exempelvis är stadsvegetation i många städer viktig för att skugga och kyla ner offentliga platser. Här är det rakt motsatt: att skydda för kalla vindar och snödrift. Förståelsen för de lokala ekosystemens funktioner och möjligheter – och hur de kan komma att förändras av ett förändrat klimat – är A och O.

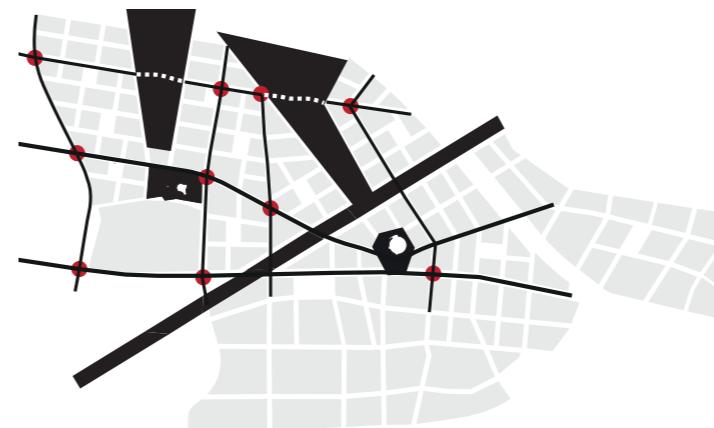
Kiruna använder energi och resurser mer effektivt, med minimal negativ påverkan på hälsa eller ekosystemens förmåga att leverera tjänster till oss. Såväl stadsstruktur som tekniska system görs så robusta att de håller längre och samtidigt så flexibla att de tillåter nödvändiga framtidiga förändringar. Staden är i social och ekonomisk symbios med gruvan, och kan bli så än mer även vad gäller energi och resurser. Avstånden gör att allt som inte kan skapas lokalt måste transporteras från långt håll. Det ställer särskilda krav på t.ex. återanvändning, val av lokala material och förnybar energi. I framtiden går vi mot en bristsituation vad gäller flera av våra naturresurser. Det innebär samtidigt en framtidig möjlighet för Kiruna som föredöme inom resurseffektiv stadsbyggnad och resursåtervinning.

Stadsbyggnadsprinciperna styr utvecklingsplanen

1. Stadsomvandling

2. Stadsmiljö

3. Tillgänglighet

- Knyter ihop det befintliga i öst-västlig riktning, kopplar staden med naturen i nord-sydlig riktning
- Flexibla växtriktningar för en oklar framtid
- Flexibel kvartersstruktur öppnar för stor variation i byggnadstypologi och exploateringsgrad.

- 5 typer offentliga rum, 5 olika skalor, 5 uppgifter:
 - Gaturummen: Tydlig gatuhierarki skapar naturliga mötesplatser.
 - Kvartersparkerna: lek, rekreation och snöhantering i området.
 - Torget: Stadens samlingsplats och vardagsrum där stadens viktigaste gator kryssar varandra.
 - Stadsparken: sport, lek och kultur samlas som stadens ryggrad
 - Gröna kilar: landskapsrelaterad rekreation och storskala ekosystemtjänster

- Klimattillpassat men tydligt orienterbart gatunät skapar goda förutsättningar för ett gång och cykelbaserat stadssamfund.
- Stadsdelsövergripande stråk skapar gena och mer befolkade promenader mellan stadsdelarna men också ut i naturen.
- Inom stadsdelarna finns ett nät av lokala stråk och gator med mer vindlande karaktär.

4. Funktioner

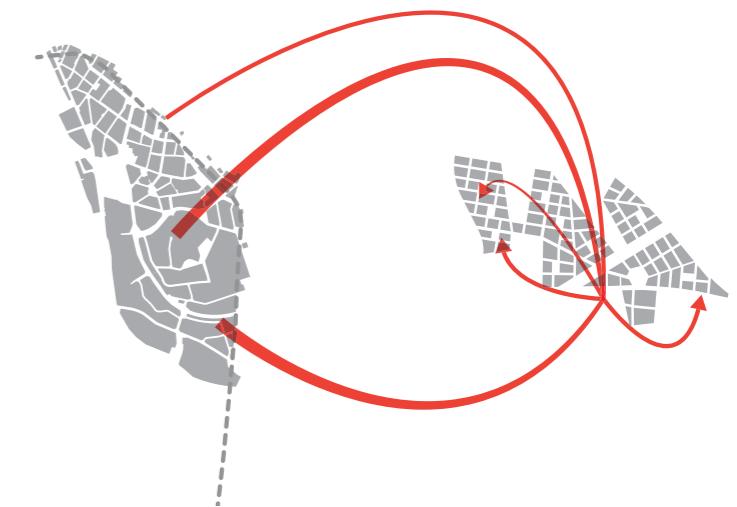
5. Identitet

6. Ekologi

7. Resurser

-Maximal blandning och synergi i stadskärnan skapas genom hög täthet längs stadsdelsövergripande sträck och runt viktiga noder.
-Ett tydligt hierarki mellan aktiva, öppna och stilla fasader ger goda förutsättningar för ett lokalt handelsliv.

-Torget blir ett landmärke och en samlingsplats genom sin strategiska knutpunkts placering i stadens gatunät och samlande hexagonala form.
-Kirunas fysiska byggnadsarv vidareföres genom strategisk placering av kulturyggänder och konst vid offentliga noder samt vardagsobjekt, byggnadsdelar och återvunna material invävd i stadens kvartersstruktur.

-Stadens kilformade växt i nord-sydlig riktning väver ekologi och biologi direkt in i stadsstrukturen.
-De gröna kilarna hanterar snö och ytvatten lokalt och är därmed miljö och energivänlig
-Vegetation i naturparkar, kvartersparker och gaturum ger skydd för vind och väder

-Kiruna portalen öppnar för en systematisk återvinning av befintlig infrastruktur och byggnader. Det är ett unikt tillfälle att i stor skala återanvända lokala material och inte tåra på ändliga globala naturresurser.
-Det tätta och koncentrerade nya Kiruna bidrar till effektiv markanvändning på en plats där önskan att utvinna naturresurser begränsar markresurserna.
-Den tätta staden och robusta stadsstrukturen ökar också möjligheten att skapa en stad för gående, en konkurrenskraftig kollektivtrafik och ett hållbart resande.
-En tät stad ger en effektiv infrastruktur.
-En systemsamverkan mellan gruva och stad öppnar för att Kiruna blir självförsörjande på energi

Stadsbyggnadsstrategin återkopplar till medborgardialogen

Dynamisk stadsutveckling

En dynamisk stadsutveckling säkerställs genom en kontinuerlig dialog och återkoppling genom stadsomvandlingens alla skeenden. Befintliga och nya invånare involveras.

Involvera våra ungdomar.
Vad händer nu?
Hur lång tid kommer det att ta?

Olika röster ur dialogen.

Levande och trygg stadsmiljö

I dialogen framhävs vikten av en levande och trygg stadsmiljö, speciellt då det många månader om året är mörkt. Förslag som bra belysning, ett tätare och levande centrum med fler mötesplatser skulle generera en sådan stad.

"En livsmiljö med möjlighet till aktiviteter alla dagar i veckan. Nu så stänger allt tidigt, det finns bl.a inga kvällsöppna caféer, nästan ingen bio under sommaren. Parkmiljöer centralt och andra platser belägna där barn kan leka- där man kan ha picknick eller spela olika spel (boule, kasta frisbee, dirtbike banor), ett badhus med äventyrspark i samarbete med restaurang/fik och det ska ligga tillsammans med en multisportsarena..."

Kvinna, enkätsvar om boende, bebyggelse och livsmiljö

Tillgänglig och promenadvänlig stad

Dialogerna visar att man i Nya Kiruna vill ha livsmiljön i nära anslutning till boendet. Många önskemål handlar om att det ska vara lätt att ta sig ut till naturen men även kultur, service och handel ska finnas tillgängligt. Det är viktigt att skapa en stad som tillgänglig för "alla" (barn, ungdomar och handikapade) där tillgång till hållbara transportmedel främjas.

"(Det ska finnas en)... Gemytlighetskänsla. Gångavstånd. Kloka sätt att röra på sig i vardagen. Trygghet att kunna röra sig i staden oavsett kön, läggning och ålder. Tänka om och bygga bort Industriområdet som delar upp Lompis från Tuolla och centrala delar. Bygga så att man kan förflytta sig utan att använda bil. Cykelvärtigt t.ex...."

Kvinna, enkätsvar om boende, bebyggelse och livsmiljö

Tät och blandad stad

När Kirunaborna berättade om vad som är bra med dagens Kiruna men även vad de ville se mer av i Nya Kiruna så uppgavs, förutom natur och friuftsliv, livsmiljö i anslutning till boenden och närlheten till allt som gör att man skapar flöden av folk. Det är även viktigt med en levande stad som blandar kommersiella och offentliga samt alternativa och blandade former av boenden och upplättelseformer.

"Där jag bor nu vid Högalid är det nära till allt, stan, skolan m.m., det gillar jag riktigt bra just nu så ta med det till Nya Kiruna."

Man, enkätsvar om boende, bebyggelse och livsmiljö.

Beskrivningarna av den tätta funktionsblandade staden innefattar även ett fokus på mångas längtan efter ett mer dynamiskt kulturliv.

"För att locka människor hit, till en plats som ligger långt från storstadens puls behövs ett rikt kulturliv och en meningsfull fritid. Det är viktigt att det finns goda förutsättningar för att göra kultur till näring i Kiruna och att den unika miljön tas tillvara på. Svalt klimat, orörd natur, stora avstånd och gles bebyggelse kan vändas till unika fördelar om man riktar sig till rätt målgrupp."

Från sammanfattning av dialog med Kirunas företagare

Stark identitet och arkitektur

I dialogen framkommer att identiteten, det som är unikt med Kiruna, ska bevaras. Till exempel nämns begreppet fjällstad ofta, men också att det nu finns utrymme för att göra staden mer charmfull och ännu mer unik. I det sammanhanget pratar många också om kulturliv. I ett samtal med några "utflyttare" och "hemvändare" underströks stoltheten över Kiruna. De beskrev Kiruna som "exotisk" med en identitet som en unik plats långt borta, mitt i ingenstans med mycket ljus och mörker och därtill norrskenet. Men i det nya Kiruna önskar de även mer mångfald som lockar en diversitet av människor. Samtalsledaren återger dialogen:

"Tänk rymden, tänk lite crazy!!", (säger de). Då Kiruna redan idag är en sådan speciell plats så tyckte flera av dem att detta skulle man spänna vidare på i det nya Kiruna. Bygg boendemiljöer som inte finns någon annanstans, fortsätt vara unika och speciella. Eller spinn vidare på det... idag upplevde dem inte att Kiruna tog tillvara på unikiteten när det gäller boende och livsmiljöer."

Från Kiruna 2.0. Nedtecknat samtal med 4 personer i 35-45 årsåldern om boende, bebyggelse och livsmiljö

Natur och stad i samspel

Kirunaborna menar att det som är bra med Kiruna i dag och som absolut ska tas med till nya Kiruna är att livsmiljön finns i nära anslutning till naturen, friuftsområdena och vyerna. De menar även att det är just närlheten till naturen och friuftslivet som gör Kiruna till en attraktiv stad.

"Jag har bott borta i 16 år. Jag kom tillbaka i förstahand för min familj och släkt. Men nu har jag efter två år upptäckt hur mycket Kiruna har att erbjuda i form av naturen... grönområden, vattenarrangemang och stora trevliga lekplatser som gör att man kan ha picknickar där som skapar en mötesplats för gamla och unga..."

Man, enkät om boende, bebyggelse och livsmiljö

Energi- och resurssmart stad

I dialogen är det många som inser att det Nya Kiruna har mycket att beakta med hänsyn till miljö och hållbar utveckling. Många är positiva och efterlyser ett hållbarhetsperspektiv från början till slut. Energi- och resursfrågor genomsyrar även arbetsgrupperna i Vision. 2.0. Gruppen "kommersiell service" lyfter fram behovet av energismarta och effektiva förflyttningar mellan stadsärna och rekreativområden. Gruppen "Hållbarhet och teknisk infrastruktur" arbetar med frågor om hur olika system kan stärka varandra.

"Resursförbrukningen i boenden, höga uppvärmningskostnader är en självklarhet i vårt klimat men den utmaningen måste Kiruna vara bäst på."

Kvinna, enkätsvar om boende, bebyggelse och livsmiljö.

Utvecklings-
planen

3

KAPITEL

3.1

Stadsomvandling

Dynamisk stadsomvandling

Medborgardialogen fortlöper och äger rum på de nya mötesplatser som växer fram - i nya Stadshuset, Kulturhuset och på Stadstorget. Kirunaportalen skapar en fysisk och virtuell arena för stadsomvandlingen, stadsåtervinningen och ett byggande i subarktiskt klimat.

En ny stad utvecklas österut som uppfyller Kirunabornas önskemål och förhopningar och tar med sig viktiga funktioner, byggnader och minnen. I takt med utvecklingen av den nya staden avvecklas den befintliga. Kiruna har beredskap för en tillväxt i flera olika riktningar för att inte hindras av exempelvis framtida mineralfyndigheter men också för att klara en idag okänd storlek på tillväxten.

Stadsutvecklingen sker steg för steg och plats för plats. Det första steget är stadskärnan och Stadstorget.

Stadsplan 2033

Skala 1 : 20 000

0 200

600

1200

GHILARDI + HELSTEN ARKITEKTER

ව්‍යාපෘති

SPACESCAPE

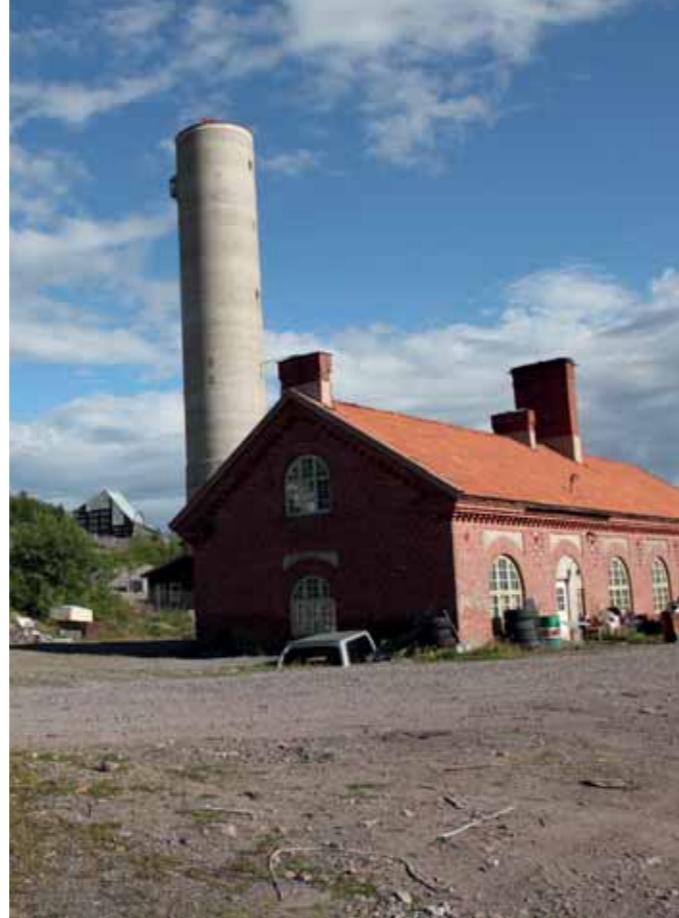
TGA-områden

Nya Kirunas placering

Utsikt mot Kiirunavaara från Stadsparkens tomt

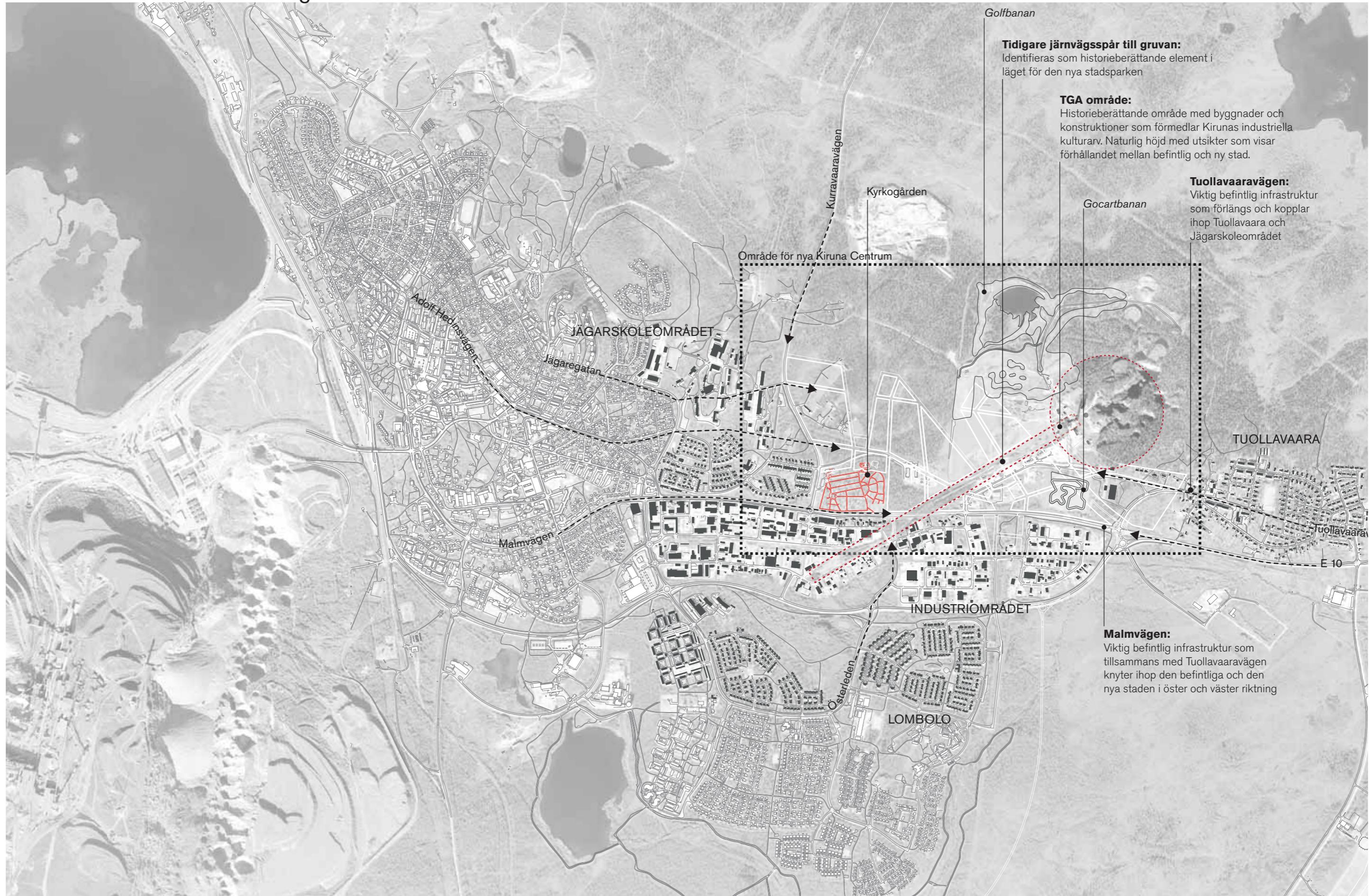

TGA-områden

Golfbanan norr om Nya Kirunas placering

Staden växer från det befintliga

Skala 1 : 20 000

0 200

600

1200

Staden skapas genom delaktighet - dialogen

Kirunas vision och löpande medborgardialoger går som en röd tråd genom hela stadsomvandlingen. Det gör att förväntningar, önskemål kunskaper tas tillvara under processens gång. Arena för detta blir det nya Stadstorget och det Stadshuset och Kulturhuset men också andra ställen där Kirunaborna naturligt rör sig, exempelvis i skolor, på föreningsmötén och i COOP-området, Dessamöten med kirunaboriolikakonstellationer utmärks av dialog, snarare än av monolog och information. Sätten att kommunicera är många och anpassade till olika situationer och olika gruppars behov. Illustrerade förslag är ett viktigt kommunikationsmedel som gör det lättare för alla att förstå sammanhang och att ha åsikter om det nya Kiruna som växer fram.

Mötesplatser för stadsomvandlingen

Kirunaportalen är handlingsinriktad fysisk och virtuell mötesplats som gör det lätt för invånare, organisationer, näringsliv och byggföretag som har intressen och synpunkter på utvecklingen av den nya staden.. Här skapas och möts ett nätverk av intressenter kring idéer och projekt.

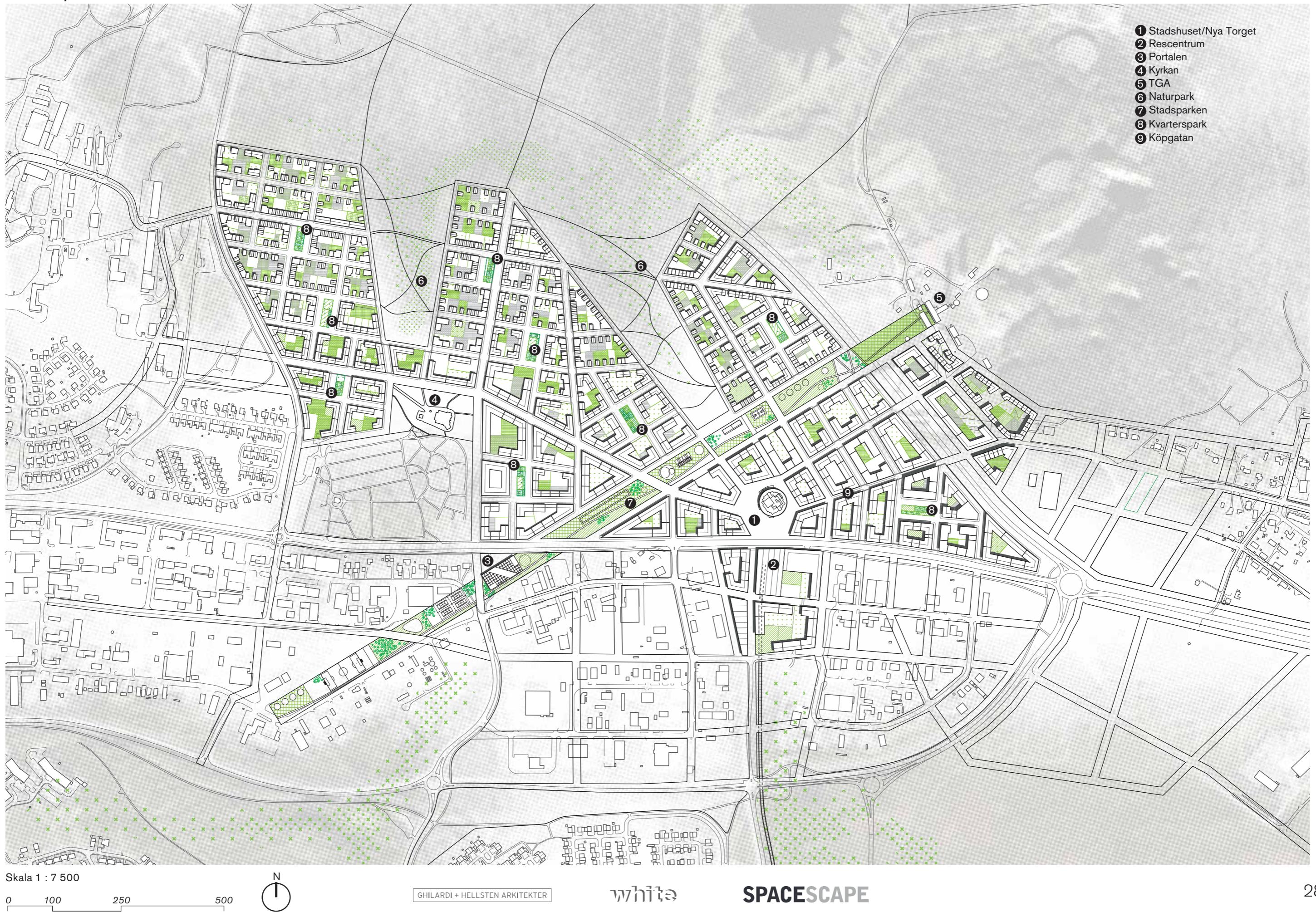
Den fysiska portalen är en plats man kan gå till för att hitta byggmaterial samt återvinna och återbruka produkter i flytten mellan det gamla och nya Kiruna. Den virtuella mötesplatsen utgörs av en hemsida kopplad till omvandlingsprocessen. Att utbyta produkter såväl som idéer blir ett sätt att mötas i Portalen blir ett forum för kunskapsutveckling inom återvinning och resurssnålt byggande. Den kan utvecklas till modell för återvinning i stor skala, en unik näring för Kiruna. För näringslivet ger platsen nya nätförbindelser och affärer; nya företag och arbetstillfällen skapas här. Portalen bjuder inte minst på sociala möjligheter där nya kulturella initiativ tas med anknytning till stadsomvandlingen.

Kirunabiennalen är en återkommande konst- och arkitekturutställning som vartannat år bjuter in nyfikna på stadsomvandlingen i Kiruna.

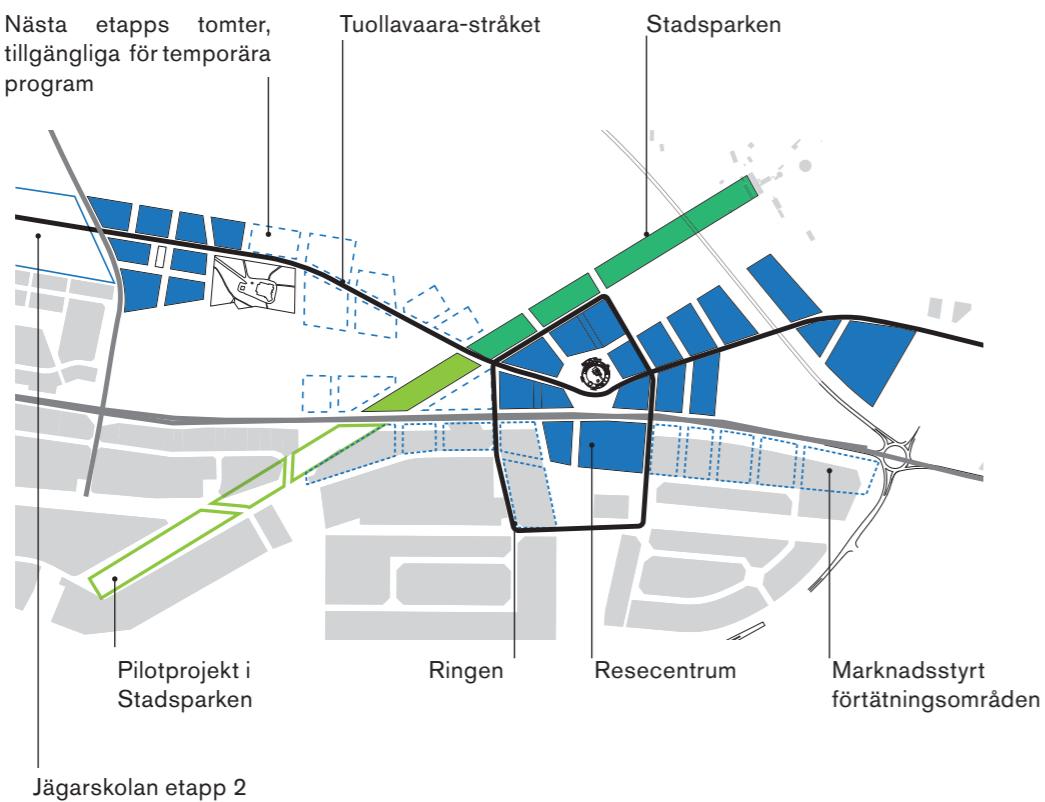
Kirunabiennalen är en återkommande konst- och arkitekturutställning som vartannat år bjuter in nyfikna på stadsomvandlingen i Kiruna

Stadsplan

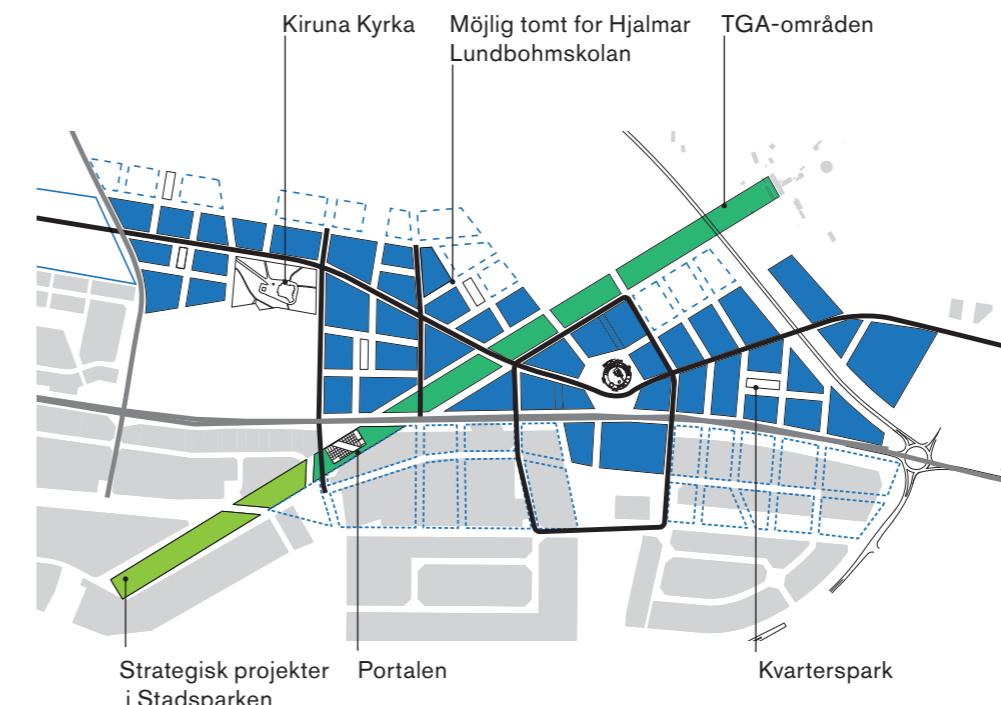

Staden växer från det befintliga. Steg för steg, plats för plats

Steg 1: Torgbildning

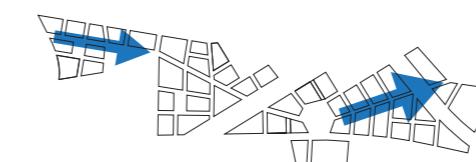
Steg 2: Staden växer österut

Huvudprincip:

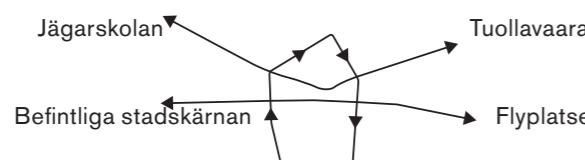

Torget bildas och första stadsgatan växer österut

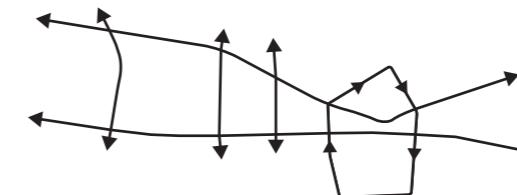

Staden växer österut och kopplar på befintliga områden i väst och åt söder

Kopplingar:

De stadsövergripande stråken kopplar nya och befintliga staden i

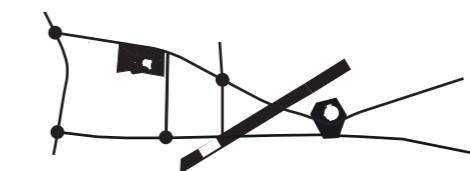

Stadsövergripande stråk börjar koppla i norrsydlig riktning

Offentlig rum:

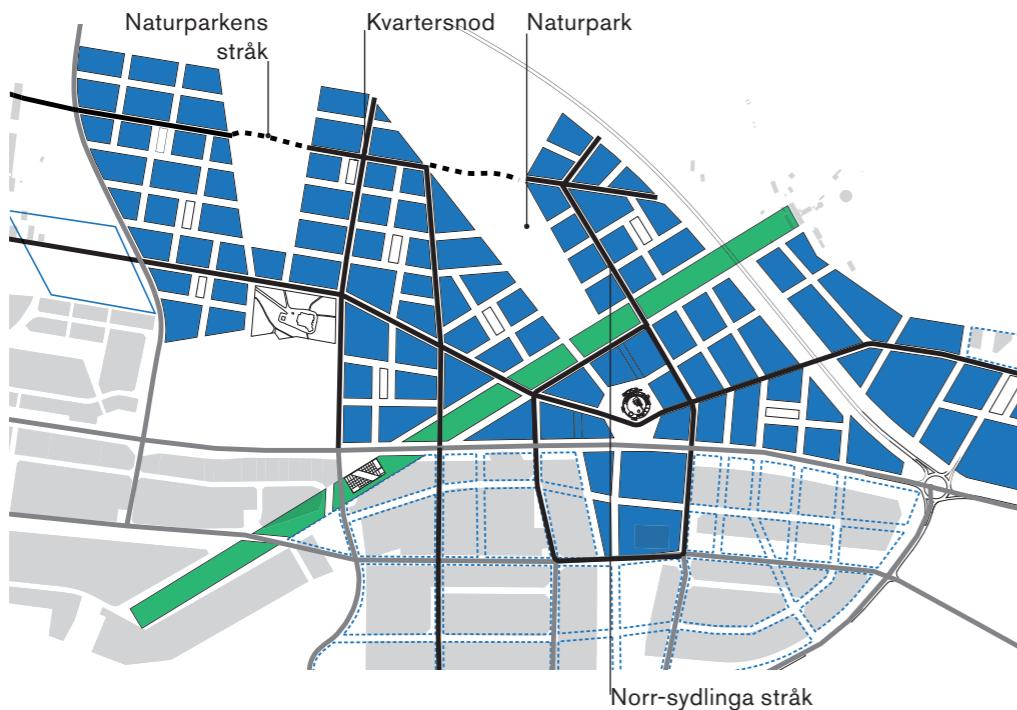

I stråkens kopplingar uppstår et nätverk av offentliga rum och noder

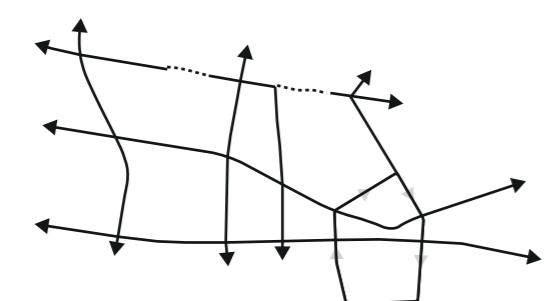

Nya noder uppstår i nya korsningar och Stadsparken börjar koppla mellan TGA och Lombolo

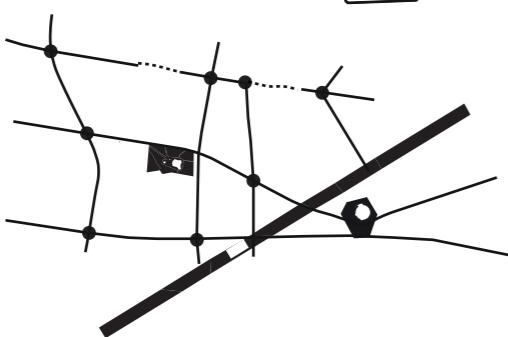
Steg 3. Staden växer norrut

Staden växer norrut i kileform som släpper naturen inn i staden och det vill aldrig vara mer enn 2 kvarter undan

Stadsövergripande stråk försätter koppla i norr-sydlig riktning, och strukturerar växten norrut

Ny noder oppstår i korsingen av de stadsövergripande stråken. Stråken har var sin unika karaktär och noderna reflekterar dessa identiteter

Staden växer från det befintliga

Kiruna växer österut i takt med att den befintliga stadskärnan avvecklas. Det framtida Kiruna utvecklas ur det befintliga Kiruna och staden delas aldrig i två. Stadens nya öst-västliga huvudgata är Malmvägen som kompletteras med två nya öst-västliga stråk. Den nya stadskärnan är en utveckling av den handel och det stadsliv som redan finns. I takt med att staden blir mer levande i öst så rör sig Kiruna. Kiruna flyttas inte – det utvecklas.

De nya investeringarna placeras med hänsyn taget till deformationszonens öst-västliga rörelseaxel på sådant sätt att investeringarna får en rimlig avskrivningstid. Det innebär i stora drag att tunga investeringar som järnväg och sjukhus placeras i stadskärnan eller öster om stadskärnan medan en normal blandstad kan placeras väster om stadskärnan. De bostäder som placeras längre västerut, närmast det befintliga Kiruna kan med fördel byggas med kortare avskrivningstider eller göras flyttbara.

Steg för steg, plats för plats

Stadsutvecklingen sker steg för steg och plats för plats. Det innebär att Kiruna har en park- och torgdriven stadsutveckling där varje etapp leds av attraktiva offentliga rum. För att den nya staden ska fungera från början är det viktigt att service och målpunkter etableras tidigt. Mötesplatser i form av parker och torg, kommersiell och offentlig service samt kollektivtrafik finns på plats när de första invånarna flyttar in.

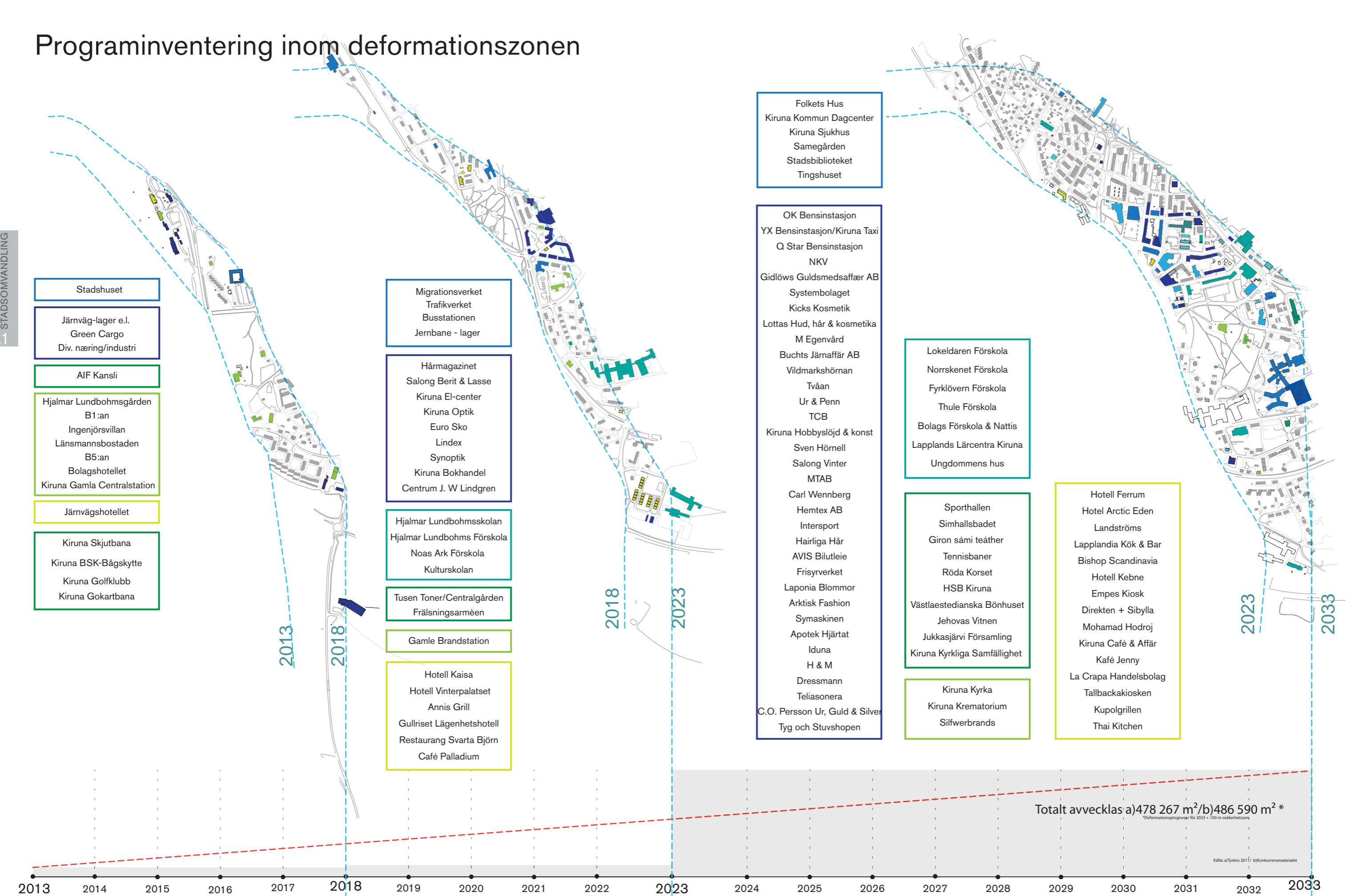
Genom att tidigt i processen använda de platser som senare kommer att utvecklas till viktiga mötesplatser i staden skapas ett engagemang och intresse för den nya staden. Framtida mötesplatsernas identitet kan lyftas fram – och debatteras – i tidiga skeden. Ett framtida grönstråk som leder vidare ut i naturen kan tidigt förses med skidspår vintertid och Kiruna torg kan användas för festivaler och marknader redan innan markbeläggning och omgivande bebyggelse finns på plats.

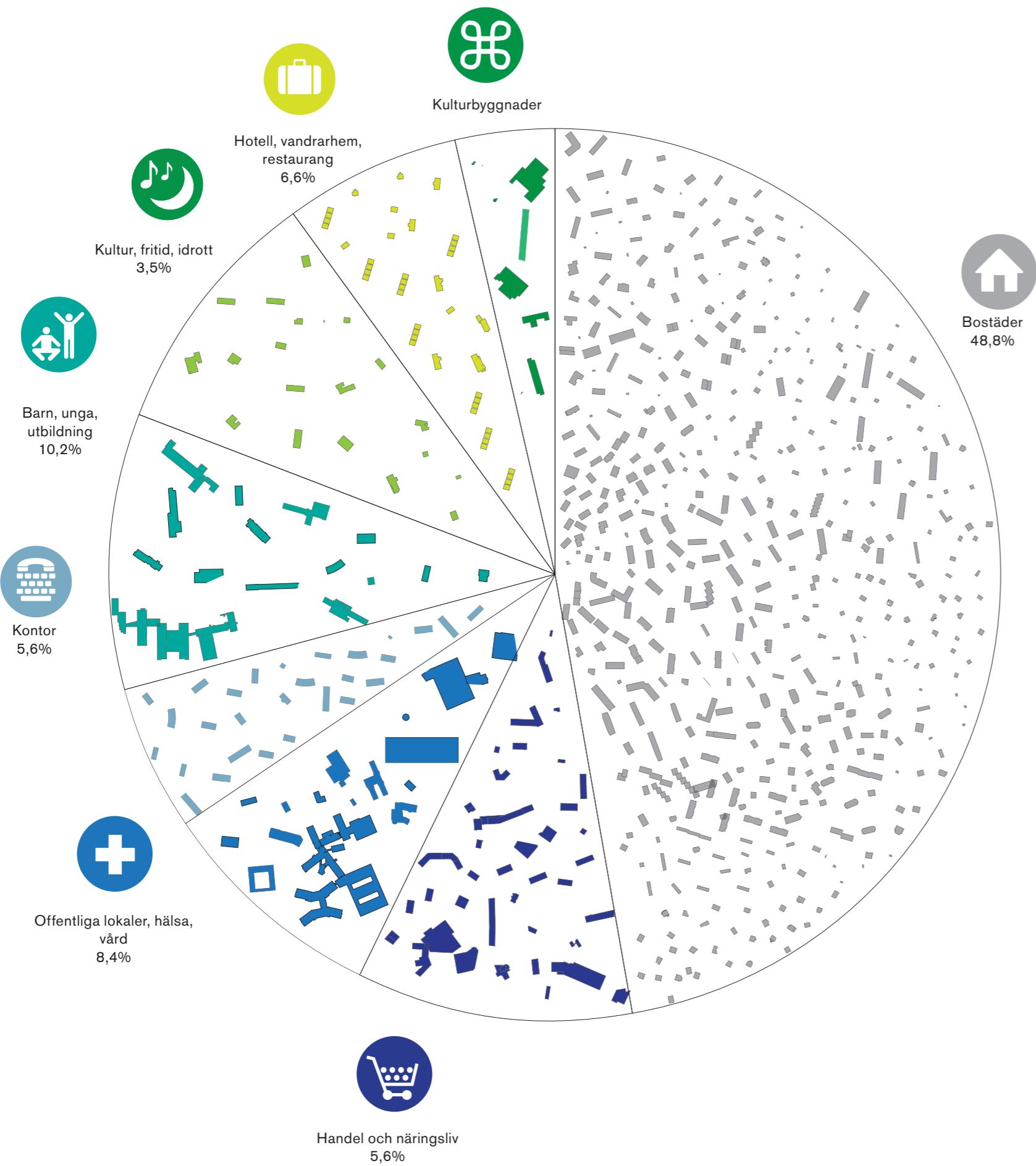
Ett utmärkt exempel på denna strategi är det första steget - stadskärnan och Stadstorget. Steg för steg förskjuts tyngdpunkten i staden av nya platser. På sikt är förändringen dramatisk, men den sker i små odramatiska steg där det nya hela tiden står i förbindelse med det befintliga.

Uppdraget att ta fram en Utvecklingsplan har tydligt avsett en plan för det nya Kiruna som ska växa fram. För att denna utvecklingsprocess ska vara möjlig, krävs dock att arbete med en motsvarande Avvecklingsplan initieras.

En utgångspunkt för detta arbete måste tas i en uttalad ambition att på olika sätt stödja existerande sociala nätverk och att planera såväl avveckling som utveckling i Nya Kiruna på ett sådant sätt att dessa nätverk kan bestå.

Programinventering inom deformationszonen

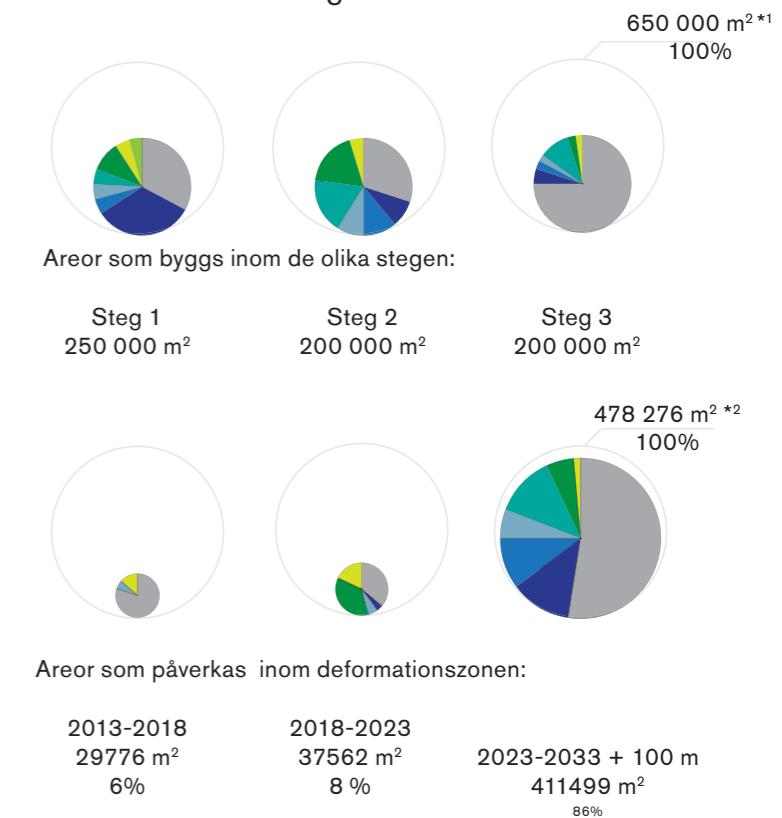

Utveckling före avveckling

Nya stadsmiljöer utvecklas redan innan det nuvarande Kiruna avvecklas. Staden utvecklas sammanhängande. En stadsdelsetapp byggs intill en annan med tydliga sträck som knyter samman så att så långt som möjligt redan etablerad service kan användas. Först därefter kan en motsvarande avvecklingsetapp genomföras i den befintliga staden.

Vissa delar i stadsomvandlingen kommer kunna genomföras i relativt små och successiva steg av utveckling och avveckling. Andra etapper kommer behöva göras i ett större grepp. Den första etappen med Nya torget och de omgivande kvarteren i stadskärnan tillhör den senare kategorin. För att stadskärnans handel- och serviceverksamheter ska behålla sin samlade dragningskraft och inte förlora kundunderlag så sker handelns flytt i samordnad form från nuvarande lägen till den nya stadskärnan och dess. I avvecklingen av det befintliga Kiruna ingår att låta deformationsområdet bli en tillgång och kvalitet för Kiruna.

Utveckling före avveckling - Nya staden byggs snabbare och smidigare än deformationen.

En flexibel stadsstruktur

Olika utvecklingsscenarier

Kiruna har planberedskap för en tillväxt i flera olika riktningar. På så sätt minimeras risken att stadsomvandlingen hindras av exempelvis framtida mineralfyndigheter. När stadskärnan väl är byggd kan staden utvecklas i nordlig och östlig riktning. Även en sydlig riktning som skulle involvera industriområdet är på längre sikt möjlig och hålls öppen. På så sätt ska Kiruna klara en idag okänd storlek på tillväxten. Genom att bevaka att varje plansteg bibehåller denna öppenhet, och inte minskar framtida Kirunabors valmöjligheter, kan utvecklingsplanen sägas ha en planhorisont till år 2100 utan att för den skull ha en exakt planstruktur färdig.

Utvecklingsplanens finmaskiga gatunät, innehåll och tätet är tänkta att kunna ändras och preciseras i senare planskedan för att tillåta större flexibilitet.

Kvarteren görs flexibla med småskalig fastighetsindelning och mångfald av byggherrar som skapar en blandning i användningen och tekniska lösningar vilket ger förutsättningar för flexibilitet över tid.

Scenario 1. Måttlig tillväxt med hög exploatering längs stråk och noder.

Stadsplanen har högre e-tal i stadskärnan och längs viktiga stråk. I första och andra steg er det lagt upp till högre tätet än i steg 3.

Scenario 2. Ökad tillväxt med exploatering på kommunens mark.

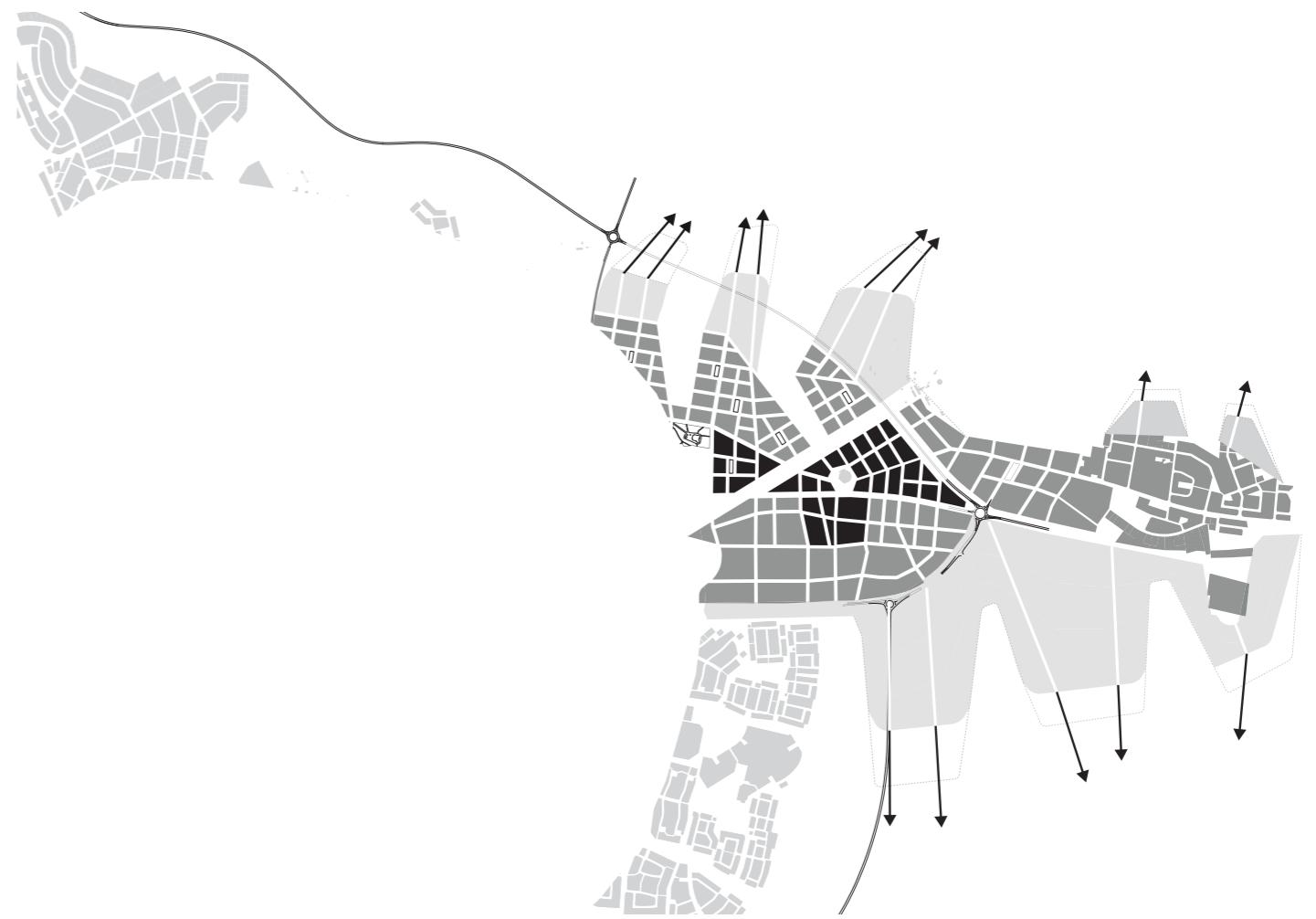
Med en större befolkningstillväxt kan e-talet på steg 3 gå upp och stadsplanens innebyggda flexibilitet tar upp i seg olika framtida scenarier och klarar detta på kommunens mark

Scenario 3. Ökad tillväxt med marknadsstyrda stadsomvandling på enskild mark.

Omkringliggande områden er sedd som en möjlig buffert för ökad befolkning och räknas som marknadsstyrda potentiella transformatorområden

Motår 2100 med fleramöjliga utvecklingsriktningar

Stadsstrukturen är uppbyggd för att hålla åt många utvecklingsvägar som möjligt öppna för framtiden. De stadsövergripande stråkens roll är både att bilda ett nätverk av nord-sydliga och ost-västliga stråk som binder ihop staden men också att tillåta tillväxt i alla riktningar. Olika riktningar utesluter inte varandra. Kiruna kan växa mot norr, syd och ost samtidigt.

Mot år 2100 med flera möjliga utvecklingsriktningar

Skala 1 : 20 000

0 200 600 1200 N

GHLARDI + HELLSTEN ARKITEKTER

جغرافیا

SPACESCAPE

34

3.2

Stadsmiljö

Levande och trygg stadsmiljö

Stadstorget, handelsgatan och stadsparken är de viktigaste mötesplatserna i nya Kiruna där det finns liv och rörelse. Det är där man ser andra människor och själv blir sedd. Det skapar förutsättningar för möten och gör att de blir attraktiva och trygga.

Natur- och kvartersparkerna är exempel på utedmiljöer som ger närlhet till natur, park och lekplatser.

De offentliga rummen omges av byggnader med verksamheter och entréer i bottenvåningarna som gör de attraktiva och trygga att använda till vardags. Men de offentliga rummen innehåller inte bara vardagsaktiviteter utan de är viktiga platser att vistas på längre stunder. Stadsparken och stadstorget, finns också till hands när staden samlas till fest och evenemang.

Stadstorget är ett bra exempel på hur de offentliga rummen kan utformas i Kiruna. Med en omfamnande form skapar torget ett bra lokalklimat, med markytor, ljussättning och möblering som öppnar för aktiviteter för alla - sommar, vinter, vardag och helg.

I stadens gatunät finns gena och raka stråk med gott om plats på trottoarerna, men också mer skyddade gator och platser att välja till skydd för kalla vindar. Gröna fingrar och parker utformas så att landskap och vegetation kan skydda vissa stråk för kalla vindar och snödrev. Så blir torg och parker i Kiruna trivsamma, upplevelserika och bekväma.

Fem typer av offentliga rum

Med offentliga rum avses torg, parker, mindre platsbildningar och gatumiljöer på allmän platsmark. De offentliga platserna är viktiga mötesplatser i staden. Genom att skapa platser där många människor rör sig blir de välanvända och levande. I stadsdelarna skapas lokala mötesplatser i form av mindre torg eller parker. Utformningen av platserna avspeglar stadsdelarnas identitet. För att alla kyrkabor ska känna sig välkomna på de offentliga platserna utformas de för att locka en blandning av människor. Det kan till exempel handla om att det i parkerna finns både lekplatser, snowboardramp och lugna bänkar för att locka olika åldersgrupper eller att idrottsområdena innehåller sporttyper som intresserar både tjejer och killar.

I den nya stadsplanen kan de offentliga rummen delas in i fem kategorier som har olika funktioner; stadstorget, stadsparken, naturpark, kvarterspark och gaturum. På nästkommande sidor beskrivs de offentliga rummens funktion och karaktär.

Vegetation är en viktig del av de offentliga rummen. I Kiruna är växtmaterialet begränsat på grund av det kalla klimatet men icke desto mindre betydelsefullt. Vegetation finns i form av exempelvis träd, perennplanteringar och tillfälliga planteringar. Till de olika planteringsytorna kan dagvatten ledas för öppen dagenvattenhantering, födröjning och viss infiltration.

En genombränt växtanvändning kan väsentligt förhöja upplevelserna i torg- och parkmiljö. I hårdgjord miljö kan det vara svårt att få träd att trivas. Det är då viktigt att välja rätt arter. För att få en artrikedom kan viss vegetation vara tillfällig. Det vill säga endast placeras ut under sommartid och tas bort under vintertid.

Torg

Stadspark

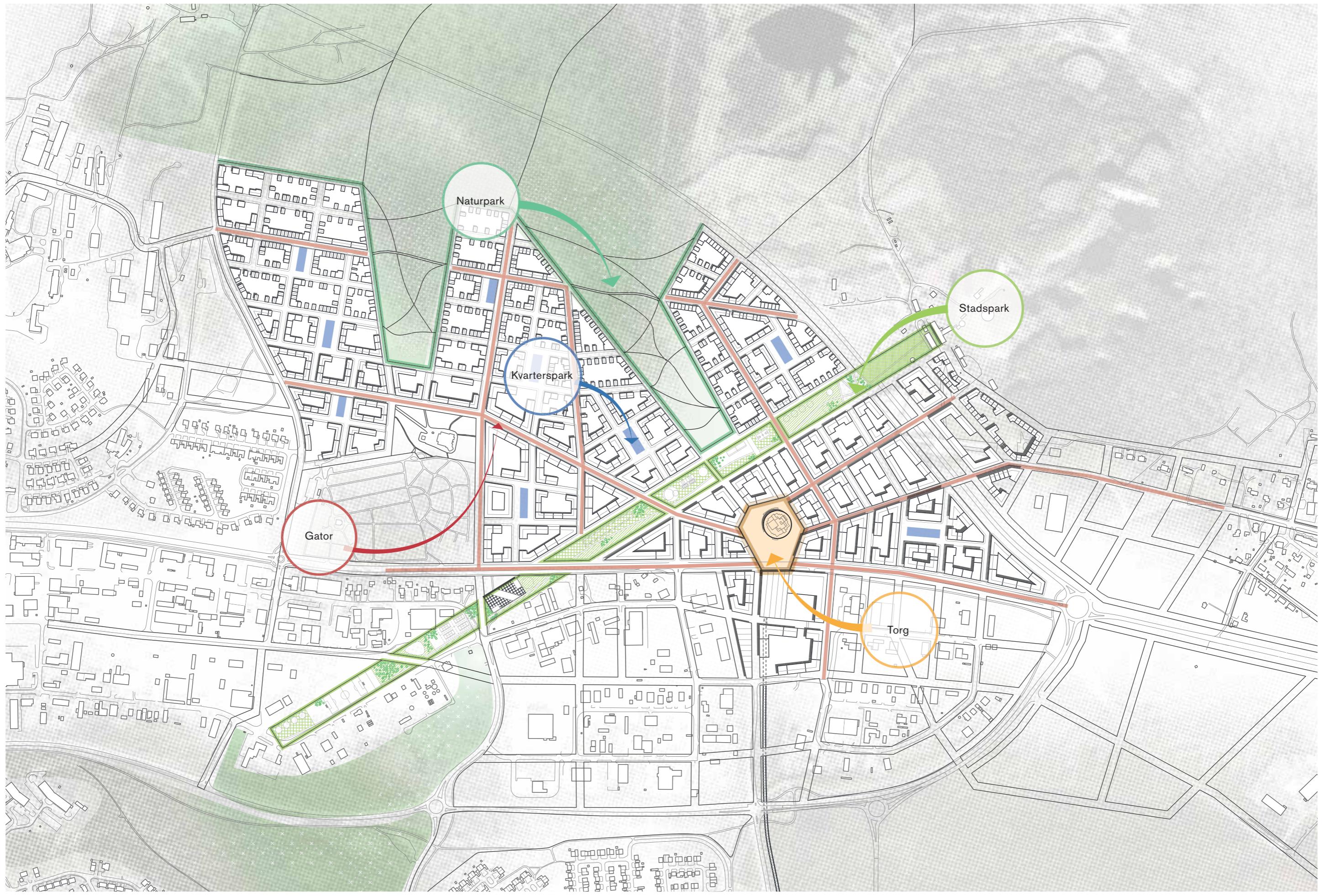
Naturpark

Kvarterspark

Gator

Skala 1 : 7 500

0 100 250 500

GHILARDI + HELLSTEN ARKITEKTER

WÄHLER

SPACESCAPE

Stadstorget

Stadstorget är Kirunas mest centrala och offentliga plats och den plats där de flesta besökare och boende kommer att röra sig dagligen. För många besökare är torget och stadshuset det första intrycket man får av nya Kiruna. Utformningen av torget tar tillvara den potential som skapas av att många människor rör sig till och från resecentrum. Den hexagonala formen bildar ett tydligt samlande rum som skapar ett gott vindskyddat klimat tillsammans med exempelvis vegetation. Torget nås via stråk som sammanstrålar på ett naturligt sätt framför stadshusets entré. Handelsgatan tar sin start vid torget och löper österut i riktning mot Tuolluvaara och E10.

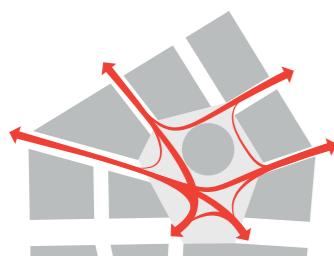
Stadstorget är ett levande, attraktivt och flexibelt stadsrum som kan användas året runt och vid många olika tillfällen. Torget och dess omgivande byggnader har en tydlig och lokalt förankrad gestaltning som uttrycker Kirunas unika identitet.

Torget, vars utbredning sträcker sig från det planerade resecentrumet över Malmvägen till stadshuset och kvarteren norr om stadshuset, kantas av bebyggelse med verksamheter i bottenvåningarna. Längs med fasaderna finns det gott om utrymme för uteserveringar. Vidare har torget plats åt olika aktiviteter som kan tänkas ta plats på ett offentligt torg, till exempel Kirunafestivalen, torghandel, lek, sittplatser och andra aktiviteter för olika åldersgrupper som inbjuder till längre vistelse.

Vegetation påminner om årstiderna och bidrar till välbefinnande både sommar och vintertid. På torget finns både permanent vegetation i form av perrenplanteringar och träd och tillfällig sommargrönska som plockas undan vintertid. I gynnsamma vindskyddade söderlägen kan mikroklimatet tillåta arter som hägg och rönn.

Diagrammet ovan visar förslag på funktioner och aktiviteter som kan ta plats på torget

Torget nås via stråk som möts framför stadshusets entré.

Gator angör och aktiverar torget i många punkter

På torget är snön en tillgång för att skapa lekmöjligheter och möjliggöra att man kan ta sig ända fram till stadshuset på skidor, spark och med hundspann.

Torget tillsammans med stadsparken är stort nog att kunna vara arena för större evenemang som Kirunafestivalen.

Planteringar är en viktig del av torgets gestaltning och placeras på ett sätt som förbättrar klimatet på torget. Se vindstudier till höger.

Vindstudie (gjord utan trädplantering och fasaders relief som bryter ned vindarna ytterligare)

Exempel på torgmiljö med grönska och vattenfontäner

Julmarknad vintertid

Sittplatser att vistas på både korta och längre stunder

Skala 1 : 1 000

0 10 25 50

GHILARDI + HELLSTEN ARKITEKTER

WÄHLÉ

SPACESCAPE

Nya torget, vintertid.

Stadsparken

Stadsparken har ett centralt läge i staden med en tydligt avlång form och avgränsning som erbjuder fina utblickar och möjligheter att röra sig ut i den omgivande naturen. Parken binder samman omgivande stadsdelar som Lombolo och Tuolluvaara.

Parken är en central mötesplats med ett brett utbud av rekreations och sociala aktiviteter för alla åldrar exempelvis spontanidrott, isbana, pulabacke, skidspår, amfiteater, vattenspeglar, sittplatser, offentlig konst, lekutrustning, träd- och perrenplanteringar, med mera. Parken är också en arena för storskaliga evenemang som Kirunafestivalen och Biennalen.

Parken är cirka 50 meter bred och kantas av bebyggelse på båda sidor. I nordost passerar parken över den nya E10:an och utgör därmed en central koppling för kirunaborna att kunna röra sig ut i naturen och till rekreationsområden norr om staden.

Parken erbjuder en mångfald av växtupplevelser, träd, blommande planteringar, buskskikt och vattenälskande växter i nähet till dagvattenytorna. Vegetationen skapar ett vindskyddat klimat och ramar in och skyddar de sociala mötesplatserna i parken.

De ekologiska funktionerna i parken lyfts fram. Den långsträckta formen som går igenom hela staden innebär att parken har en central funktion som spridningskorridor, både för människor och djurliv. Den artrika vegetationen bidrar till den biologiska mångfalden och hjälper till att födröja dagvattnet.

Diagrammet ovan visar förslag på funktioner och aktiviteter som kan ta plats i stadsparken. Parken är en viktig koppling mellan stad och natur.

Aktivitetsparken

I parken finns gott om aktiviteter för alla åldrar och intressen. Spontanidrott, bouleplaner, sittplatser med fina utblickar, skidspår och till och med en hockeyplan kan rympas i den långa parken.

Konst & kulturparken

Konst är en viktig del av parkens innehåll - skulpturer, gamla kulturminnen från gamla Kiruna eller integrerad i lekutrustning och belysning. Evenemang som sommar- och vinterkonserter kan åga rum i parken.

Ekoparken

Parkens ekologiska funktioner lyfts fram på ett pedagogiskt sätt i parken. Dagvattendammar, artrika växter och planteringar beskrivs med informationsskyltar. Ett orangeri där en del av det tillfälliga sommarväxterna förvaras är öppen för besökare vintertid och har en lärande funktion om biologi och ekologi i arktiskt klimat.

Gräsmattor för picnic och spontanidrott

Isbana vintertid

Lekmöjligheter för alla åldrar i stadsparken

En park i förändring

Allteftersom staden växer fram växer även stadsparken fram. I ett tidigt skede kan det handla om mindre ingrepp av mer tillfällig art. Tillfälliga konstinstallationer och ljusdesign är exempel på tidiga inslag i parken. Dessa kan med tiden komma att ersättas av något annat eller, om de uppskattas, permanentas. Utbredningen av parken definieras också av stadsens övriga utbyggnadstakt. I ett första skede är det naturligt att det är den mest centrala delen av parken som är föremål för utveckling. Den södra och norra delen kan utformas i senare skede.

Stadsparken är ett dynamiskt framväxande offentligt rum där delaktighet från kirunaborna är en viktig beståndsdel. Här finns stora möjligheter till delaktighet så att utformning och innehåll utvecklas tillsammans med invånarna.

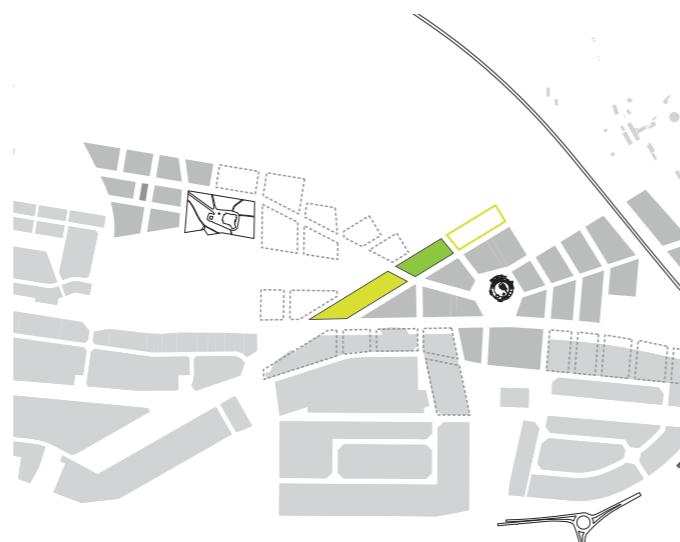
2018

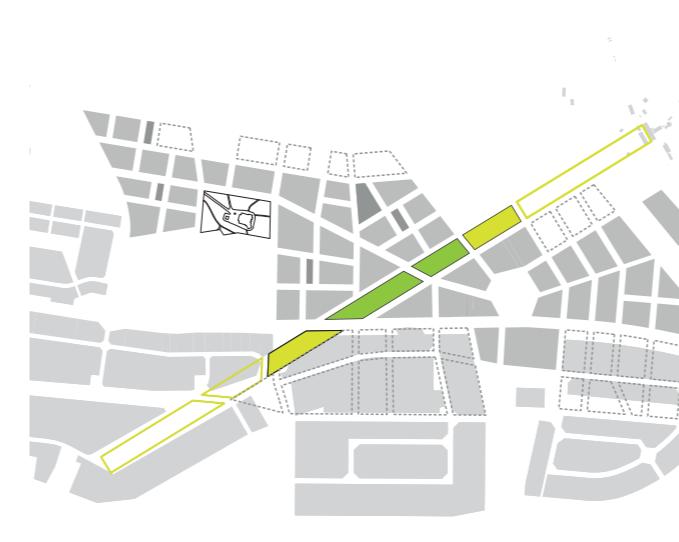
2023

2033

I ett tidigt skede kan parkens kulturhistoriska värde synliggöras

Etableringsplantering av växtmaterial kan permanentas eller planteras ut i andra platser i staden.

I ett slutskede får parken en genomtänkt utformning som har växt fram över tid som ett resultat av en dialog om stadsomvandlingen.

Stadsparken sommartid. Med en mångfald av växter som ramar in aktiviteter och mötesplatser.

Stadsparken vintertid. En mötesplats för alla åldrar.

Naturparker

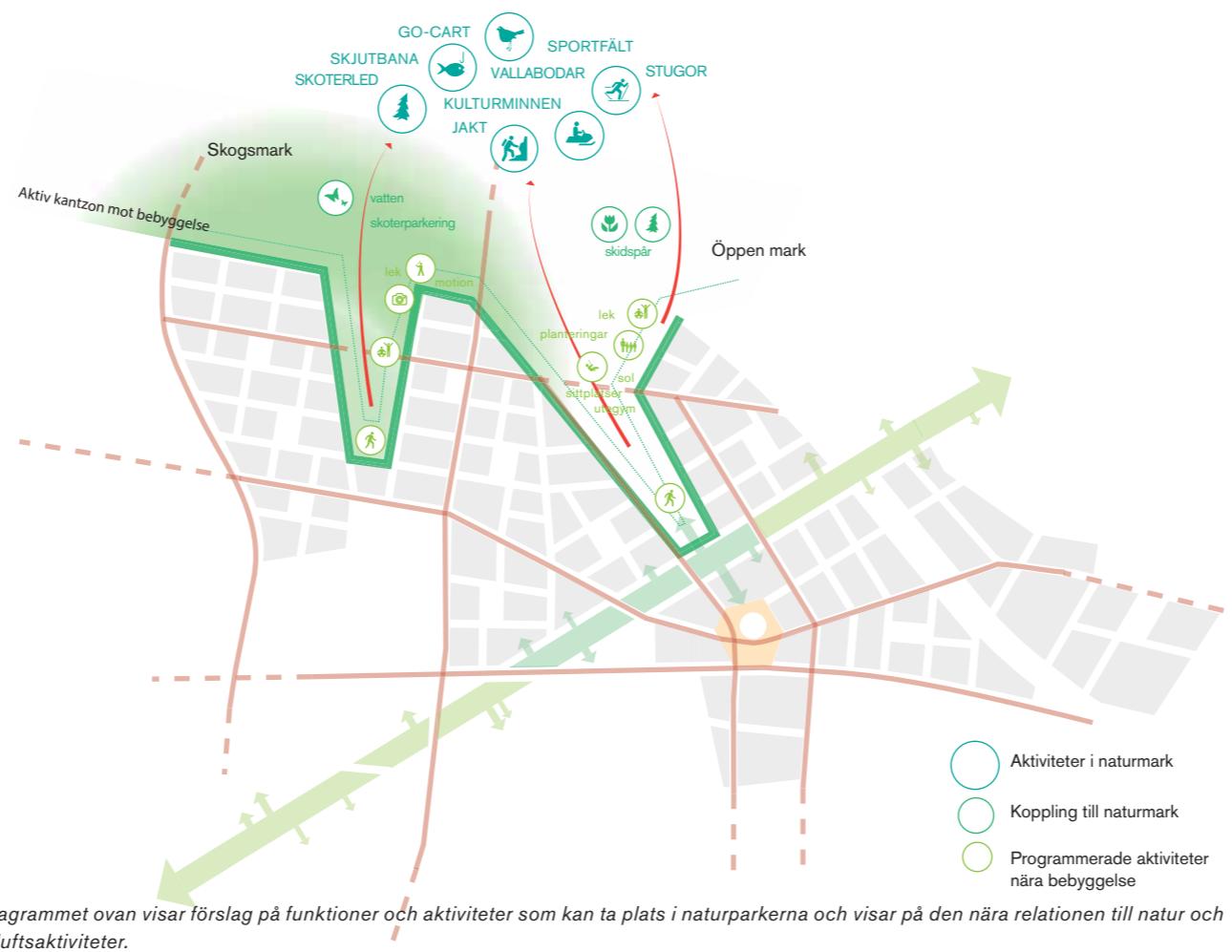
De nära naturparkerna är viktiga för kirunabornas starka relation till naturen. Parkerna, som i huvudsak består av befintlig naturmark med mindre tillägg som exempelvis gång-, cykel och skidstråk och dagvattendammar erbjuder kirunaborna möjlighet att bo tätt men ändå nära naturen. Från naturparkerna är det lätt att röra sig vidare ut i det omgivande landskapet.

Ambitionen är att dagvatten från gatunätet leds till naturparkerna och kan där fördröjas och bilda öppna dagvattendammar med höga rekreativa och ekologiska värden.

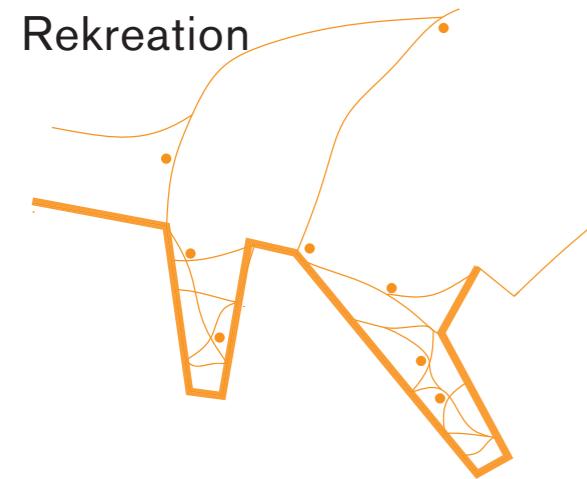
I kantzonerna mellan parkerna och bebyggelsen finns möjlighet att placera mindre rekreativa inslag som lekplatser och solvända sittplatser, kanske vid en vattenspegel.

Vintertid fyller parkerna en viktig funktion för snöupplag. Mycket av snön från gatunätet kan fraktas ut i dessa naturparkar.

Naturparkerna består i huvudsak av befintlig vegetation. Den västra parken består i huvudsak av granskog och den östra av öppen mark med låg fältvegetation. Allt eftersom staden växer fram kan kantzonerna mellan bebyggelse och naturparkar utvecklas och nytt växtmaterial kan planteras i vissa lägen, exempelvis vid lekplatser.

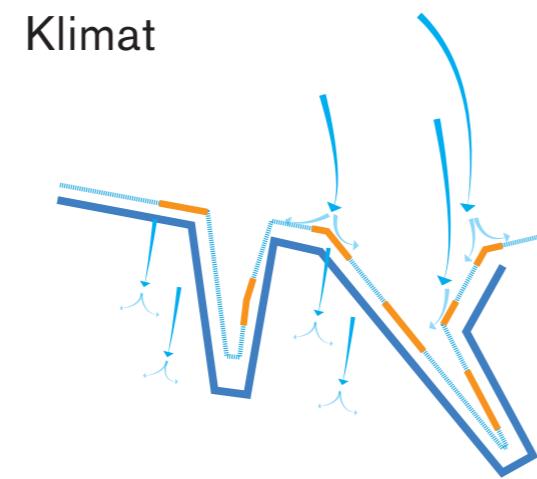

Rekreation

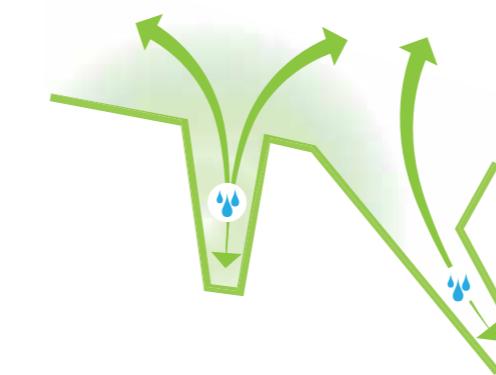
Promenadstigar, skid-, och cykelstråk i naturparkerna ger en nära och tillgänglig relation till det omgivande landskapet och dess friluftsaktiviteter.

Klimat

Kantzonerna mellan naturparkerna och bebyggelsen aktiveras med vindskyddade mötesplatser som gör det tryggt och upplevelserikt att röra sig längs kanten.

Ekologi

Naturparkerna fyller viktiga ekologiska funktioner och ekosystemtjänster, till exempel tas mycket av dagvattnet om hand i parkerna. Parkerna spelar även en viktig roll som spridningskorridorer för djur.

Befintlig naturmark

Kvartersparkar

Kvartersparkerna är mindre platsbildningar inne i kvarteren som kan användas för småskaliga aktiviteter. Här kan mindre lekplatser samsas -med -grönskande planteringar och rofyllda sittplatser.

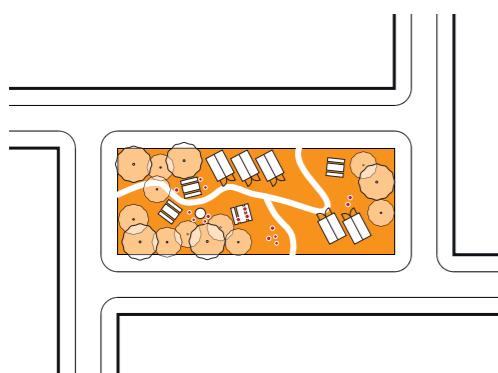
Vintertid kan parkerna användas parkerna som mindre snöupplag men även då fungerar som lekplatser.

Kvartersparkerna är vindskyddade platser som är gynnsamma för olika trädarter och erbjuder en variation av exempelvis björk, gran, tall, hägg, rönn och syren. Här finns även plats för öppna gräsytor och perennplanteringar.

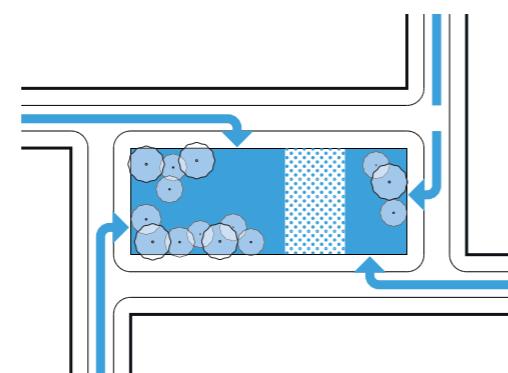
Diagrammet ovan visar förslag på funktioner och aktiviteter som kan ta plats i kvartersparkerna.

Sociala aktiviteter

Mindre lekfunktioner samsas med sittplatser i en grönskande miljö

Snöhantering

Vintertid fylls parkerna med snöhögar från de omgivande gatorna som blir användbara för lek.

Vegetation

Parkernas vindskyddade läge skapar oda förutsättningar för artrika växtval. Dagvatten kan synliggöras och födröjas i parkerna innan det leds vidare till de större dagvattendammarna i naturparkerna..

Lekmöjligheter integrerade i kvartersparken

Pulkaåkning i snöupplag

Sociala platser kan formas i snöhögarna

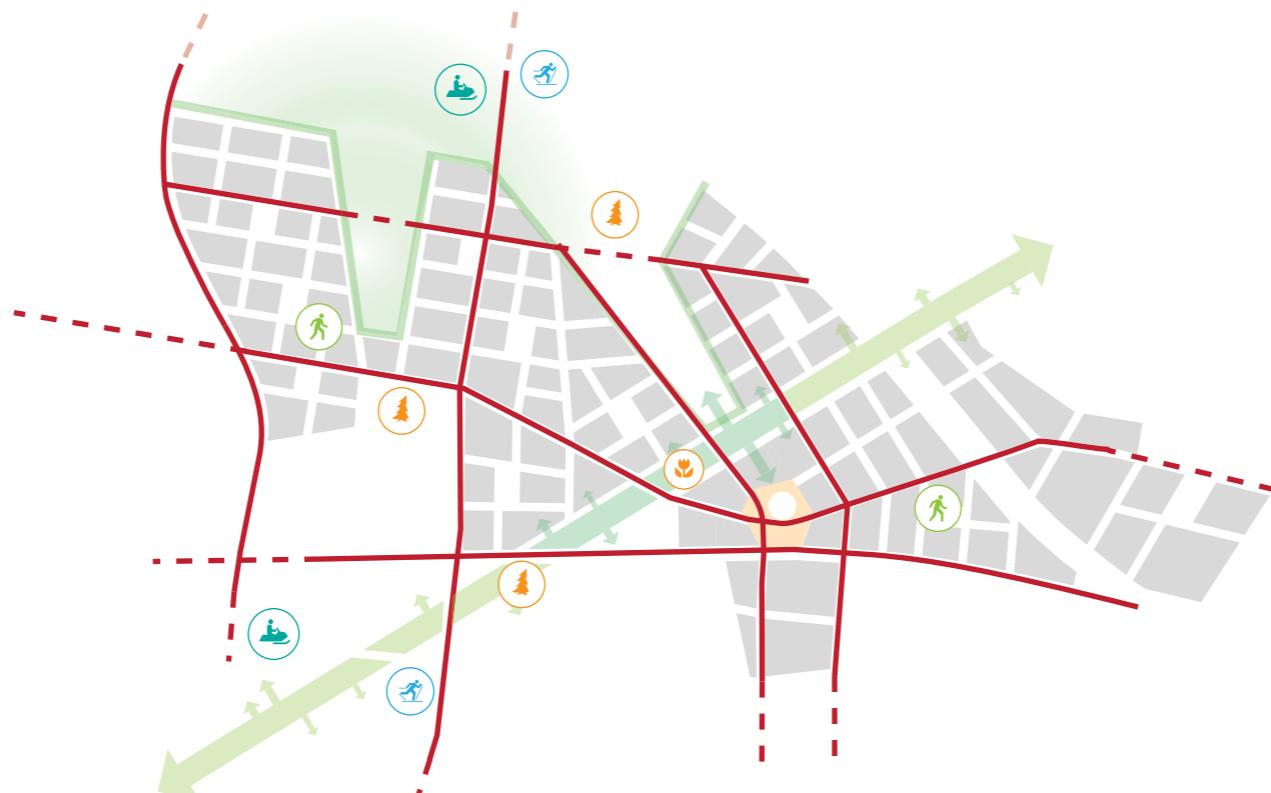
Gaturum

Lätt orienterbara stadsövergripande stråk skapar ett nätverk som binder ihop olika stadsdelar. Deras centrala roll i vardagslivet gör att de ska vara attraktiva att vistas på. De stadsövergripande stråken utformas med generösa trottoarer och vindskyddande träd vid korsningarna. Generellt sett ligger stråken placerade djupt inne i stadsstrukturen och blir på så sätt vindskyddadetrots att de löper rakt och gent igenom staden.

Vegetationen i Kirunas gaturum skapar ett bättre lokalklimat, och ökar välbefinnandet. Grönska, både sommar- och vintertid har höga upplevelsevärden. För att underlättा snöröjning planeras vegetation i grupper i en sammanhängande växtbädd vid exempelvis i närheten av gatukorsningar eller på platsbildningar som torg och kvartersparker. Träd som passar här är de robusta arterna som björk och rönn. I de mer intensivt använda gaturummene kan tillfälliga sommarplanteringar placeras ut i lådor som plockas in vintertid. Enstaka träd i gaturummen undviks. Stora parker och grönområdens barriäreffekt motverkas med bra belysning och möjligheten att välja andra befolkade stråk.

Genom tydliga gestaltningsgrepp kan stråk med stark egen identitet framhäva viktiga riktningar i staden. Där huvudstråk korsas finns potential för noder, platser där många människor kan mötas.

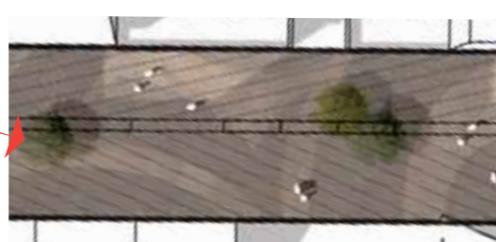
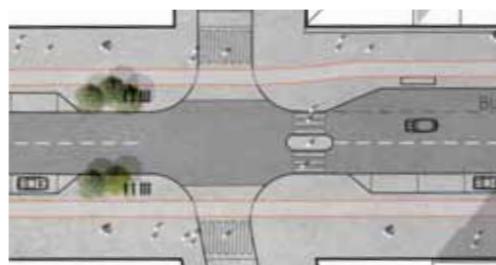
Tillräckligt breda trottoarer finns längs alla gator, alternativt utformas gatorna som gångfartsgator. Trottoarerna ska vara tillräckligt breda för att rymma bänkar och - längs stråk där många rör sig - uteserveringar eller annan möblering. Trädplanteringar längs gatorna skapar välbefinnande och skyddar också mot kyliga vindar. Verksamheter i bottenvåningarna, vegetation och intressant arkitektur gör rummet upplevelserikt.

Diagrammet ovan visar förslag på funktioner och aktiviteter som kan ta plats i gaturummen. De rödmärkade stråken är de så kallade stadsdelsövergripande stråkene som erbjuder gena kopplingar genom staden.

I de mer intensivt använda gaturummene kan tillfälliga sommarplanteringar placeras ut i lådor som plockas in vintertid.

Gångfartsgata - referensbild från Göteborg

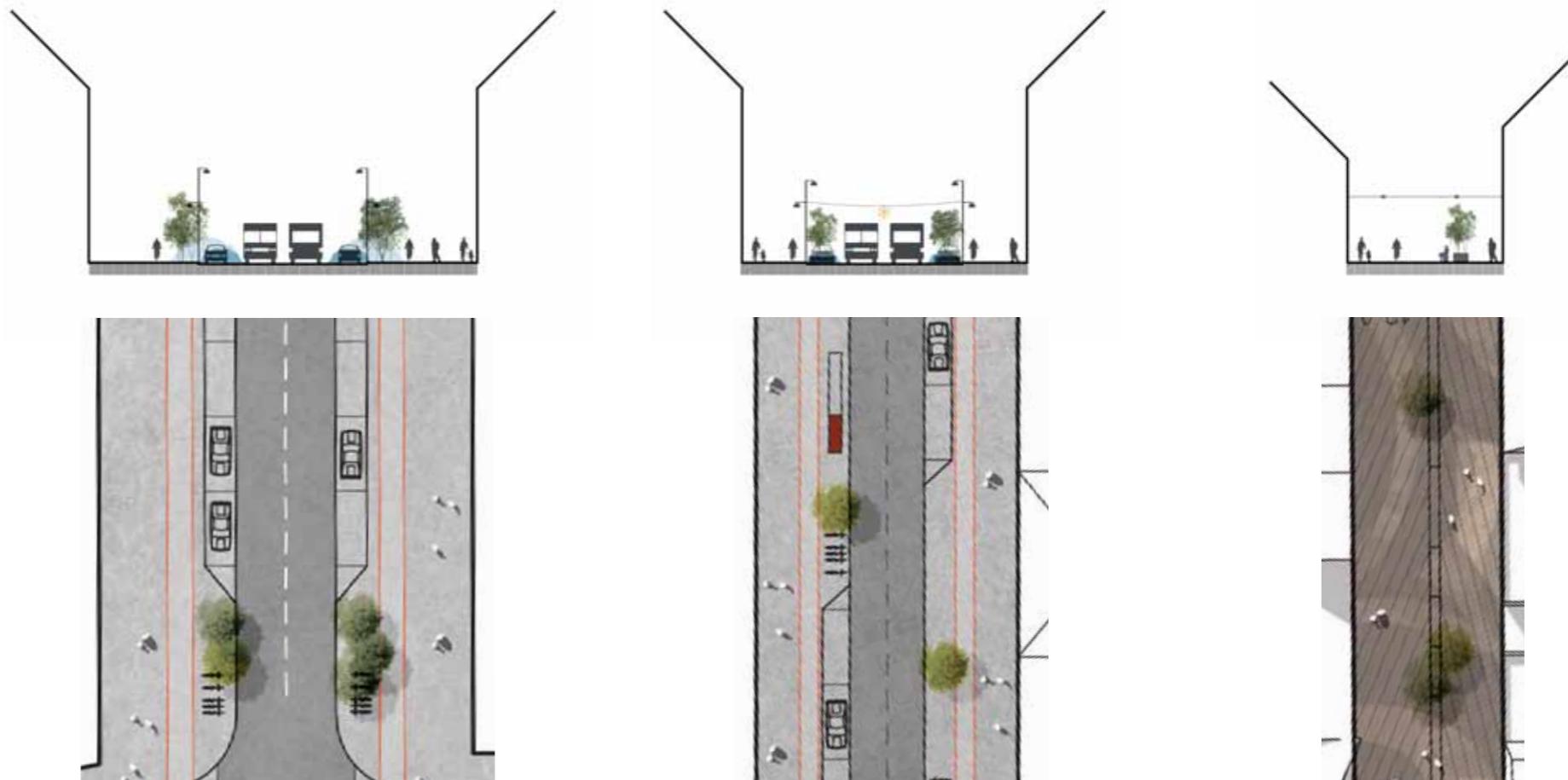
Perspektiv på en bostadsgata i nya Kiruna

Det är lätt att ta sig fram med både spark och cykel

Handelsgatan

Handelsgatan utgör ett viktigt offentligt rum i Nya Kiruna. I visionsarbetet och i dialogen med handel har kirunaborna gett uttryck för önskemålet om en handelsgata som också fyller sociala funktioner som en mötesplats. Handelsgatan är ett centralt gatustråk som startar vid stortorget för att sedan gå österut i riktning mot Tuolluvaara. Stråket utmärks av en blandad bebyggelse som ramar in gatan och gör den ombonad. Här är alla bottenvåningar öppna och rymler butiker och andra publika verksamheter. I handelsgatans östra ände ut mot E:10an finns volymhandel som kräver större handels och parkeringsytor. Denna bebyggelse utgör en skärm som skyddar staden mot buller och luftföroreningar från E:10an.

Malmvägens breda gatusektion har gott om plats för gående och cykel/spark men även buss och biltrafik med kanstensparkering. I anslutning till korsningar placeras träd i grupp och anna möblering som cykelparkering. I korsningar med lokalgator prioriteras cykelbanorna genom upphöjningar i vägbanan.

Toulluvaarastråket är ett gent stadstråk som har plats för gående, cykel/spark och kollektivtrafik. Biltrafik kan förekomma på sträckor av stråket. Sommartid placeras tillfälliga planteringar ut.

Öster om torget blir Toulluvaarastråket en gågata endast för gång och eventuellt cykel. I gaturnmet finns gott om sittplatser och cykelparkeringsar. Sommartid placeras tillfälliga planteringar ut.

Bra lokalklimat utomhus

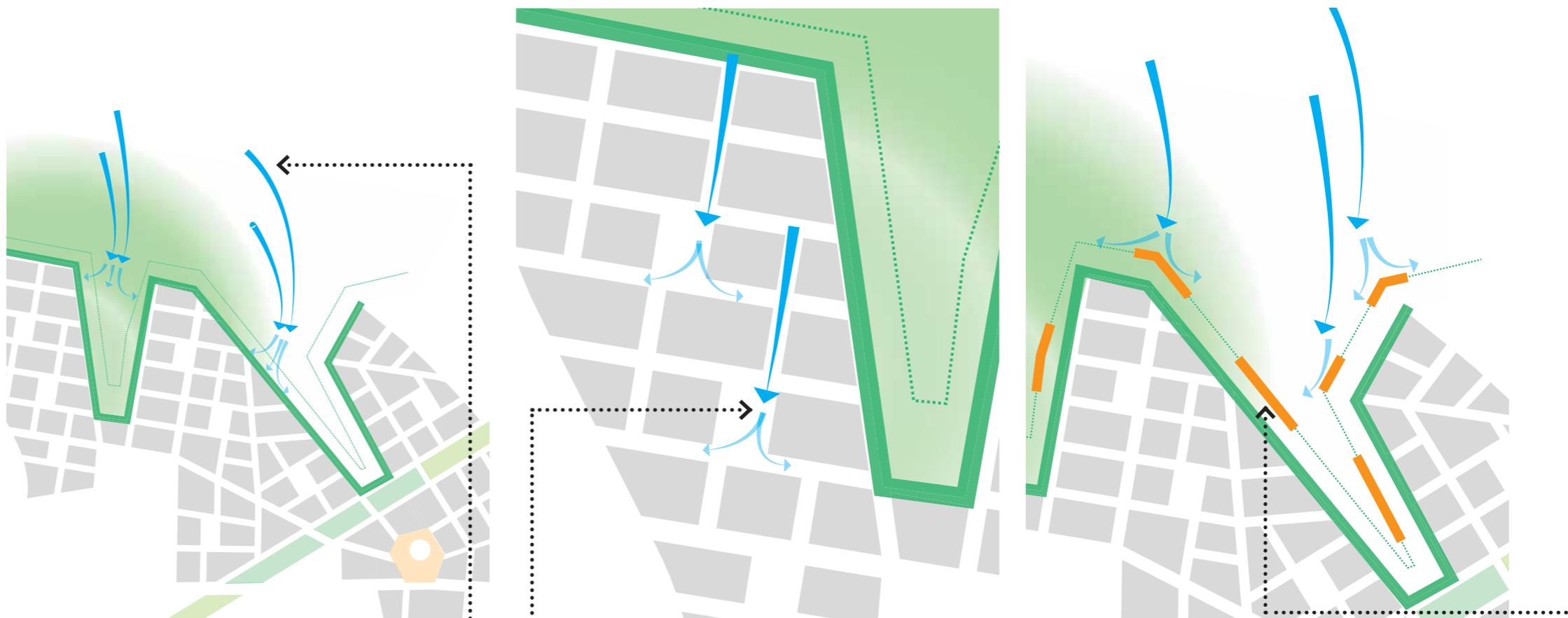
Kirunaborna är redan idag aktiva användare av utemiljöer både sommar och vinter. För att ytterligare stödja utehusaktiviteter och för att skapa goda möjligheter att röra sig och vistas utomhus bygger utformningen av den nya staden på principer i alla skalor för att stödja ett gott utehusklimat.

En medveten utformning av utehusmiljöer, gör att man kan vistas utomhus hela året. Naturparkerna består delvis av skogsmark som bevaras för att fungera som vindskydd i den större skalan. Parkerna vinklas för att optimera den vindskyddande effekten från de kalla vindarna.

Gatustrukturen i nord-sydlig riktning bryts upp för att ytterligare förbättra vindförhållandena.

Hushöjderna anpassas för att skapa varma och soliga platser, både under sommarhalvåret men också under vårvintern när snön fortfarande ligger kvar. Överbyggda ytor i form av till exempel arkader gör att solen inte når fram till fasaderna och undviks därfor. Fasadernas utformning gör att vindens kyleffekter minskar.

I parkerna placeras träd och utrustning som snöstaket och bänkar med höga ryggstöd på ett sätt som gör att snö och vindar stoppas upp. Med mindre markmodelleringar kan vindskyddade sträckas. Vindskyddande element ska utformas så att det är och upplevs tryggt att röra sig och vistas där. God överblickbarhet är viktigt att ta hänsyn till i utformningen av dessa element.

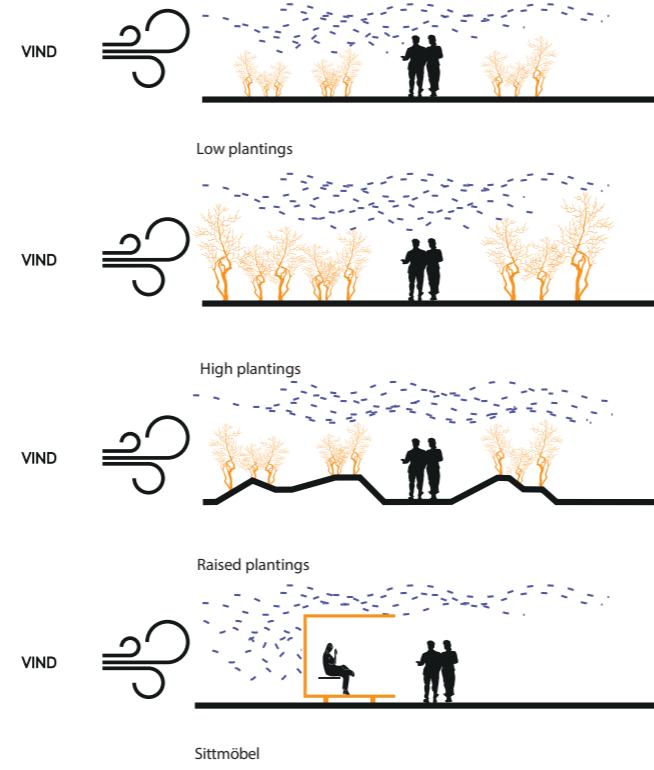
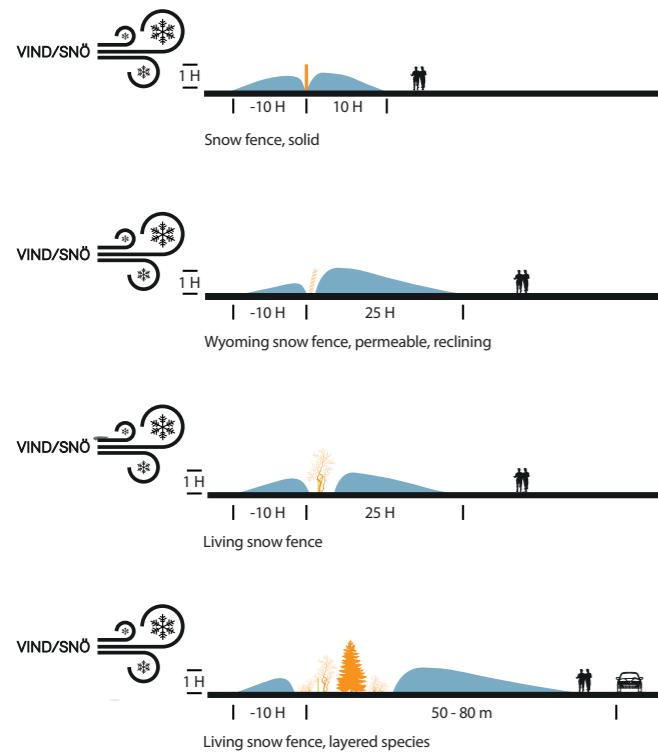
Den västra naturparken består till huvudsak av skog som på ett naturligt sätt bryter ned vinden. Den östra parken där det i huvudsak är öppen mark riktas parken på ett sätt som gör att vinden inte kanaliseras in i gatunätet.

Gatustrukturen i nord-sydlig riktning bryts upp för att ytterligare förbättra vindförhållandena.

I kantzonerna mellan naturparkerna och bebyggelsen placeras vindskyddande element.

I parkerna placeras träd och utrustning som snöstaket och bänkar med höga ryggstöd på ett sätt som gör att snö och vindar stoppas upp. Med mindre markmodelleringar kan vindskyddade sträck skapas. Vindskyddande element ska utformas så att det är och upplevs tryggt att röra sig och vistas där. God överblickbarhet är viktigt att ta hänsyn till i utformningen av dessa element.

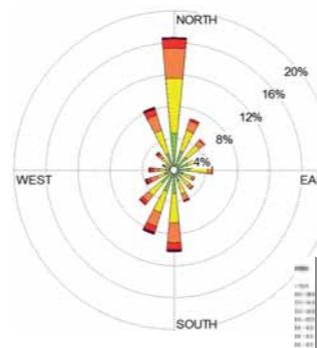

Vindstudier

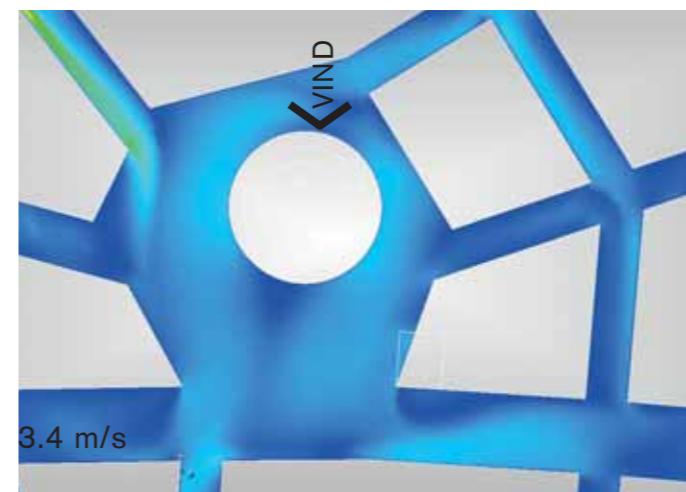
Bergen Luossavaara och Kirunavaara sammanpressar de förhärskande vindarna och skapar en västlig vind i staden. Den nya stadskärnan ligger längre bort och kommer troligen inte uppleva sådan vindöknings som i det nuvarande läget. Diagrammet längst till höger tar hänsyn till det specifika läget för den nya stadskärnan.

Sommar

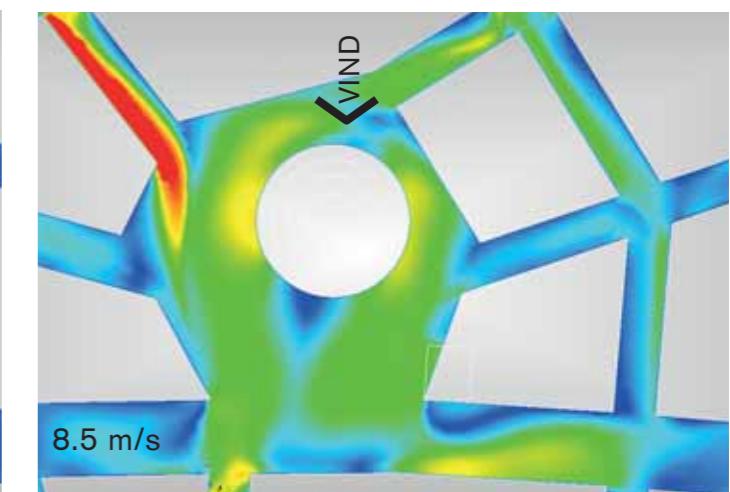
I juni och augusti kommer den dominerande vindriktningen från norr. Normal vindhastighet är 3.4 m/s men kan vid extrema förhållanden uppgå till 8.5 m/s

Normala vindförhållanden

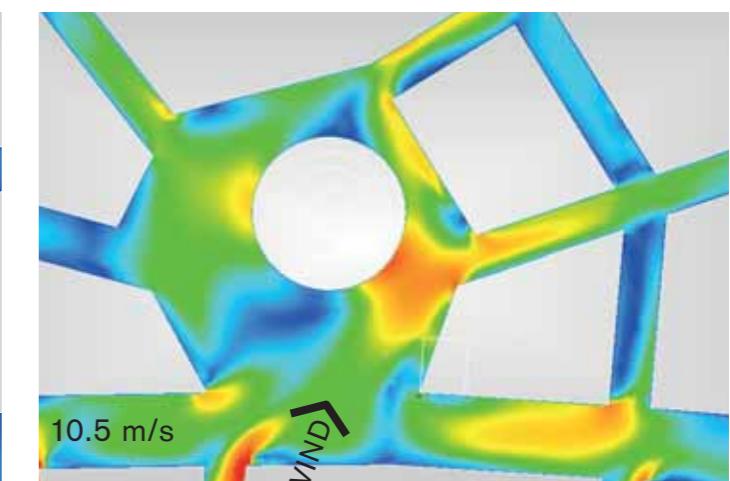
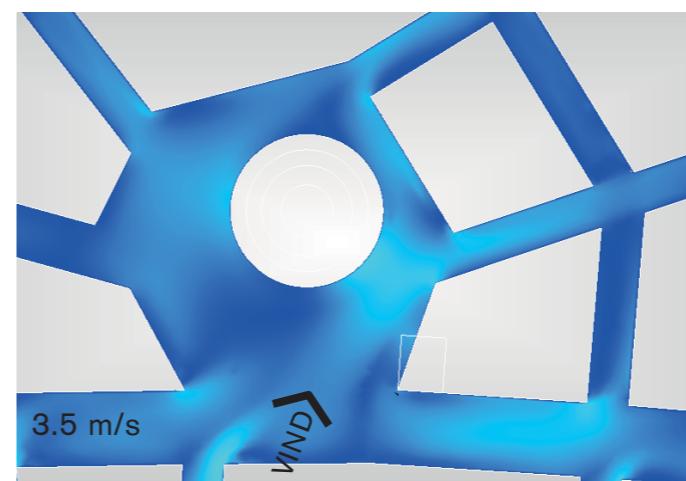
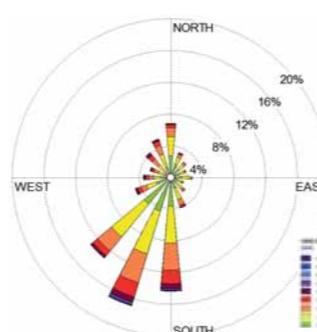

Extrema vindförhållanden

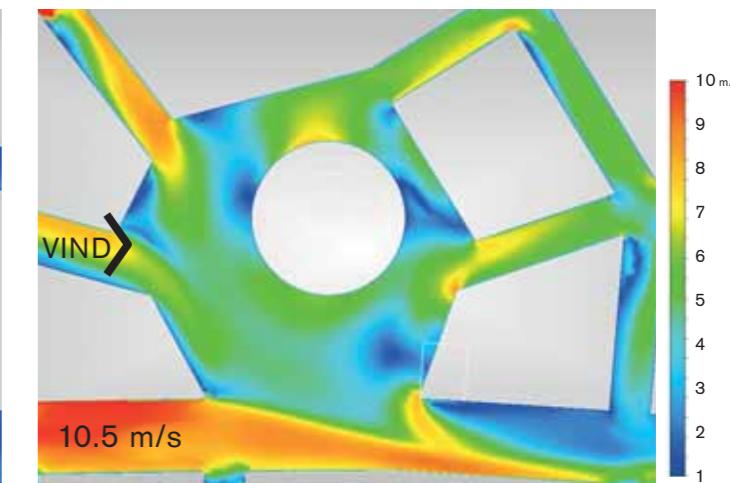
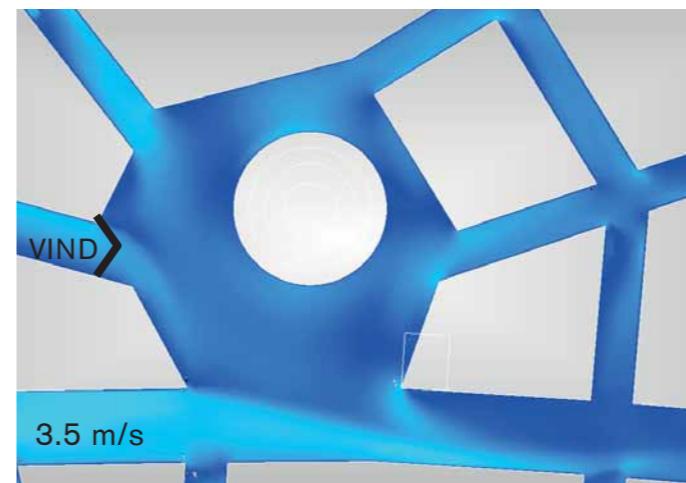
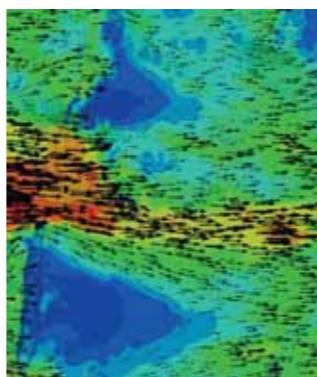
Vår/ vinter/ höst

I september och maj kommer den dominerande vindriktningen från syd och sydväst. Normal vindhastighet är 3.5 m/s men kan vid extrema förhållanden uppgå till 10.5 m/s

Övrig vindriktning

Vind från väst. Windsimuleringen till höger visar hur vinden sammanpressas mellan de två bergen Luossavaara och Kirunavaara.

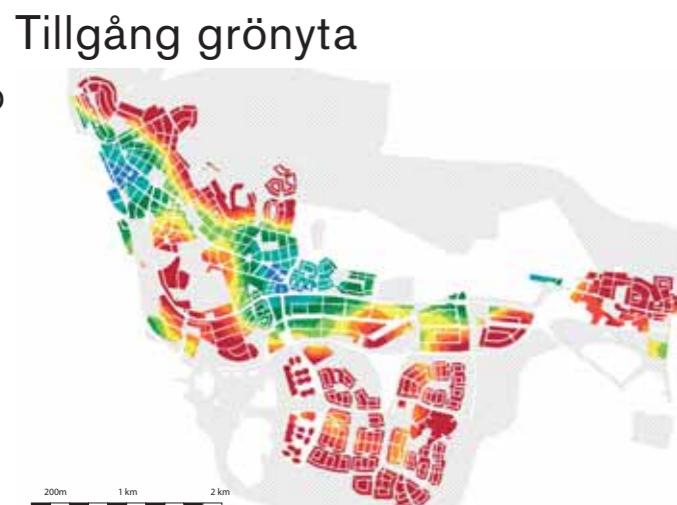
Grönstrukturanalys

Bilderna beskriver hur långt man har till närmsta park eller grönområde respektive hur mycket park eller grönyta man inom 500 meter från varje punkt i bilden. Park har definierats som en mer omhändertagen grönyta, med till exempel klippta gräsytor eller planteringar och tydligare program i form av till exempel lekplatser. Grönområden är ett vidare begrepp som både innefattar natur- och fritidsområden och mindre gröna ytor inne i staden.

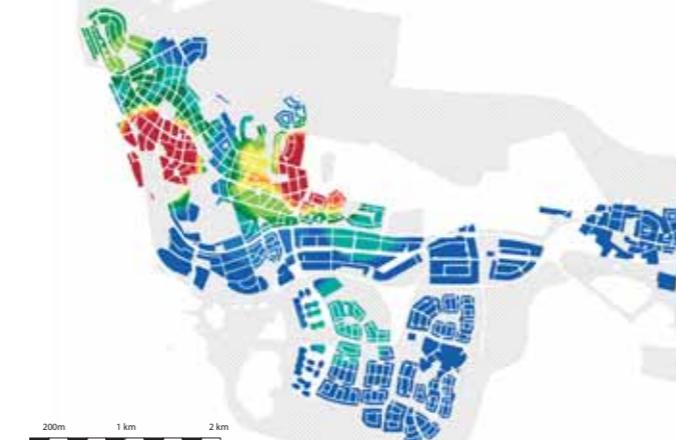
Att ha nära till både parker och naturområden i det nya Kiruna är en viktig del i stadsbyggnadsstrategin. Tidigare studier har visat att 200-300 meter är ett lagom avstånd till park och grönområden för att man ska kunna använda sig av dem i vardagen. Till större naturområden är man beredd att gå omkring 1 kilometer. Analyserna visar att man uppnår detta i det nya Kiruna.

Att ha tillgång till stora parker och grönområden är en viktig boendekvalitet. I det nya Kiruna är tillgången till omskötta och programmerade parker som bäst i den centrala kärnan, medan man i områden längre från centrala staden har större tillgång till naturområden.

idag

Tillgång park

2033

> 27
24 - 27
21 - 24
18 - 21
15 - 18
12 - 15
9 - 12
6 - 9
3 - 6
< 3 ha

> 4.5
4.0 - 4.5
3.5 - 4.0
3.0 - 3.5
2.5 - 3.0
2.0 - 2.5
1.5 - 2.0
1.0 - 1.5
0.5 - 1.0
< 0.5 ha

Gångavstånd grönyta

> 450
400 - 450
350 - 400
300 - 350
250 - 300
200 - 250
150 - 200
100 - 150
50 - 100
< 50 m

Gångavstånd park

> 450
400 - 450
350 - 400
300 - 350
250 - 300
200 - 250
150 - 200
100 - 150
50 - 100
< 50 m

Tillgänglighet

Tillgänglig & promenadvänlig stad

Det nya tätare Kiruna skapar en smartare stadsmiljö som gör stadens funktioner mer tillgängliga. Det minskar i sig behovet av resor och innebär samtidigt att nödvändiga transporter kan göras med kollektivtrafik. Begreppet tillgänglighet har varit vägledande för utbygganden av Nya Kiruna.

Kiruna utvecklar ett tillgänglighets- och trafiksystem där alla mänskliga har möjlighet att ta sig fram oavsett ålder, funktionsnedsättning eller ekonomi och där klimatvänliga transportmedel prioriteras.

3.3

Kiruna är tillgängligt för alla genom att gatorna utformas så det blir lätt att ta sig fram till fots, med cykel och spark. Stadsdelsövergripande stråk skapar gena och mer befolkade promenader mellan stadsdelarna men också ut i naturen. Inom stadsdelarna finns ett nät av lokala stråk och gator med mer vindlande karaktär.

Kollektivtrafiken ges goda förutsättningar genom ett centralt placerat resecentrum vid Stadstorget och en stomlinje (för buss och/eller karbinbana) längs Malmvägen som förbindrar staden under hela omvandlingsprocessen – även till flygplats och gruva.

Kirunas relativt sett höga bilberoende jämfört med andra svenska städer av liknade kan minska i och med att staden blir mindre utspridd och andra trafikslag blir mer tillgängliga.

Alla entréerna ska kunna nås med bil. Smarta parkeringslösningar i vilka markparkering, parkeringshus och underjordisk parkering kombineras gör att staden kan byggas tätt och ges stora stadsqualiteter.

Tydliga stråk och noder i gatunätet

Stråk och noder i gatunätet

STADSÖVERGRIPIANDE STRÅK OCH ETT FINMASKIGT GATUNÄT

Gatunätet är stadens mest grundläggande element och kopplar människor och verksamheter i staden till varandra. Tydliga och lätt orienterbara stadsövergripande stråk skapar ett robust nätverk som binder ihop olika stadsdelar. De stadsövergripande stråken används för att ta sig fram mellan Kirunas alla stadsdelar men just genom att de blir väl använda så är de också viktiga också för det lokala stadslivet. Ibland är de viktiga kopplingar till naturen och längs med naturen.

Gatunätet i nya Kiruna är gent och finmaskigt så det blir lätt att ta sig dit man ska utan omvägar. Korsningstätheten är mellan 50 - 80m. Tätheten av korsningar längs stråken ligger till grund för hur välväggrerat området blir i hela staden. Lokalgatorna har i kontrast mot stråken en större variation i bredd och är

mer vindlande. Så erbjuds en varierad rumslig upplevelse och alternativa gator för alla vindar.

ETT ROBUST NÄT FÖR FRAMTIDENS MOBILITET

Flexibilitet i Kirunas trafiksystem är en nyckel för att möta framtidens utmaningar. De stadsövergripande stråken kopplar samman staden i ett robust nätverk. De bildar en ryggrad som strukturerar och ger riktning åt den växande staden. Det går inte att veta hur framtidens behov av tillgänglighet och transporter kommer att utvecklas. Därför är de stadsdelsövergripande stråken generella nog att klara framtida flöden och stödja den riktning och omfattning som Kirunas tillväxt får. Tillräckligt utrymme reserveras därför för att rymma den kollektivtrafik som utvecklas med till exempel särskilda krav på körbanebredder, svängradier, fri höjd under bro och plats för hållplatser och fasade kantstenar. På så sätt förbereds Kiruna för

Lätt att orientera sig

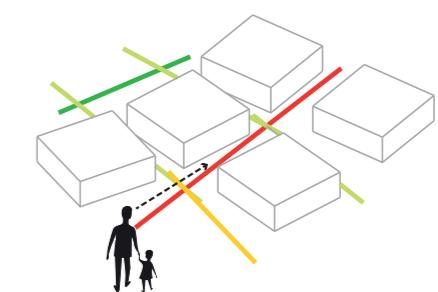
framtidens utmaningar.

De stadsövergripande stråken utformas medje gång och cykelbana på båda sidor och möjlighet till ett körfält för bil och buss i vardera riktningen. En 2 meter bred angöringszon ger utrymme för angöringsparkering för cykel och bil. Zonen kan också användas för trädgrupper och grönska eller gatu- och kafémöblering. Här placeras också temporära snöupplag placeras vid behov.

Beroende på sammanhanget kan stadsstråken rymma både parkgrönska och till exempel en dagvattenkanal.

LÄTT ATT ORIENTERA SIG

Bilden ovan visar en så kallad integrationsanalys, en analys av hur lätt det är att nå alla gator och stadsrum i staden. Ju varmare färger desto mer tillgängliga är gatorna. Forskning (se t.ex. Space is the Machine, Bill Hillier, 1996) har visat att lättillgängliga gator används mer än svårtillgängliga gator. Analysen visar också var det finns potential för att många människor ska röra sig vilket i sin tur skapar förutsättningar för bland annat viktiga mötesplatser och kommersiella verksamheter.

Gatumiljön prioriteras för gående, cykel och spark

Gång-, Spark- och Cykelkarta

PRIORITERING AV OLika TRAFIKSLAG

De hållbara färdmedlen ska ges förutsättningar att utvecklas så att de får en kraftigt ökad konkurrenskraft gentemot bilen. Det framtidiga trafiksystemet i Kiruna utgår från målsättningen att resebehoven inom, till och från Kiruna i mycket större utsträckning än idag ska ske till fots, med cykel/ spark eller kollektivtrafik. Dessa åtgärder kan ses som effektiva medel för att successivt kunna minska bilberoendet. Dagens kapacitet, till exempel i antal körfält, ligger fast. Biltrafiksystemet ska anpassas efter de hållbara färdmedlens krav på framkomlighet och säkerhet.

GÅNG

Gatorna utformas på de gåendes villkor. De är platser där människor rör sig och känner sig trygga. Stadens gator bildar en sammanhängande stad, kontinuerligt omgiven av bebyggelse. De har breda trottoarer och särskilda cykelbanor eller också gångfartsgator där angörande bilar kör helt på gåendes villkor.

Gator och korsningar är enkla att passera för gående till exempel genom att korsningar utformas med raka gångflöden från trottoarna. Gatorna utformas så de stödjer de gående till exempel genom att bänkar är utplacerade. Om det idag sägs att Kiruna bara har gator som går uppför så kommer gatorna i nya Kiruna generellt sett ha en flackare lutning som gör det behagligare att röra sig till fots och med spark.

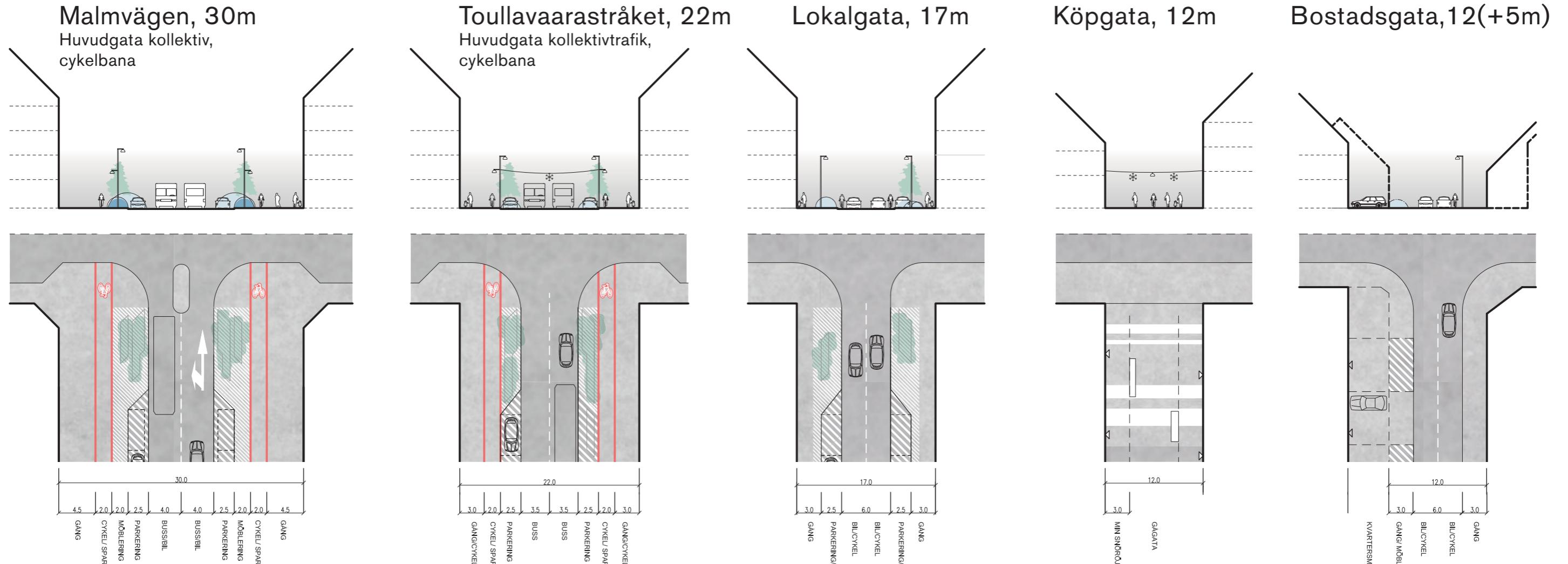
CYKEL

Cykel har en potential att skapa tillgänglighet till staden för många. Cykel är därför ett prioriterat trafikslag näst gående. För att göra det enkelt att välja cykel skaps gena cykelnät, med cykelbanor längs Tuolluvaara-stråket och Malmvägen.

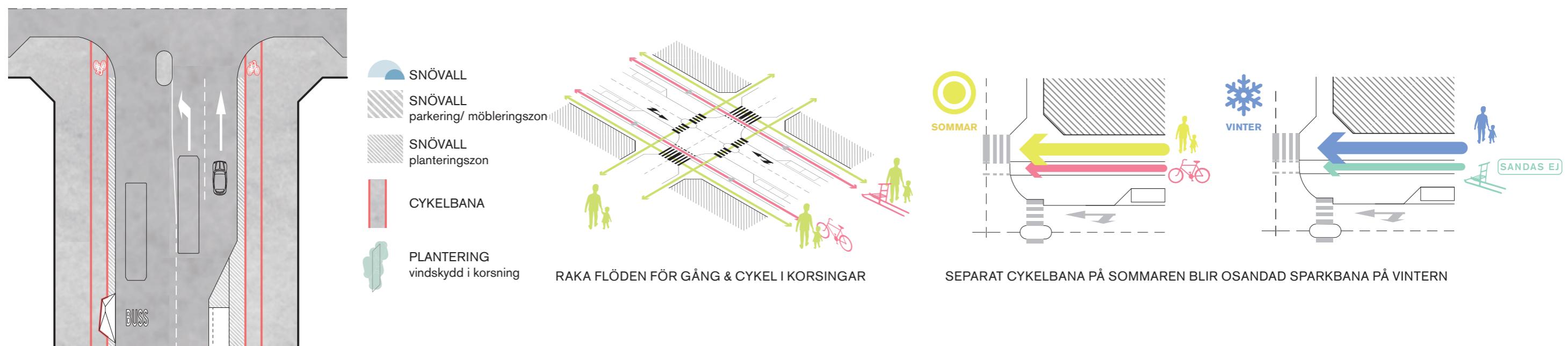
Rekreation. Skoter och skidor

Principer för gatutyper, skala 1:500

VÄNSTERSVÄNG OCH HÅLLPLATSLÖSNING

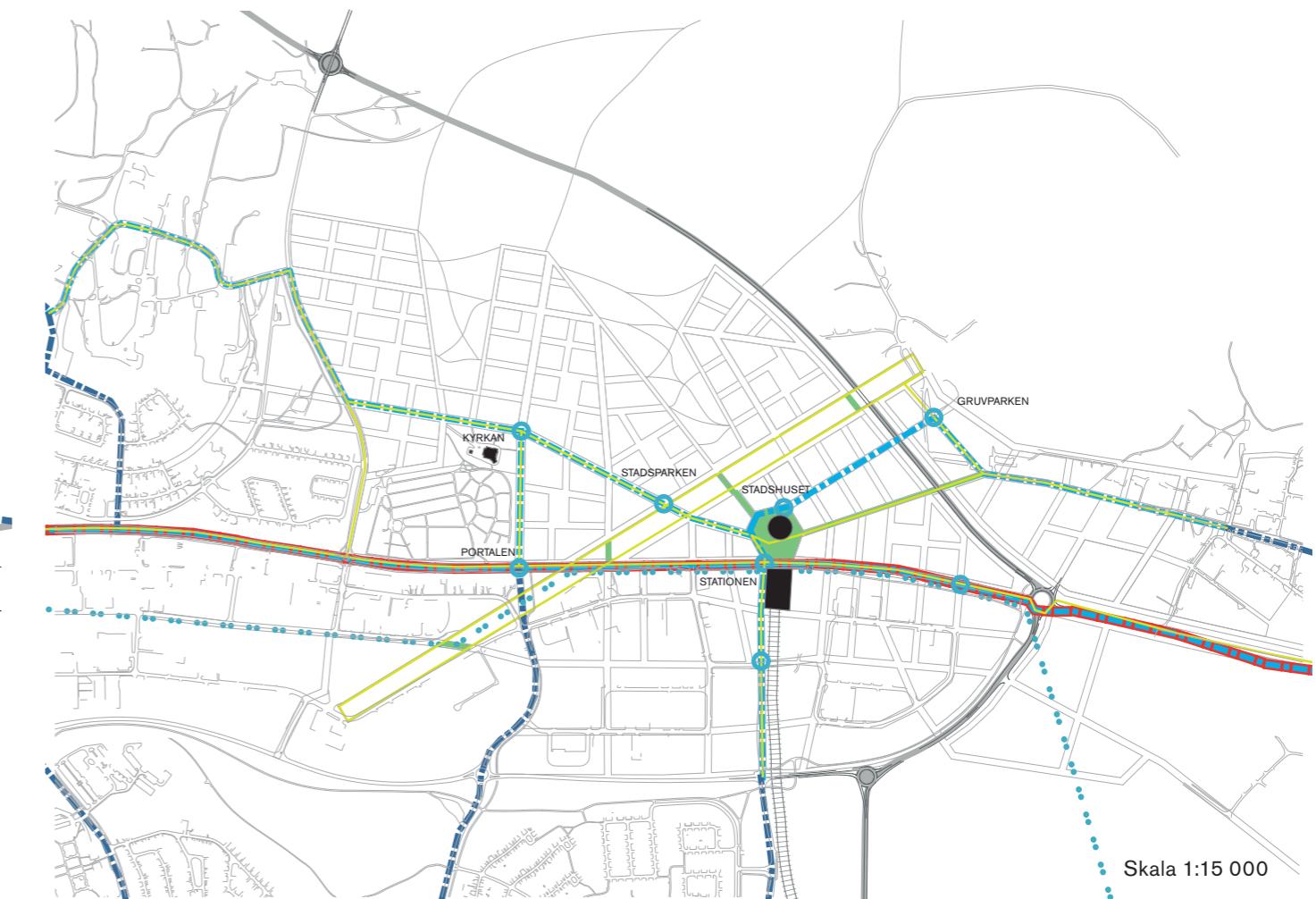
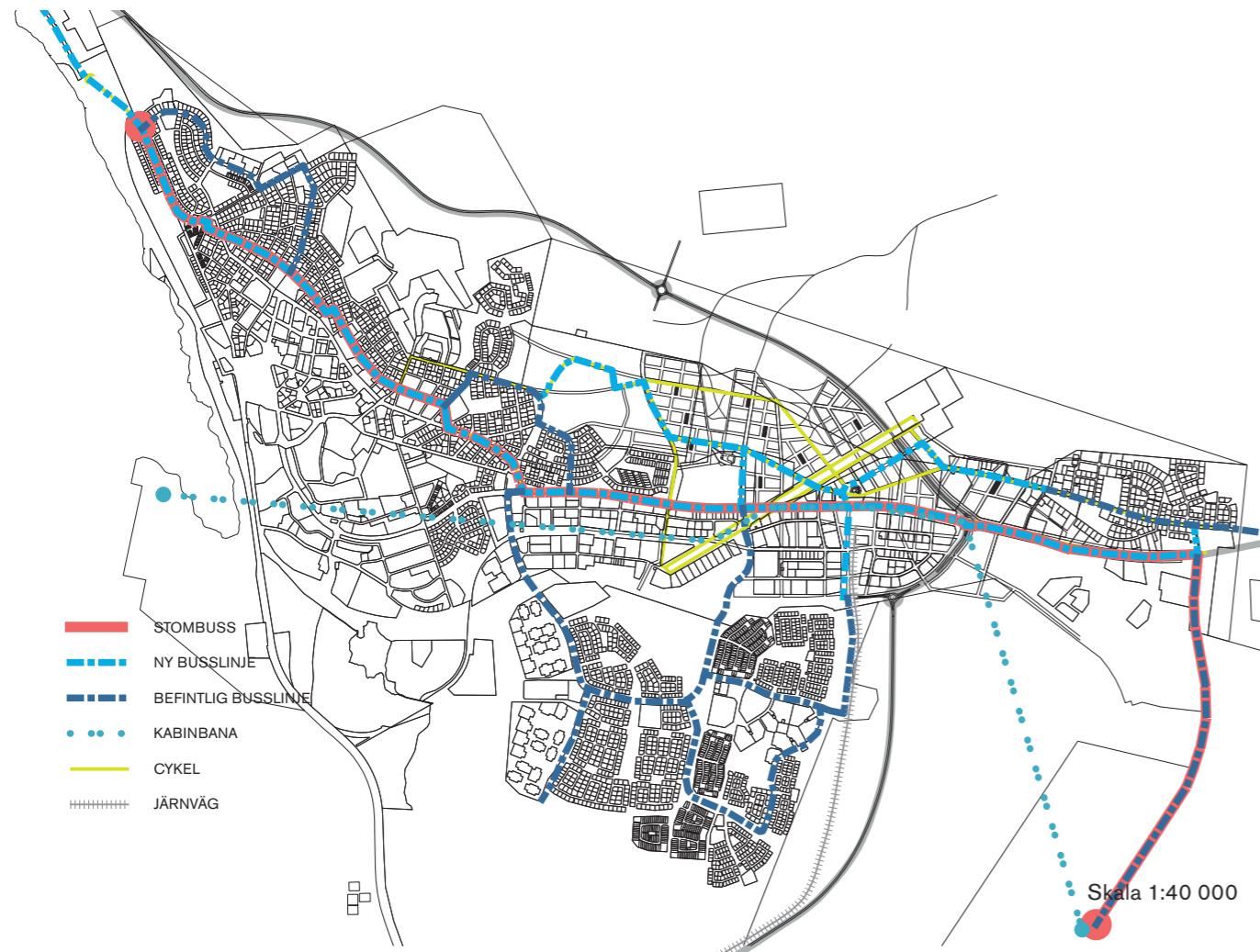

Lättillgänglig och attraktiv kollektivtrafik

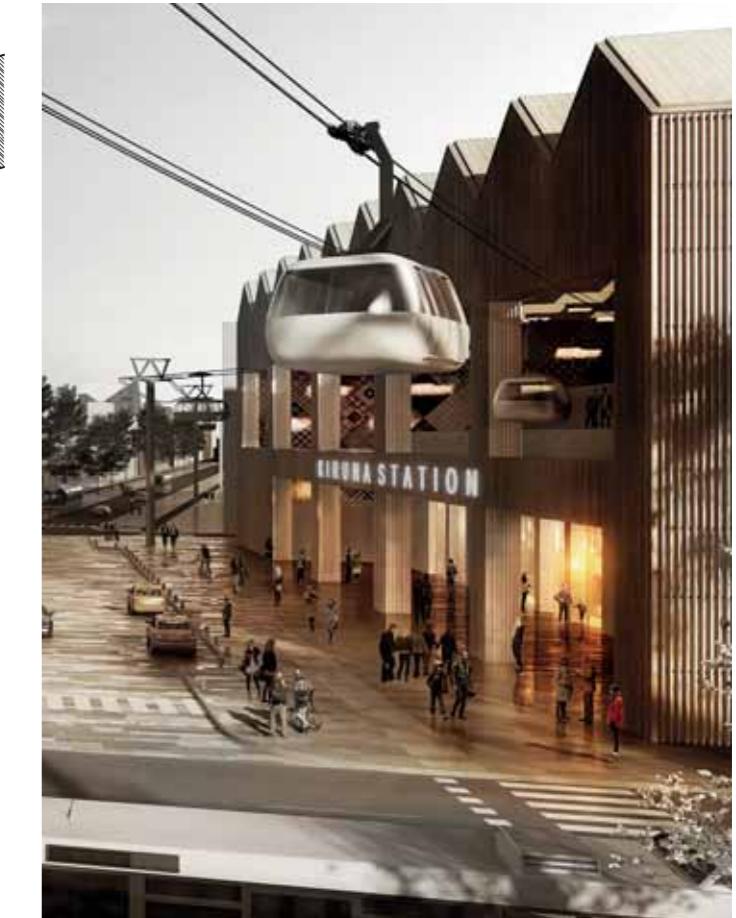
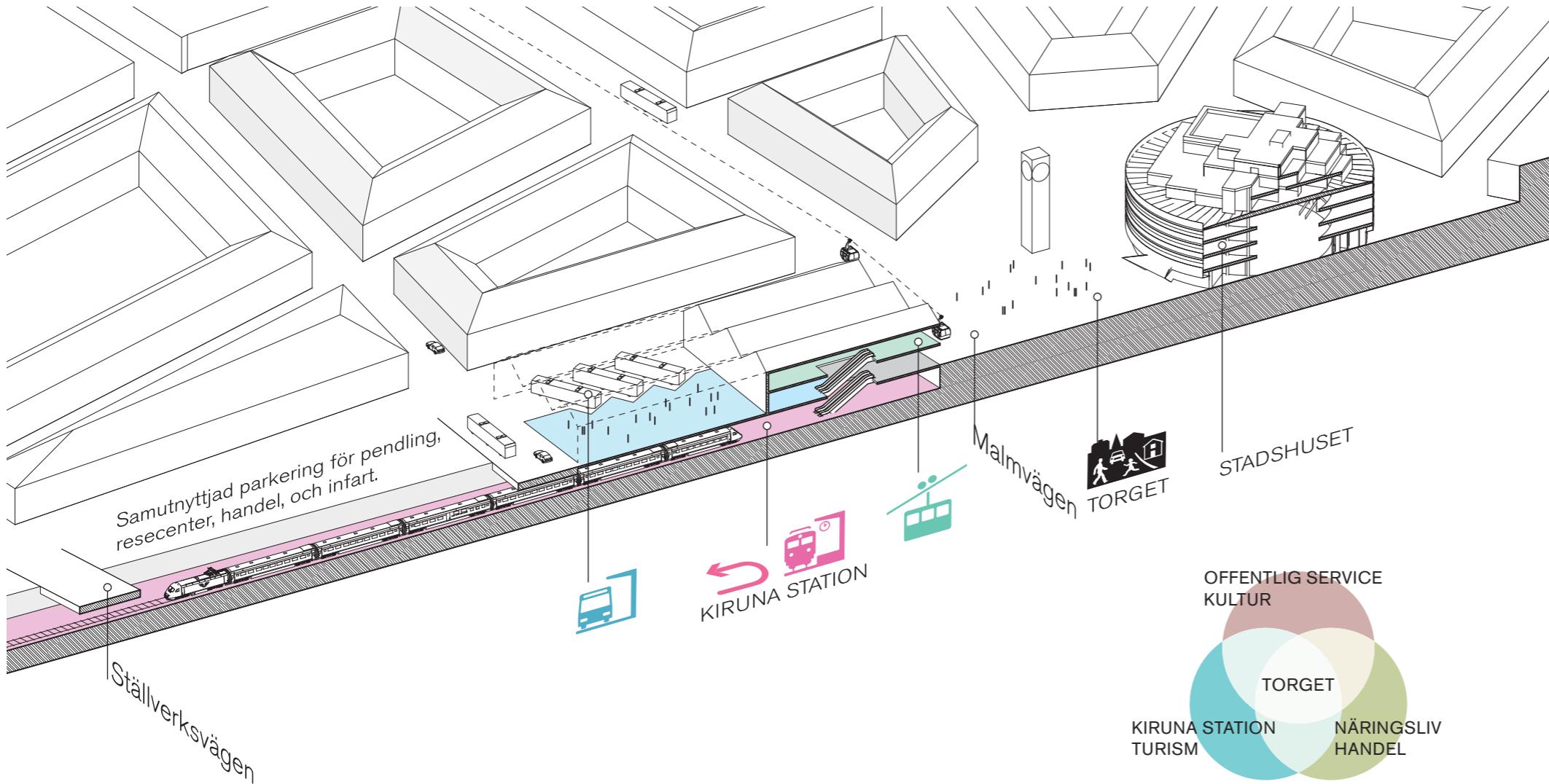
Stombuss, Lokalbuss, Linbana, Tåg, Resecentrum

Etapp ,1 Kollektivtrafik Med Hållplatser

Resecentrum är knutpunkt för staden

KNUTPUNKT FÖR KOLLEKTIVTRAFIKEN

I stadens mest centrala punkt, vid Stadstorget, ligger Kirunas resecentrum. På så sätt knyts alla olika resefunktioner och trafikslag samman i en punkt som dessutom är lätt att nå till fots eller med cykel. Här stannar nationella och regionala tåg och bussar och det är också en nod i det lokala kollektivtrafiksystemet. Här finns tillräckligt med plats för både passage, väntan och vistelse, liksom utrymme för handel och service.

SAMVERKAN KRING RESECENTRUM SOM MÖTESPLATS

Utformningen av det offentliga rummet vid resecentrum ska ta tillvara den potential som skapas av att många människor rör sig till och mellan olika transportslag. Med resecentrum i stadens hjärta maximeras möjligheterna för besöksnäringen, näringssliv och inte minst en levande och aktiv stadskärna. Besökare och turister som byter trafikslag i stadskärnan kommer att vara en viktig tillgång för näringssliv, butiker, restauranger och service.

FAKTARUTA – JÄRVÄGSSTATION

Beslut om järnvägsdragning och stationsläge i Kiruna är ännu inte fattat. Trafikverket utredar för närvarande olika alternativa lösningar som ersättning för den tidigare stationen som stängdes i september 2013 och ersattes med en tillfällig lösning 2 kilometer väster om stadskärnan. Dessa alternativ kommer att tas som utgångspunkt för överläggningar mellan berörda parter; kommunen, Trafikverket och LKAB. Resultatet av dessa överläggningar kommer att utgöra ett underlag när formellt beslut i stationsfrågan ska fattas.

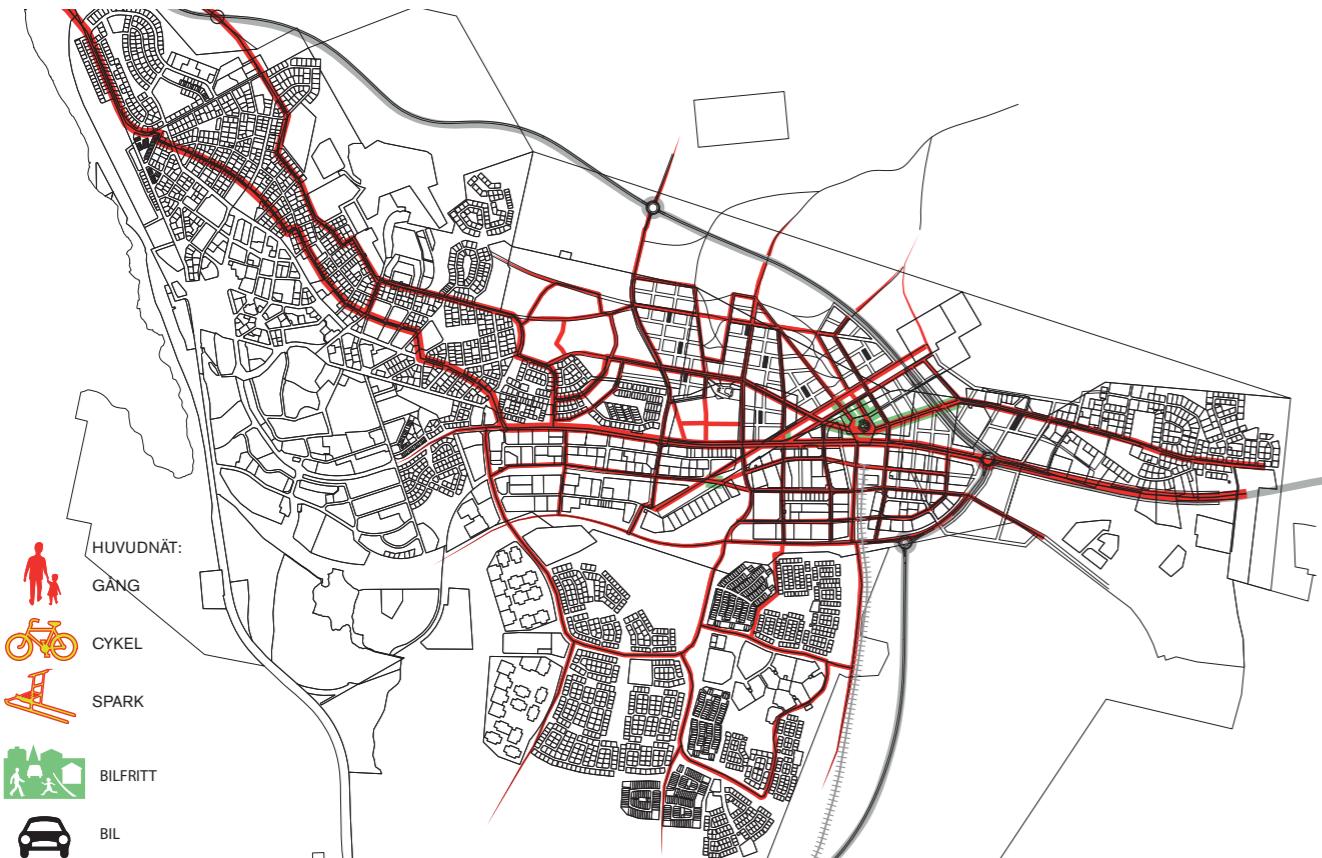
Kommunen har uttalat som ett mycket starkt intresse att den tidigare stadsbelägna stationen ersätts med en station i den nya stadskärnan.

I denna Utvecklingsplan har vi utgått från kommunens önskemål om en placering av stationen i stadskärnan, men det förtjänar alltså att understrykas att inget formellt beslut ännu fattats om stationens placering.

Biltillgänglighet på stadens villkor

E10, 870, huvudnät och Malmgatan

UTVECKLINGSPLAN
MOBILITET
3.4

BILAR

Framtidens resande innebär ett nytt sätt att se på bilarnas användning i Kiruna. Malmvägens omvandling till en stadsgata innebär att fler trafikslag kommer att samsas på gatan och trafikrytmen blir därmed lugnare. Antalet korsningar längs en gata är väsentligt då det avgör framkomligheten för genomfartstrafik och tvärförbindelser. Avsikten har varit att hålla en korsningstäthet mellan 50 - 80m.

TRAFIKANALYS

I takt med att en helt ny stad växer upp och en gammal försvinner kommer trafiken att behöva söka sig andra vägar. Med tidshorisonten 2030 finns det tre stora trafikströmmar mot det nya centrumet; från Luossavaara, Lombolo och Toulluvaara.

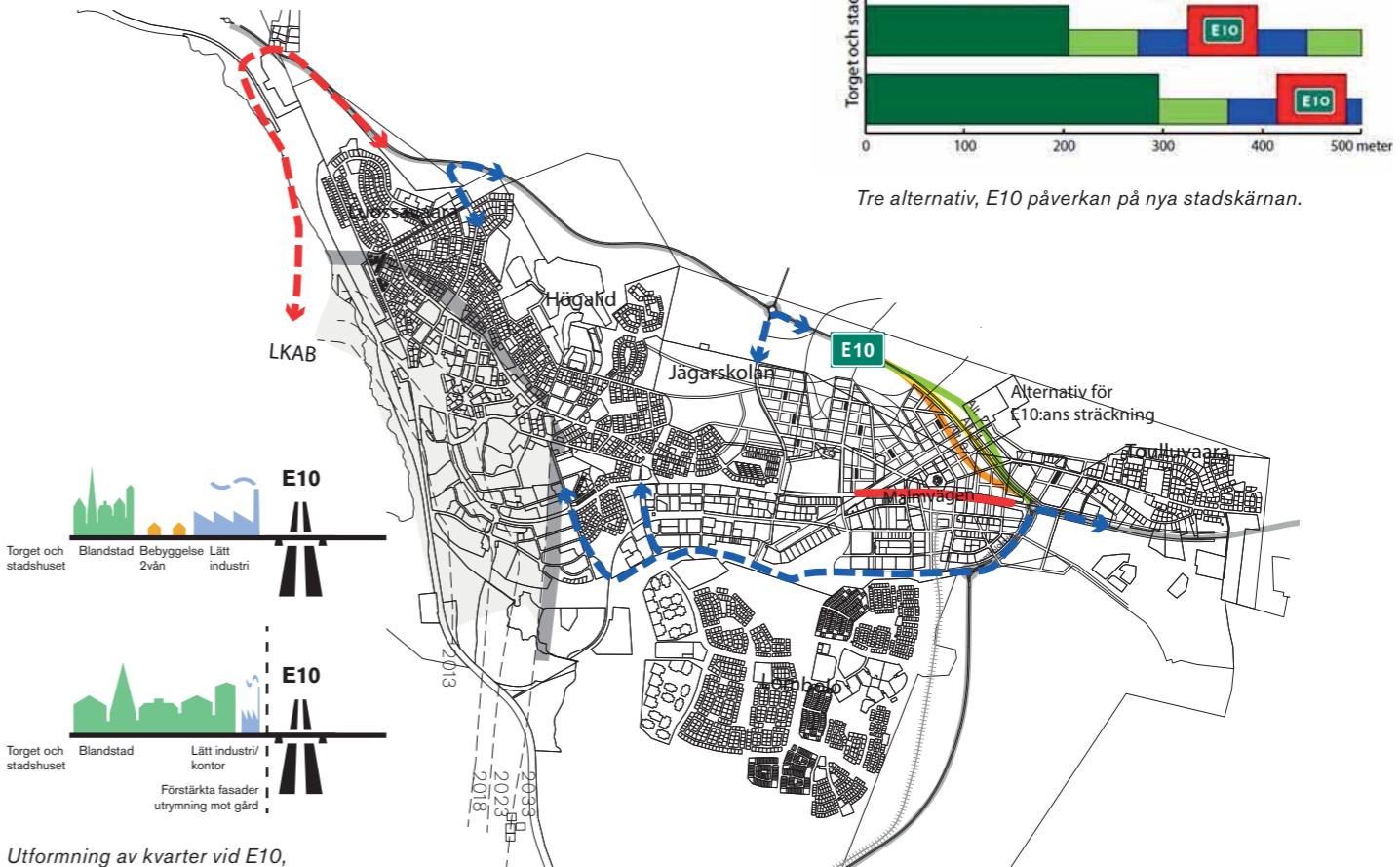
LKAB som Kirunas största arbetsplats har idag sitt stora flöde norrifrån, cirka 6500 fordon/dygn. När gator som Lombololeden eller Hjalmar Lundbohmvägen i centrum måste stängas kommer trafik till LKAB att hänvisas till E10. Detta betyder att E10 kommer att få samma roll för trafikens matning till det lokala gatunätet som vägen har idag

Malmvägen kommer att få en viktig roll. På lång sikt, när en tät stadskärna har byggts kommer både cykel och buss att få större möjligheter att ersätta dagens arbetsresor med bil. På kort sikt kommer det att uppstå en intressekonflikt mellan Malmvägens roll som huvudinfart söderifrån till Kiruna och den miljö som utgår från oskyddade trafikanter som byggs upp kring Stora torget.

Det finns stora fördelar ur trafiksypunkt om Malmvägen tidigt kan omgestaltas till den slutliga utformningen. En utformning där kollektivtrafikens och cyklisternas och de gåendes behov att passera vägen är en utgångspunkt, mer än de bilister som vill att Malmvägen ska vara som den genomfart den är idag.

För att tillfredsställa genomfartstrafikens behov i Kiruna har Lombololeden en mycket viktig funktion på kort sikt och på lång sikt tillsammans med den nya sträckningen och anslutningarna till E10.

Trafikanalys

Utformning av kvarter vid E10,
påverkan på nya stadskärnan

FAKTARUTA – E10:an

E10:an kommer att ges en ny dragning. Det läge som redovisas i framtagen arbetsplan innebär att den kommer att utgöra Nya Kirunas gräns i norr. Beslut om E10:ans exakta dragning förbi Nya Kiruna är ännu inte fattat. Trafikverket har studerat olika alternativa dragningar och tagit fram en arbetsplan. Kiruna kommun ser stora problem i den arbetsplan som Trafikverket presenterat. Arbetsplanens dragning förbi Nya Kiruna skulle innebära att markarealen för stadskärnan krympar betydligt. Kommunen förordar därför en dragning där E10:an förskjuts norrut mot de s.k. lavarna, vilket skulle ge stadskärnan större utrymme. Detta alternativ kommer att tas som utgångspunkt för överläggningar mellan berörda parter; kommunen, Trafikverket och LKAB. Resultatet av dessa överläggningar kommer att utgöra ett underlag när formellt beslut om nya E10:an ska fattas.

E10:an innebär en barriär mellan den nya staden och stadsdelen Tuolluvaara. Fysiska möjligheter att korsa denna barriär måste tillskapas. Det finns olika idéer och intressen om

hur möjligheter att korsa E10:an ska ordnas. Det handlar såväl om tekniska möjligheter att passera Europavägen som om antalet passager. Också denna fråga kommer att bli föremål för överläggningar mellan kommunen, Trafikverket och LKAB.

Kommunen har uttalat som ett intresse av att E10:an dragning förskjuts norrut mot lavarna för att möjliggöra en kraftfull utveckling av stadskärnan. Likaså har kommunen ett intresse av flera och attraktiva passager över E10:an, dels för att möjliggöra att Tuolluvaara fysiskt integreras med den intilliggande nya staden, dels för att möjliggöra en framtida utveckling och expansion av Kiruna.

I denna Utvecklingsplan har vi utgått från kommunens önskemål, men det förtjänar alltså att understrykas att inget formellt beslut ännu fattats om E10:ans definitiva dragning och passager till Tuolluvaara.

Smart och samutnyttjad parkering

HANDELS PARKERING I STADSKÄRΝΑΝ

Där många människor rör sig och det finns ett stort antal målpunkter behöver det finnas parkering både för boende, besökande, sysselsatta och kunder. En bilplats kan samnyttjas av flera olika bilister om anspråken på platsen sker vid olika tidpunkter. Det ger en effektiv användning av parkeringsplatserna. Parkeringshus ger exempelvis en sådan möjlighet, att samutnytta platser till flera olika kunder.

Parkeringshus ska ha en noggrann gestaltning där anläggningen är kantad av annan verksamhet, som kontor eller bostäder med handel i bottenvåningen. Boendeparkering ska utformas så att det blir möjligt att lämna bilen hemma och välja kollektivtrafik eller cykel till t.ex. arbetet. Det är därför viktigt att kollektivtrafikens hållplatser ligger på attraktiva avstånd från bostaden och arbetsplatsen. Cykelparkering ska därför också finnas nära målpunkter.

BOENDE PARKERING

I Kirunas centrala delar ska vid nybyggnation boendeparkering i huvudsak ske inom fastigheten, i garagelösningar och ej i markplan. Vid höga grundvattennivåer kan garage helt under mark vara kostsamma och tekniskt komplicerade. Garagelösningar helt eller delvis under terrasserade gårdsbjälklag eller samlokaliseras parkering i parkeringshus kan därför också bli aktuellt.

Boendeparkeringen syftar till att ge plats för privatbilar vid bostaden. Parkeringsbehovet för nya bostäder i flerbostadshus i Kirunas centrala delar ska utgå från att främja ett hållbart resande. Det finns många sätt att minska behovet av bilinnehav i kommunen och därmed markåtgången, exempelvis genom införande av bilpooler. Parkeringsnormen för bostäder kan sänkas om byggherrarna genomför förslag som kan visas leda till ett lägre bilinnehav.

CYKEL- OCH SPARKPARKERING i flerbostadshus ska ligga nära fastighetsentréerna, erbjuda tillräckligt med platser och helst vara väderskyddade. Angörings- och besöksparkering till centralt handel, service och verksamheter utformas både som kantstensparkering (korttids-) utmed gatorna, i parkeringshus och i garage inom respektive kvarter.

Särskild hänsyn ska tas till funktionsnedsattas tillgänglighet. Bilplatser för funktionsnedsatta placeras nära målpunkter.

VERKSAMHETER, BESÖKARE OCH OFFENTLIG PARKERING Cykelparkeringen för besök skapas i gatornas möbleringszon. När det gäller riklinjer för att tillgodose verksamhetens parkeringsbehov bör dessa följa ambitionen att de boende (arbetstagarna) ges möjlighet att lämna bilen hemma. Bil- och cykelparkeringsbehovet för kontor- och arbetsplatser och handel/service samt skolor ska utgå från att främja ett hållbart resande. För volymhandelsetableringar ställs krav på särskild kundparkering inom respektive fastighet, om möjligt i garagelösning.

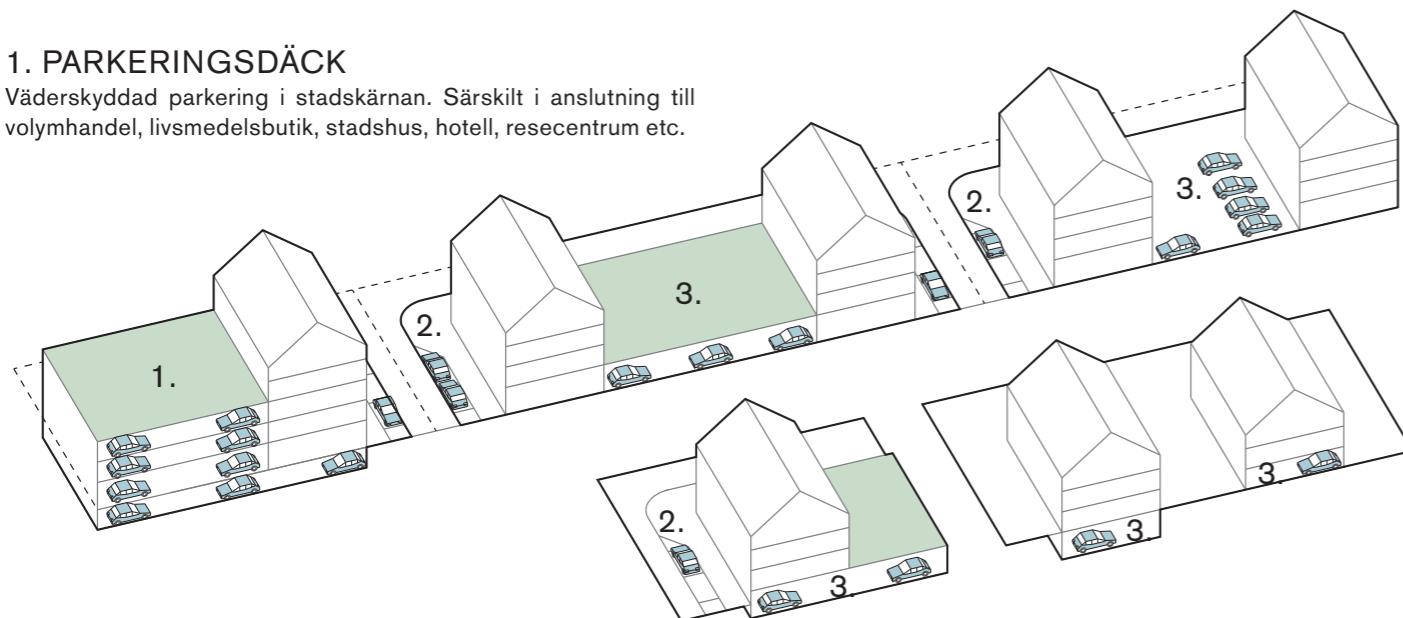
träd och belysning. För att bedöma volymhandel, hotell och andra större verksamheters parkeringsbehov krävs en särskild parkeringsutredning.

PARKERING RESECENTRUM

Parkering för turister, dagpendlare, veckopendlare mm. anordnas nära resecentrum. Härärocksålämpligtattanlägginfartsparkering, eftersom det från resecentrum blir lätt att nå stadens målpunkter med kollektivtrafik. En temporär infartsparkering kan anläggas i ett tidigt skede. För de som kommer med bil skapas en angöring mot Stadstorget med infarter från E10:an. En kvarterszon söder om Stadstorget, söder om spårområdet, kan fungera både som infartsparkering till staden och som långtidsparkering för tågpendlare samt till de mötesintensiva verksamheter som kan komma i området, exempelvis sjukhuset. Området är lätt att hitta och går att dubbeltanlägga mellan resande och de som är här för handel, arbete och evenemang i närområdet.

1. PARKERINGSDÄCK

Väderskyddad parkering i stadskärnan. Särskilt i anslutning till volymhandel, livsmedelsbutik, stadshus, hotell, resecentrum etc.

2. KANTSTENSPARKERING

Vissa centrala gator används för kantstensparkering för handel och besökare.

3. PARKERING PÅ KVARTERSMARK

Generellt kommer principen för parkering på kvartersmark variera i relation till exploateringsgrad och läge i den nya stadskärnan. I mindre centrala delar kommer markparkering kunna anordnas intill bostäder och verksamheter. I centralare delar med högre exploatering kommer parkering under mark anordnas.

3.4

Funktioner

Tät och blandad stad

Kirunas nya stadskärna har rollen som stadsens mest centrala plats och är därför den tätaste och mest blandade stadsdelen. Stadskärna har rollen som social-, kulturell och kommersiell mötesplats. Gator och stråk som leder mellan viktiga platser inom staden och till stadskärnan blir också tätta och blandade med goda förutsättningar att utveckla urbana kvaliteter.

Handel och service i Kiruna har en koncentration till Stadstorget och handelsgatan som har sin startpunkt i Stadstorgets östra del. Offentliga och publika verksamheter integreras fysiskt med kommersiella och andra verksamheter i stadskärnan. Även företagen erbjuds ett större spann av centrala och perifera lägen där kontor framför allt är en del av stadskärnan.

I blandstaden Kiruna finns bostäder i alla stadsdelar. Undantagna är endast zoner där motorled och störande industri skapar hinder.

Grundskolor och förskolor ges lägen med bra skolvägar nära bostäder, parker och natur. Skolor för äldre barn och ungdomar placeras med fördel centralt i staden, till exempel en gymnasieskola i stadskärnan.

Funktioner i den nya staden

Maximal blandning och synergi i stadskärnan

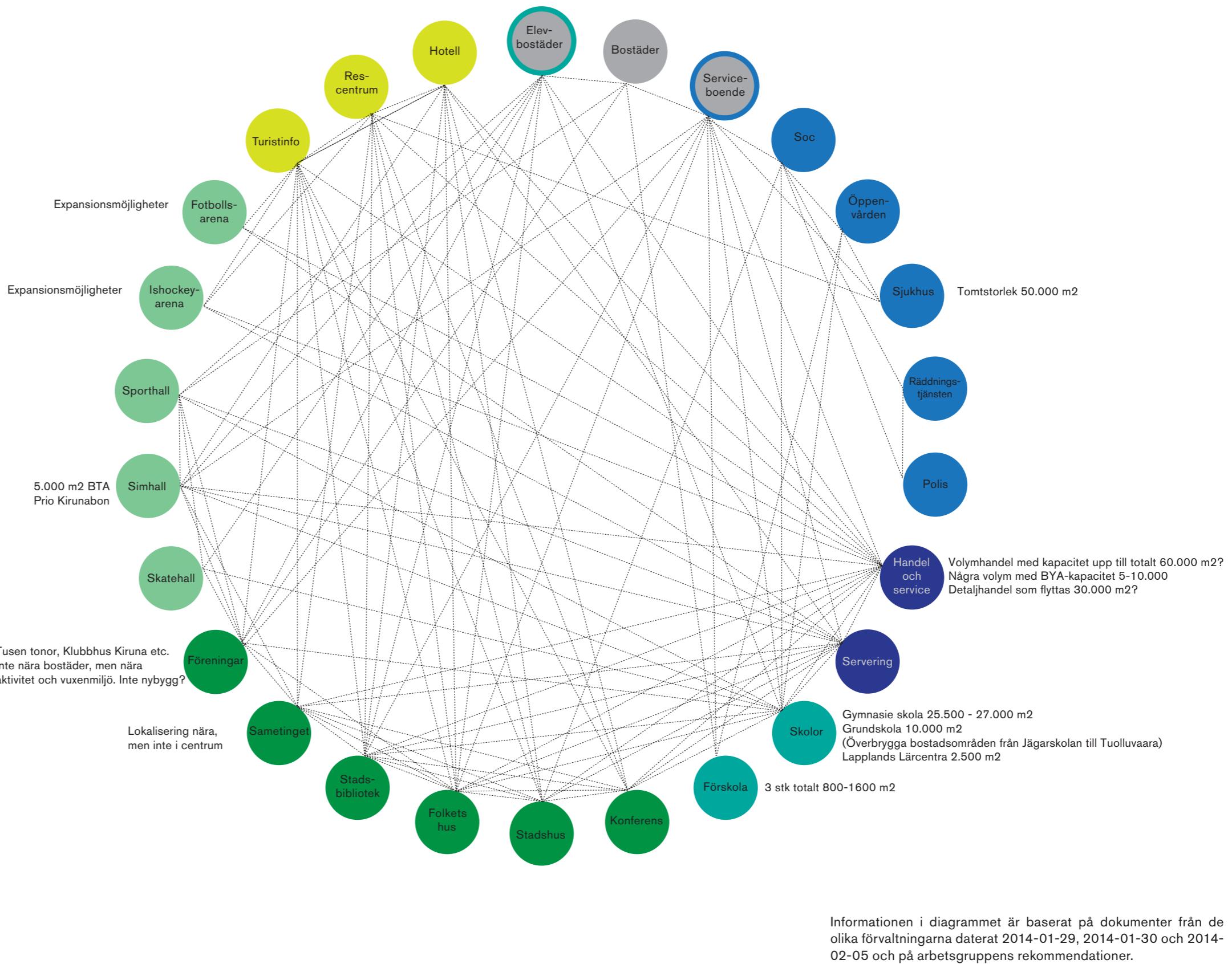
I Kirunas nya stadskärna förväntar sig kirunaborna att finna mycket av det som staden erbjuder i form av kultur, offentlig och kommersiell service, handel samt arbetsplatser. Dessa funktioner blandas med bostäder för att skapa en levande och tryggare stadsdel.

Många verksamheter vill finnas här för att så många som möjligt ska ha god tillgänglighet till dem. På så sätt skapas mest möjliga möten och synergier i Kiruna. Genom att vägleda och styra mot en variation i innehållet i byggnaderna skapas förutsättningar för ett aktivt stadsliv.

Den unika situationen att bygga en ny stadskärna ska tas väl tillvara. För alla befintliga och nya verksamheter som placeras i stadskärnan söks mest möjliga synergieffekter med andra verksamheter. Närhet, samlokalisering och samordning mellan verksamheterna kan skapa nya värden och göra dem effektivare. Exempelvis kan man tänka sig sådana synergieffekter i form av samordnad lokalisering av sjukhuset och kommunens insatser vad gäller friskvård och förebyggande hälsoaktiviteter, eller ambitionen att samordna samlingslokaler och publika ytor för ett kulturhus och stadshotellet.

Mötena och synergierna i stadskärnan sker i ett samspel mellan olika verksamheter och stadslivet på gator och torg. Därför vändar sig byggnader och verksamheter så långt det är möjligt mot stadslivet på gatan den adresserar.

Diagrammet visar en översikt över funktionerna som skall flyttas och möjliga samt önskade synergier mellan dessa. Diagrammet kan på så sätt användas som ett verktyg i lokaliseringprocessen.

Förutsättningar för lokalisering av olika verksamheter

Goda lägen och lokaler för företagen

Stadskärnan ska bereda plats för mötesplatser och arbetsplatser för olika typer av företag – små, medelstora och stora. Området kring resecentrat blir regionens mest centrala arbets- och mötesplats. Konferens, hotell och evenemang lokaliseras med fördel hit. På så sätt kommer företagen kunna ta del av och bidra till stadslivet i Kiruna.

Näringslivet ska kunna utnyttja centrala lägen. En stad där näringslivets möten underlättas skapar en god bas för nya idéer, kombinationer och affärsrelationer. Genom att vara lätt tillgängliga kan bilresandet minska. Genom centrala lägen kan företagens verksamhet skyttas och bidra i stadslivet.

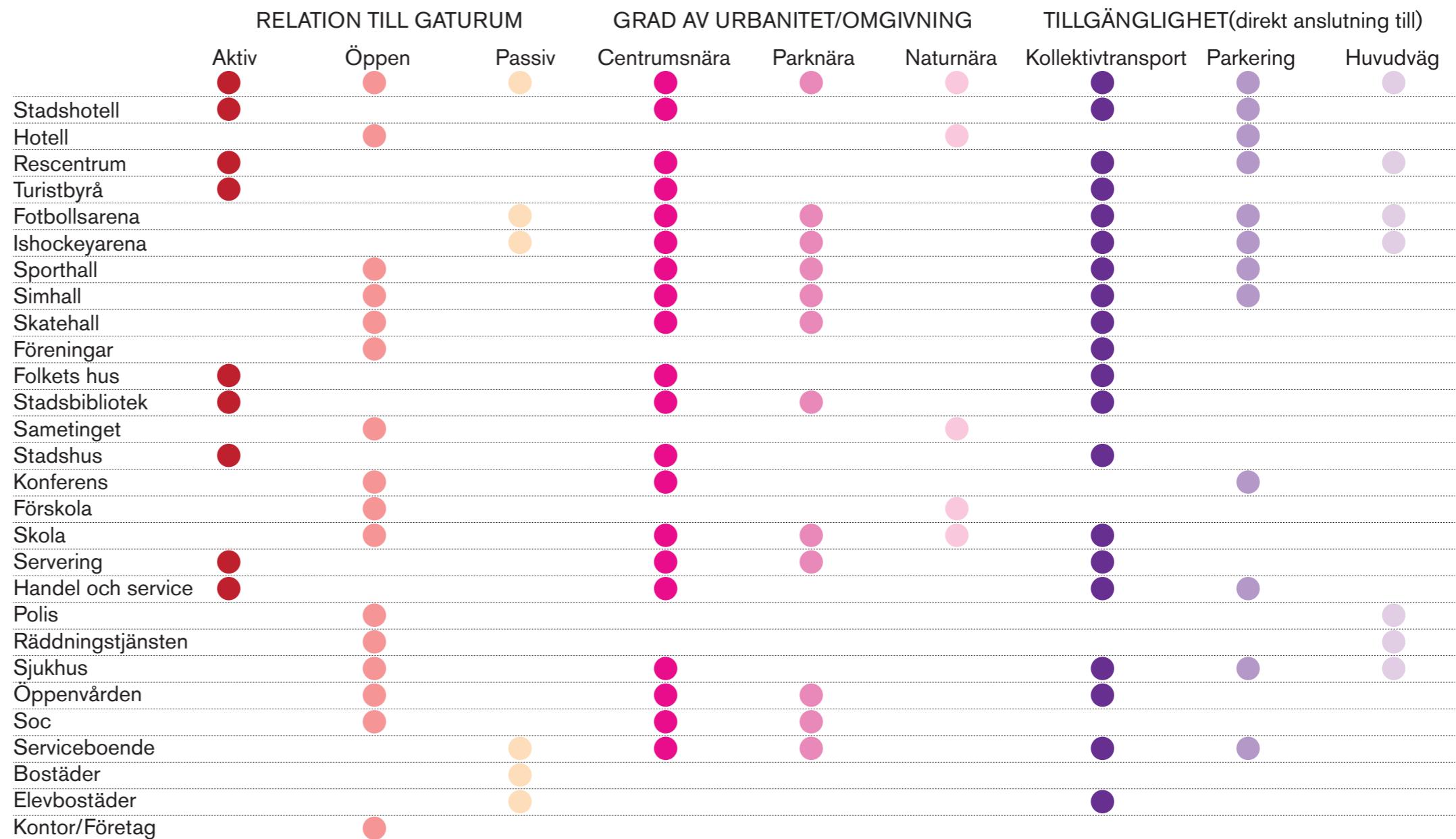
Längs stadsövergripande sträken bereds också plats för Kirunas närliv med kontorhus och lokaler i bottenvåningarna för företag av olika storlek.

Verksamhet som riskerar att ge miljöstörningar erbjuds lägen längs E10:an eller utanför det området som omfattas av utvecklingsplanen.

En blandning av bostadstyper

Social sammanhållning är ett begrepp som vägleder utveckling av den nya staden. I Nya Kiruna finns det bostäder i olika prisklasser och för olika livsstilar. I omvandlingsområdet ska ges plats för bostäder med riklig tillgång till både stadsliv och rekreation. Inom dessa ramar ska stadsdelarna ge utrymme för olika lägen med olika karaktär och möjligheter som ger kirunabon valmöjligheter i boendet och ger stadsdelarna en mångfald. Genom närhet till både stadsgator, parker och nära naturmark skapas goda livsmiljöer.

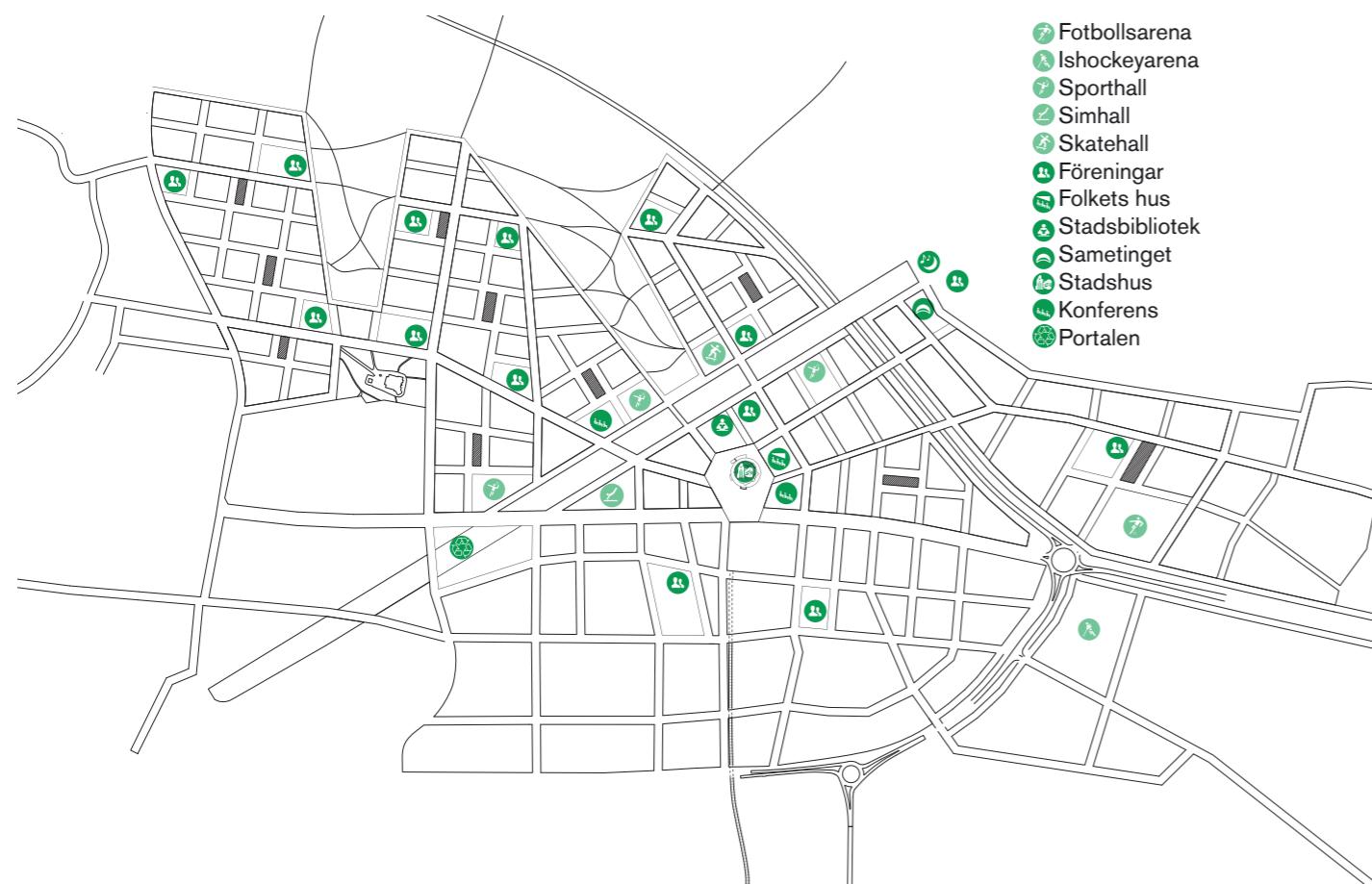
Bostäder i centrala lägen består främst av lägenheter och i mer perifera lägen erbjuds mer marknutna boendeformer, som stadsradhus, radhus och friliggande villor. Genom en variation av bostadstyper, lägenhetsstorlekar och blandade upplåtelseformer blir staden mer attraktiv, öppen och därmed bidrar den till social hållbarhet. Olika typer av kategoriboden och boendekoncept välkomnas - som exempelvis studentbostäder, äldreboende och byggemenskaper.

Informationen i diagrammet är baserat på dokumenter från de olika förvaltningarna daterat 2014-01-29, 2014-01-30 och 2014-02-05 och på arbetsgruppens rekommendationer.

Möjliga placeringar

Kultur, fritid och idrott aktiverar staden

Kultur är viktigt för attraktiviteten i den nya staden för att människor och verksamheter ska vilja etablera sig där. Kiruna har ett stort utbud av kultur vilket invånarna kommer att ha tillgång till genom närheten till stadskärnan.

Stadshuset och Stadstorget blir från första dagen en viktig arena för kultur i olika former. Torget blir en utomordentligt viktig arena för kultur med festivaler och kulturevenemang och stadshuset kommer att rymma konstmuseum samt ytor för utställningar, evenemang och socialt umgänge.

Det fria kulturlivet lever ibland under villkor som gör att mer perifera lägen och enkla lokaler är önskvärda. En del av befintlig

industribebyggelse som idag finns i och framför allt i anslutning till området kan kanske erbjuda lokaler för konstnärlig och annan kreativ verksamhet.

Kiruna ska fortsatt ha ett rikt utbud för idrott och rörelse. Det ska också finnas ytor för spontanidrott och andra rekreativitetsmöjligheter. Stadsparken är ett bra exempel på livliga aktivitetsytor centralt.

Skolor och förskolor nära boende och natur

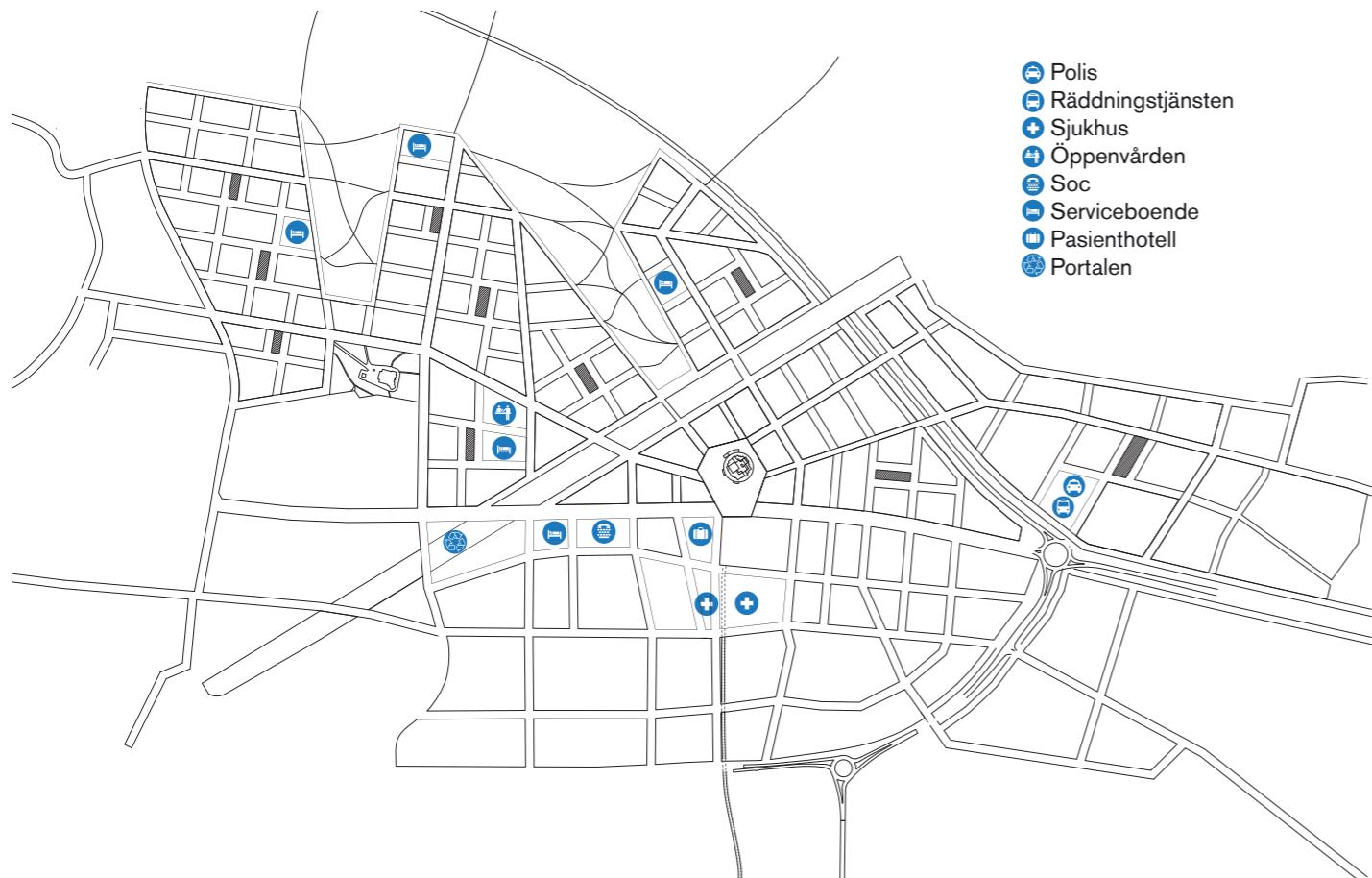
Det ska vara lätt för barn och ungdomar att vistas i staden på skoltid och fritiden. Stadsdelarna ska erbjuda samlingslokaler och mötesplatser inte minst då av icke-kommersiell karaktär.

Grundskolor och förskolor bereds plats i lägen som är lokalt förankrade i stadsdelen med närhet till parker och strövområden. Det innebär att de ofta placeras vid en park i anslutning till ett stadsstråk, med god tillgänglighet. På så sätt får grundskolorna och förskolorna, gärna samordnade, en framträdande plats i det lokala stadslivet även för syskon, föräldrar och övriga stadsbor. Dessa lägen är mer fredade från trafik vilket skapar bra skolvägar och ger bra ljudmiljö inne och ute. Verksamheterna kan också dra nytta av parkytor och parkaktiviteter nära skolan. Elever och lärare

kan då med lättet ta sig ut i naturen. I en tät och blandad stad är ambitionen att samlokalisera skolor och bostäder.

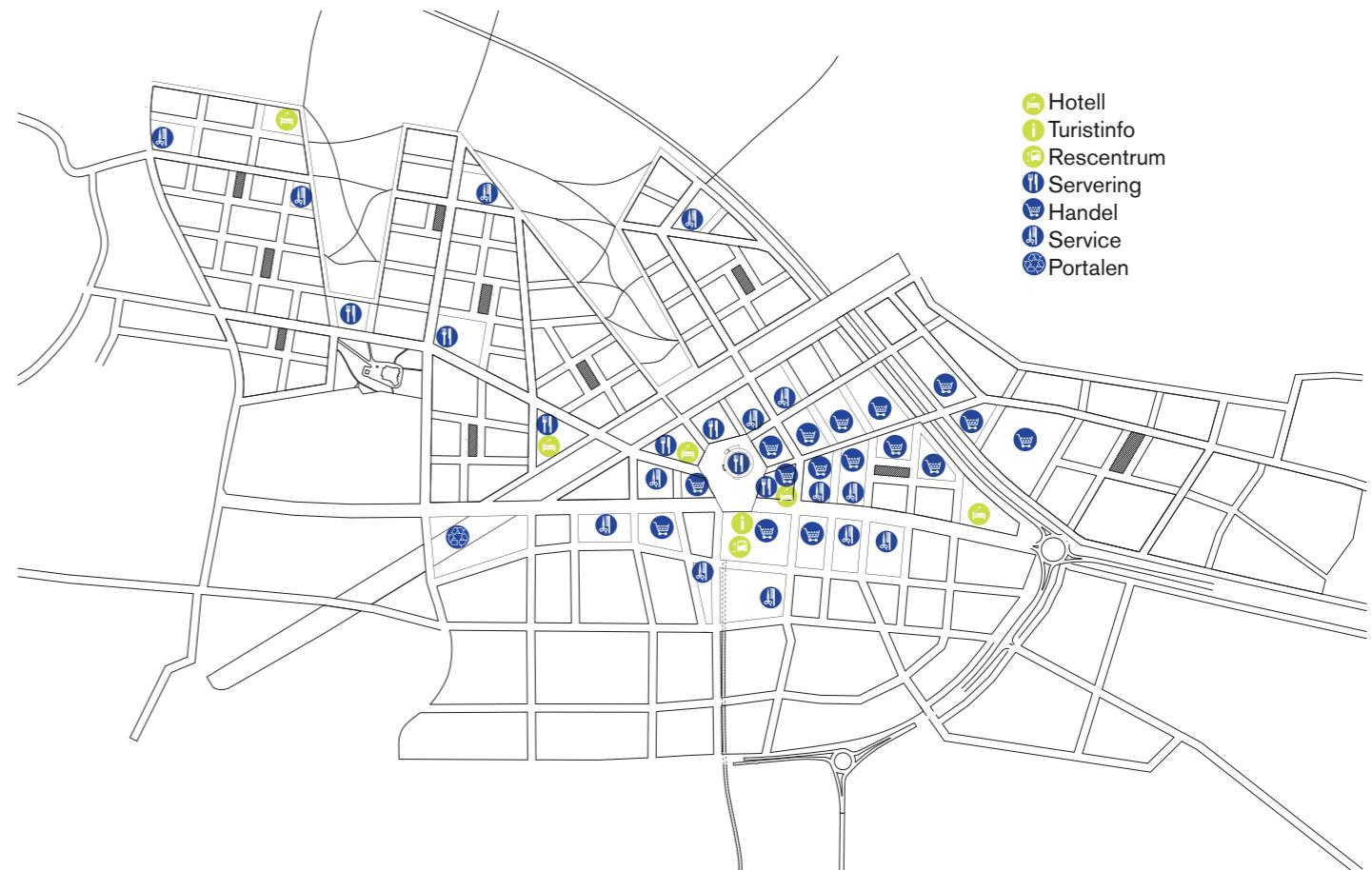
Inom omvandlingsområdet ska det ges plats för en framtida gymnasieskola. Denna bör ha en plaxering nära grundskolan, Lapplands Lärcentra, kultur- och fritidsaktiviteter och, viktigast av allt, i centrum nära bra kollektivtrafik. En sådan plats finns i kvarteren mellan Stadsparken, den östra naturparken och Tuollavaara-stråket. På så sätt berikas stadskärnan till att bli mer än en handelsplats. Skolarnas mer offentliga funktioner lokaliseras längs de viktigaste stråken och aktiverar gatorna.

Offentlig service samlas i kluster och stråk

Offentlig service i de nya stadsdelarna placeras så de offentliga verksamheterna blir lätt tillgängliga men också så de nya stadsdelarna blir livskraftiga.

Kommersiell service och handel samlas i kluster och stråk

Handel och service i Kiruna ska koncentreras till Stadstorget och handelsgatan dit det är lätt att ta sig till fots, cykel, med kollektivtrafik och bil. Genom att bereda plats för handel och service i stadskärnan blir den mer attraktiv att bo och vistas i och ger ett bra kundunderlag. I det centrala läget finns potential till ett rikt utbud av handel, service, kaféer och restauranger.

I Kirunas nya stadskärna samordnas och samlokaliseras den handel som omlokaliseras från den befintliga stadskärnan med den som omlokaliseras från mer externa handelslägen. Handelsgatan utgår från Stadstorget och löper österut mot Tuolluvaara och E10:an. På så sätt ges särskilda förutsättningar

att erbjuda lägen för den mer bilburna handeln främst västerut med den mycket goda tillfarten från E10. Den mer gång och kollektivtrafikbruna handeln finner bra handelslägen längre västerut på handelsgatan och kring Stadstorget.

I den nya stadskärnan finns alltså goda förutsättningar för handel inte minst genom bra tillgänglighet både via kollektivtrafik (riks-, regional- och lokaltrafik) och bil (bilangöring och parkering). Kommersiell service i de nya stadsdelarna är en viktig grund för den exploateringssamverkan som stadsomvandlingen kommer innehåra.

En tät och blandad stad

Högre täthet i kärnan och kring viktiga stråk

Genom att Kirunas nya stadskärna är den stadsdel där tillgängligheten till kultur och service är som störst så finns förutsättningar föra att många vill verka och bo här. Det är också här det är lättast att gå, cykla och åka kollektivtrafik vilket är en bra grund för ett hållbart resande. Därför ska det byggas mer i stadskärnans kvarter och i kvarter längs stadens livligaste stråk än i Kiruna i övrigt.

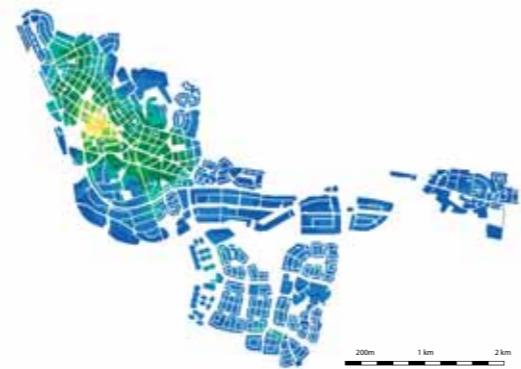
Utvecklingsplanen rymmer Kirunas stadsomvandling och merparten av det som kommer att fram till år 2030. Tätheten varierar med läget i staden genom att man bygger tätare i stadskärnan och längs viktiga stadsstråk.

Bebyggetätheten i den nya stadskärnan vägleds med olika täthetsstal. Måttet för hur mycket som får byggas inom varje zon är bebyggelsens exploateringstal, dess e-tal, det vill säga hur stor del den nya bebyggelsens sammanlagda area är av fastighetens markarea.

Genom att den tillåtna byggnadsvolymen beskrivs som bebyggelsetäthet och inte i antal våningar möjliggörs större variation i volymerna. På så sätt medges också många olika bostadstyper – från lägenheter till stadsradhus, radhus på mark och friliggande villor.

I jämförelse med dagens Kiruna kommer staden vara mer kompakt. Och det är i stadskärna och kring viktiga stråk som man allra mest finner den tätta staden Kiruna.

Bilderna beskriver hur tät staden är, mätt i antalet boende och arbetande man når inom 500m från varje ruta i bilden.

Täthetsanalyser i befintliga Kiruna

Täthetsanalyser i nya Kiruna

Exploateringstal i befintliga Kiruna

Bläckhornen
E-tal 0,28

Glimmervägen,
E-tal 0,31

Bromsgatan
E-tal 0,45

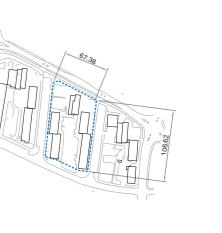
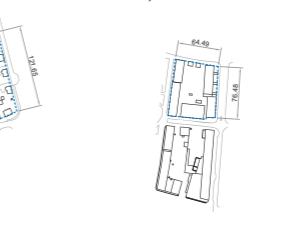
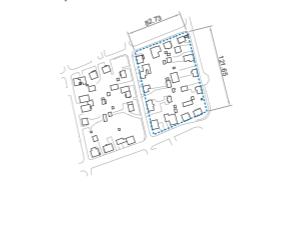
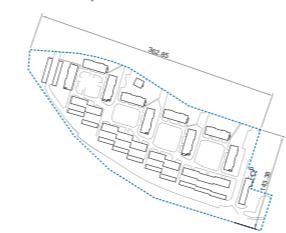
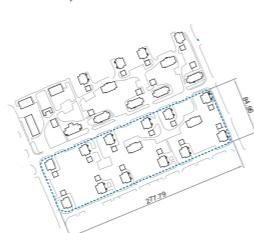
Radarvägen
E-tal 0,55

Timmermansgatan
E-tal 0,58

Föreningsgatan
E-tal 1,68

Lars Janssonsgatan
E-tal 1,77

Adolf Hedinsvägen
E-tal 1,86

En tät och blandad stad

En blandning i täthet, funktioner och typologier

Kirunas nya stadskärna är den mest centrala och tillgängliga stadsdelen, oavsett om man tar sig fram till fots, med cykel, spark, kollektivtrafik eller bil. Det är här Kirunaborna förväntar sig att finna mycket av det som staden erbjuder i form av kultur, offentlig och kommersiell service, handel, och arbetsplatser och det är också här många av dessa verksamheter vill finnas för att nå så många som möjligt. Verksamheterna blandas med bostäder för att skapa en levande och trygg stadsdel både dagtid och kvällstid, veckodagar som helg.

Genom att vägleda och styra mot en variation av innehållet i kvarteren skapas förutsättningar för ett aktivt och levande stadsliv.

En blandning av funktioner, typologier och täthet:

Funktioner

- Kvarter med blandat innehåll som bostäder, handel, restaurang, kontor och service
- Gatuplan med lokaler för butiker, restauranger och service mot huvudgator
- Gatuplan med kompletterande lokaler för publika verksamheter, kontor, föreningsliv m.m. mot lokalgator.
- Utblickar mot landskapet och naturen i högre hus, gärna med publika verksamheter

Typologier

- Blandade bostadsformer som stadsradhus, villor, hyreslägenheter och bostadsrätter
- Flyttade hus från gamla stadskärnan insprängda i kvarteren

Täthet

- Blandade program och typologier ger olikt täthet inom ett kvarter
- Basen är fullt utnyttjad för att maximera aktiviteten mot gatan och ge plats till parkering, volymhandel el.l.
- Uteareal för bostäder lyfts därmed upp och får bättre solförhållanden
- Olika typologier ger olikt höjd på byggnaderna, något som kan utnyttjas med tanke på sol och vind

Även kvarteren utanför den mest centrala stadskärnan skall ha en blandning av dessa för att uppnå den tätta och blandade staden.

Olika funktioner

Bostäder

Kommersiell service och handel

Offentlig service

Kontor

Barn och utbildning

Fritid

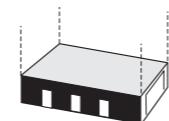

Kultur

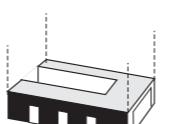

Besöksnäring

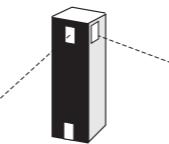
Olika typer av hus

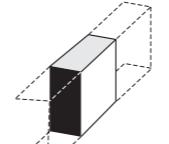
Publik bottenvåning (sporthall / handel / service etc.)

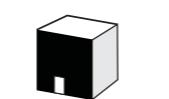
Publik bottenvåning m öppen gård (handel / service etc)

Torn (ger utblickar)

Kvartershus

Punkthus / stadsvilla

Radhus / kjedehus

Paviljong / villa

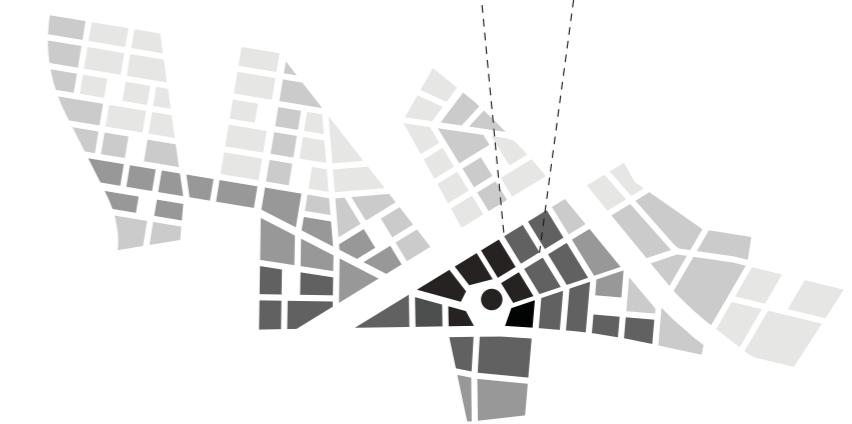
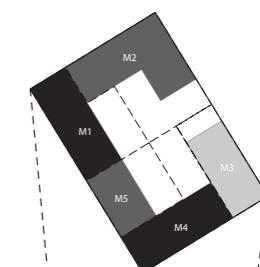

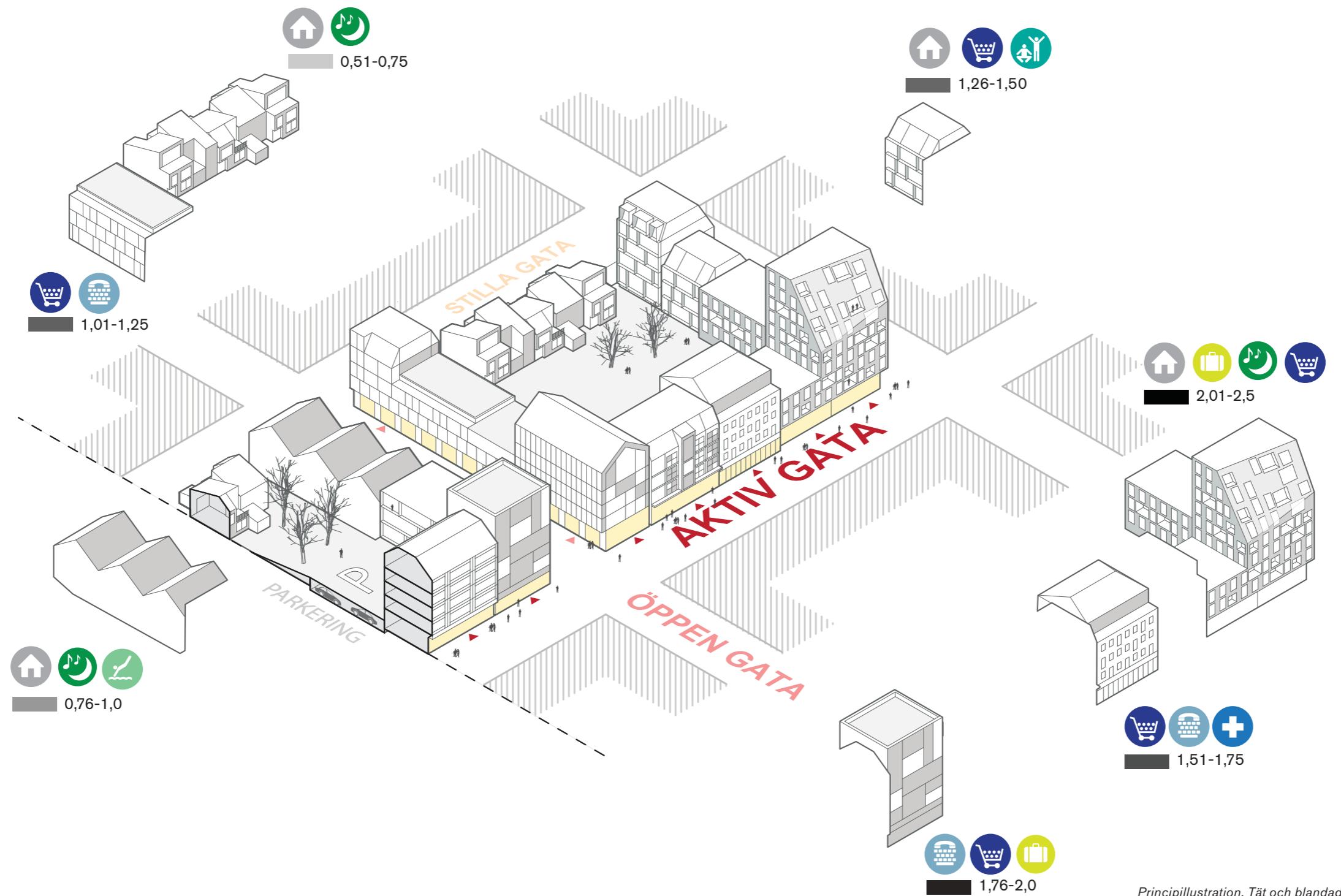
Kulturbyggnad

Olika tätheter inom ett kvarter och inom stadsdelarna

Kvartersexploatering

2,01-2,5
1,76-2,0
1,51-1,75
1,26-1,50
1,01-1,25
0,76-1,0
0,51-0,75
0,26-0,50

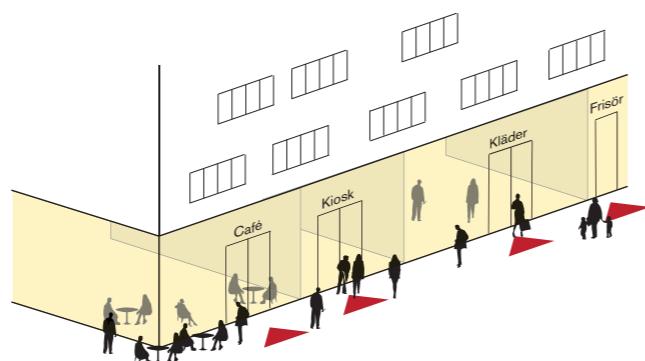

Aktiva bottenvåningar i samspel med stadslivet

I stadsärnan och längs handelsgatan ska byggnadernas fasader längs gatrummen ska utformas med entréer, skyltning, fönster och skyltfönster så att de ger innehåll och stöd åt stadslivet på torget respektive gatan

Fasaden utformas så att handel, service och verksamheter i byggnadens bottenvåning kan dra nytta av samspelet med det stadsliv som gatan ger underlag till.

Vid utformningen ska ägnas omsorg åt trottoarer och gående. Det betyder att byggnadernas bottenvåningar ska kanta trottoaren i kvartersgräns. Byggnaderna ska använda gatorna som entrérum. De övre våningarnas fönster ska vara orienterade mot utblickar mot gatan. På så sätt ges gatan förutsättningar att bli väl använd och trygg genom ett vardagligt samspel människor emellan. Riktlinjerna för bottenvåningarnas utformning mot trottoaren beskrivs i tre kategorier utifrån läget i staden och potentialen till stadsliv: aktiv, öppen och stilla fasad.

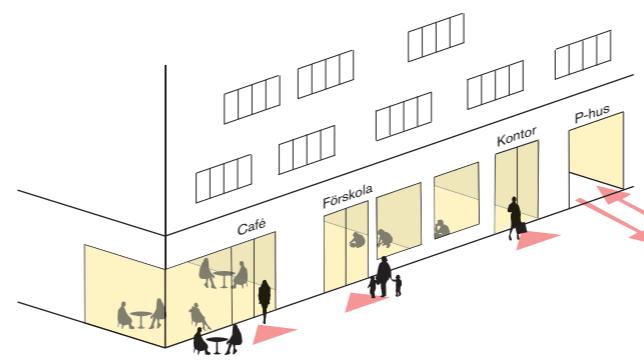
Aktiva fasader

Aktiva fasader stödjer ett intensivt stadsliv. Det ger förutsättningar för all typ av handel, servering, kultur, service och till viss del näringsliv/verksamheter/kontor och arbetsplatser (aktivt) med ett kundunderlag från hela Kiruna.

Bostäder, bilparkering och parkeringsinfarter får inte förekomma mot/i den aktiva fasaden. Cykelparkering får förekomma.

Fasadens bottenvåning har en utformning som lockas till visuell kontakt och interaktion mellan stadsrum/trottoar och bottenvåning. Det sker till exempel många entréer och stora sammanhangande glaspartier. Bottenvåning är tillgänglig från stadsrum/trottoaren/gågatan utan trappor eller trösklar.

Bottenvåningar ska ges en höjd som medger publik verksamheter. Alla entréer ska placeras mot stråk och platser.

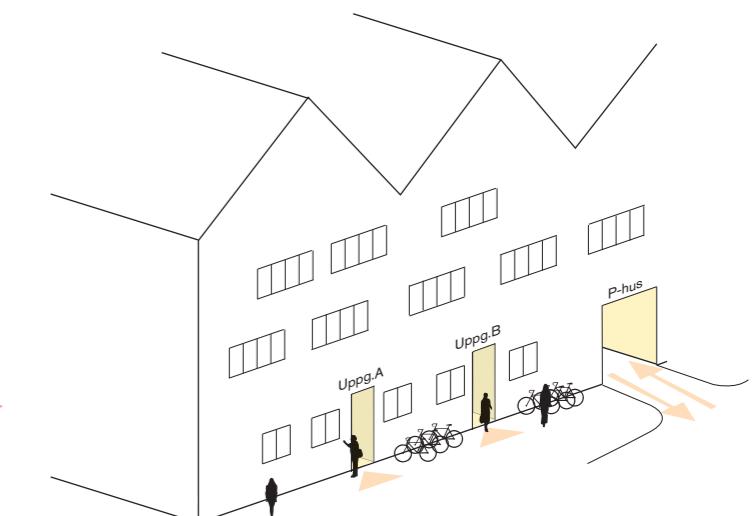
Öppna fasader

En öppen fasad stödjer stadslivet genom att ge förutsättningar för viss handel, kaféer, kontor, föreningslokaler, förskolor och annan kommunal service. Flerfamiljshusens gemensamma lokaler kan finnas här. Den största kommersiella potentialen kan hörnlägena förväntas ha.

Bottenvåningens fasad har en utformning som ger ett visuellt samspel mellan gata och byggnad. Det åstadkoms med entréer och stora fönster. Hörnlägen skall ha större sammanhangande glaspartier. Bottenvåningen är tillgänglig från trottoaren utan trappor eller trösklar.

Eventuella bostäder utformas som så kallade bokaler eller stadsradhus. Garageparkering mot gatan förekommer inte i den öppna fasaden. Parkeringsinfarter kan i mindre omfattning göras i den öppna fasaden. Cykelparkering får förekomma.

Bottenvåningar ska ges en höjd som medger verksamheter. Alla entréer ska placeras mot stråk och platser.

Stilla fasader

En stilla fasad i bottenvåningen stödjer det mer stillsammare och lugna stadsliv som kan förväntas här. Normalt finns ingen kommersiell potential för handel, möjligen med undantag för hörnläge. Bottenvåningens fasad utformas med entréer till bostäder och andra lokaler med mindre eller större fönsteröppningar. Den utformas med mindre krav på visuell kontakt och samspel med gatan.

Parkeringshus och parkeringsinfarter läggs med fördel utmed den stilla fasaden. Alla entréer ska placeras mot stråk och platser.

Skala 1 : 7 500

0 100 250 500

GHILARDI + HELSTEN ARKITEKTER

white

SPACESCAPE

Utvecklingen stadskärnan

Köpgatan vintertid

Köpgatan sommertid

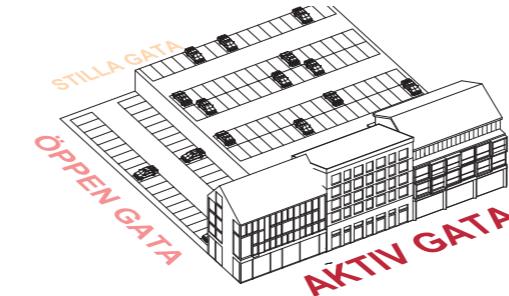
Kvarteren steg för steg

Köpgatan är ryggraden i utvecklingen av stadskärnan och bidrar till ett aktivt stadsliv där. Så många entréer som möjligt och aktiva fasader orienteras mot köpgatan så att den blir det centrala handelsstråket. Även i den stegvisa utvecklingen kommer detta prioriteras. All handel, även volymhandel, har entré från den aktiva gatan.

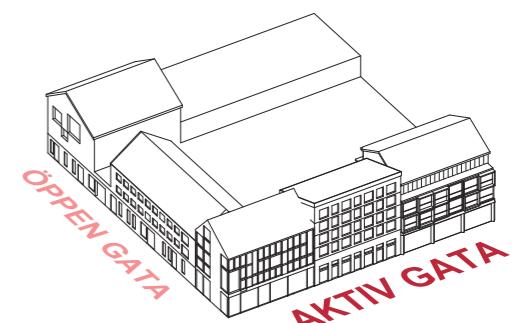
- Så många entreeer som möjligt
- Aktiva fasader med aktiva verksamheter
- All handel - också volymhandel skall ha entre från den aktiva gatan

Urbant kvarter steg 1

Urbant kvarter steg 2

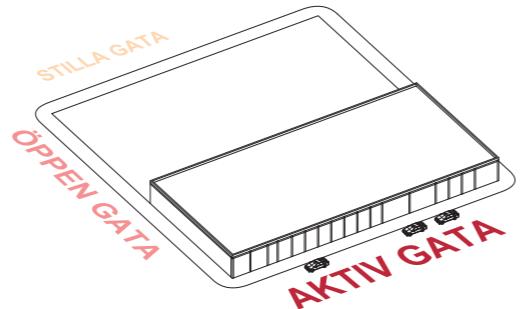
Urbant kvarter steg 3

Offentlig parkering

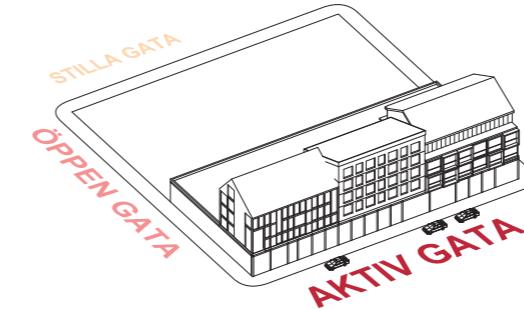
Parkeringshusen placeras i strategiska lägen och utformas med samma höga ambition och aktiva bottenvåningar som den övriga bebyggelsen. Med en medveten parkeringsstrategi för nya Kiruna finns möjlighet att påverka färdmedelsval i mycket större utsträckning än enbart med bra kollektivtrafik tillsammans med attraktiva och säkra gång- och cykelvägar.

De offentliga P-husen lokaliseras med en viss avstånd mellan varandra, rett intill ringvägen eller huvudvägar och strategiskt i förhållande till kollektivtransport och funktioner med extra stort parkeringsbehov (ex. sjukhus, rescenter, volymhandel, hotell och konferens etc).

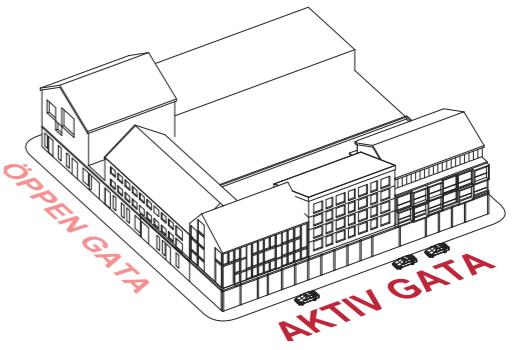
Varje p-hus har en mindre bottenvåning för sedan att fylla hela våningar från plan 2 och uppåt. Vardera p-husen innehåller ca 5-800 p-platser, något som skall täcka centrumshandel och annan publik aktivitet. Volymhandel löser parkering på egen mark.

Kvarter med volymhandel steg 1

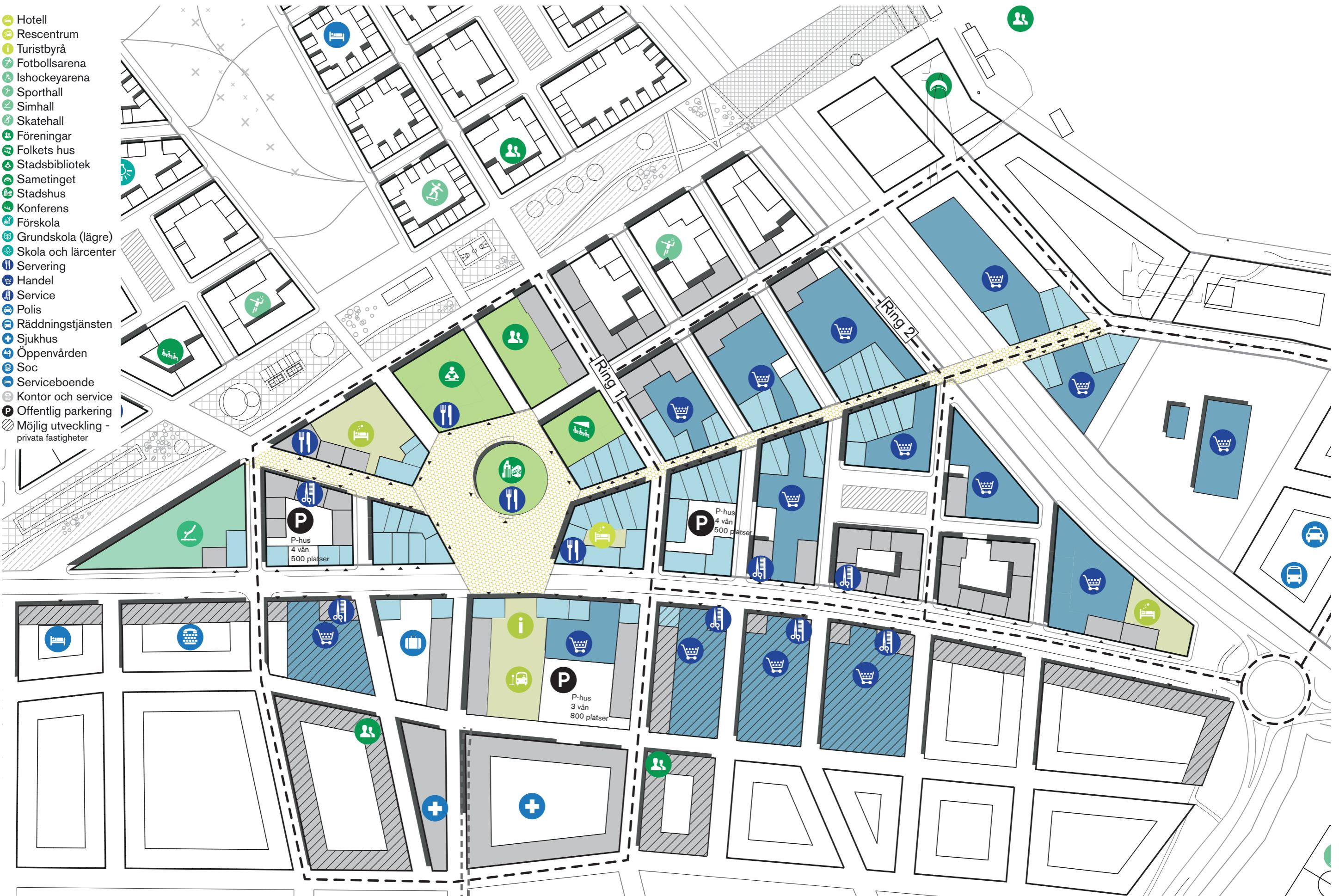

Kvarter med volymhandel steg 2

Kvarter med volymhandel steg 3

- Hotell
- Rescentrum
- Turistbyrå
- Fotbollsarena
- Ishockeyarena
- Sporthall
- Simhall
- Skatehall
- Föreningar
- Folkets hus
- Stadsbibliotek
- Sametinget
- Stadshus
- Konferens
- Förskola
- Grundskola (lägre)
- Skola och lärcenter
- Servering
- Handel
- Service
- Polis
- Räddningstjänsten
- Sjukhus
- Öppenvården
- Soc
- Serviceboende
- Kontor och service
- Offentlig parkering
- Möjlig utveckling - privata fastigheter

Skala 1 : 5 000

0 25 75 150

GHLARDI + HELLSTEN ARKITEKTER

WÄRDE

SPACESCAPE

Illustrationsplan handel och service

Identitet

Stark identitet och arkitektur

Den framväxande stadsbilden gör att Kiruna mer och mer uppfattas som en tät stad där naturen alltid är nära - en stad där det vita arktiska landskapet möter den tätta gemenskapen.

Det nya stadstorget med stadshuset är Kirunas nya landmärke. Torgets unika, samlande form, stadshuset, klockstapeln, -innehållet i de omgivande byggnaderna och stadslivet i sig är medskapare av detta landmärke. Den sammanhängande staden och Kirunas nya torg speglar mottot i Kirunas vision *Vi är Kiruna och Vår övertygelse om människors lika värde.*

3.5

Den nya arkitekturens utformning och materialval ger fysiskt uttryck åt den subarktiska staden och det unika Kiruna, liksom visionen att *Våra ambitioner är högre än våra fjäll.*

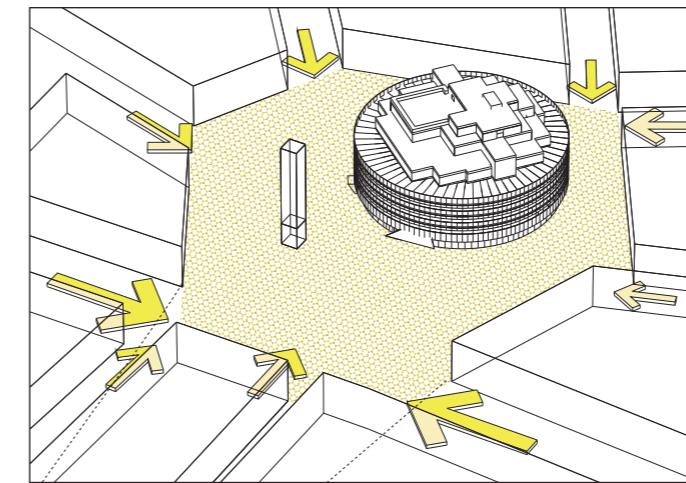
Den öppna och varierade stadsbilden speglar den rikedom av idéer och erfarenheter som kan ta plats inom mottot *Vi är Kiruna.* På motsvarande sätt representerar Kiruna kyrkas placering mitt i den nya staden från första flytt dagen en stark Kiruna-identitet med stor verkshöjd. På motsvarande sätt bidrar alla flyttade byggnader och delar.

Kirunabiennalen blir ett globalt evenemang och en mötesplats för att stolt visa upp den pågående stadsomvandlingen. På så sätt utvecklas Kirunas identitet som världsledande och samtidigt en stad som är i lärande.

Sammanhängande, tät och naturnära

Den framväxande stadsbilden gör att Kiruna mer och mer uppfattas som en tät stad där naturen alltid är nära. Den tätta staden representerar närhetsstaden och föreningsstaden Kiruna. Närheten till naturen har resonans i Kirunabornas nära förhållande till naturen och i detta ges utrymme för visionen om hur *De stora vidderna ger rymd åt ursprung och nyttänkande*. Genom att stadsbygden sträcker sig österut från den befintliga stadskärnan upplevs Kiruna som en sammanhängande stad under hela stadsomvandlingen.

Torget är ett landmärke och en samlingsplats

Nya torget är ett nytt och unikt landmärke i Kiruna där det också går att reflektera över Kirunas historia. Torgets unika, samlande form, stadshuset, klockstapeln, resecentrum, innehållet i omgivande byggnader och stadslivet som tar plats är medskapare av landmärket.

Den karakteristiska hexagonala planformen skapar ett samlande rum i stadens centralaste läge. Stadshuset och klockstapeln representerar den höga ambition i konst och arkitektur som präglar Kiruna. Idén och traditionen med ett stadshus som också fungerar som konst- och kulturhus med en central och offentlig inomhusgård följer med till Nya torget.

I stadens mest centrala punkt placeras också ett resecentrum - Kirunas centralstation. Allt sedan arkitekt PO Hallmans första stadsplan har Kiruna varit ett järnvägssamhälle med en centralt placerad station.

Bevarande och stadsåtervinning

Bevarande och återanvändning som identitetsskapande strategi

Allt som berörs av flytten betraktas som resurser, både i ett miljö- och ett identitetsskapande perspektiv. Bevarande och återanvändningen av delar inom det befintliga Kiruna bygger förutom ur hållbarhetsaspekterna också upp ett kulturellt, historiskt, socialt och ekonomiskt kapital.

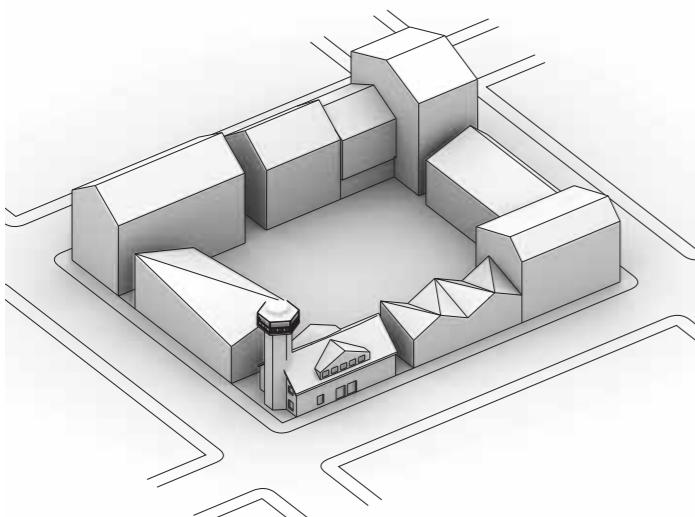
Genom att identifiera olika typer av resurser kan grupper och intressenter delta i att bevara och finna nya användningsområden för det som finns i Kiruna i dag.

De olika resurserna är delad in i 3 teman av olik karaktär; hela byggnader och miljön, byggnadsdelar och objekt. Vissa är mer komplexa och stora operationer, medan andra är enklare och i mindre skala. Tillsammans ger dessa en bild på Kiruna och vill vara viktig för att bevara gamla Kirunas identitet i nya Kiruna.

Detta omhandlas särskilt i FÖPen och i en omfattande Kulturmiljöanalys baserad på en DIVE-analysmetod som är under bearbetning. Dessa dokument är viktiga i arbetet med bevarande och återanvändning och ska beaktas i den vidare utvecklingen.

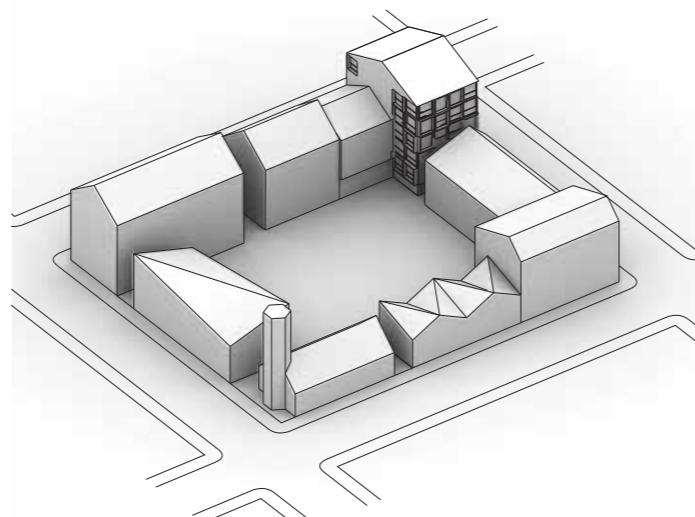

Flytt av hel byggnad

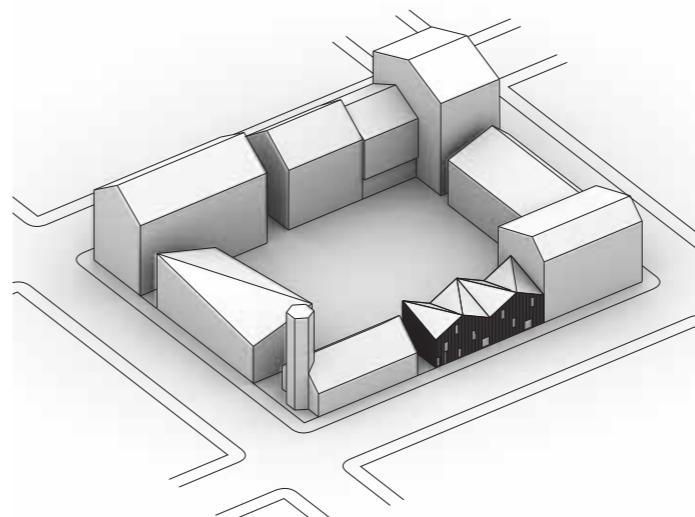
Återanvänd fasad på Gyldendahl förlag i Oslo

Återanvändning av byggnadsdelar: fönster

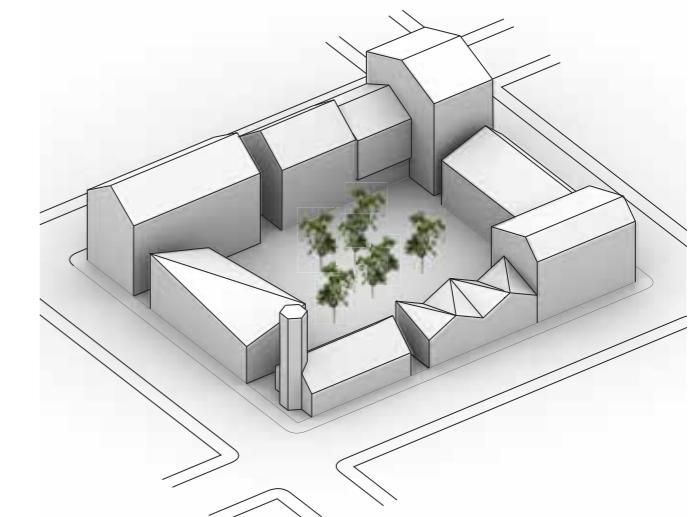
Material kan bli omgjorda till något helt nytt. Vodka bar utanför Moskva, Alexander Brodsky.

Återanvändning av byggnadsdelar: fasader

Flytt av "peisestua" i Holmenkollen nationalpark, Oslo

Flytt av konst, föremål och vegetation

Objekt kan berätta en historia genom nya användningsområden; här är produkter från oljeindustrin uppbyggd till en lekpark. Geoparken, Stavanger, Helen & Hard Arkitekter

Placering av återanvända byggnader och element

Värdefulla kulturmiljöer definierar viktiga platser

Byggnader med särskilt kulturellt värde föreslås placerade på platser med en hög grad av offentlighet med ett stort flöde av människor. Sådana platser bildas där de stadsövergripande strånen korsar, vid noderna; dvs ex vid Stadstorget och Kyrkan. Exempel på noder är där Tuolovaarastråket möter Stadsparken, där Malmgatan möter Stadsparken och där Stadstorget möter Malmgatan och Tuolovaarastråket.

Byggnaderna och deras miljö måste vara av en offentlig karaktär. Genom detta och en koppling till andra offentliga och publika verksamheter som skolor, kulturhus, ungdomsklubbar, sportanläggningar, hotell etc, säkras byggnadernas nyckelroller i staden också för framtiden. Det främsta exemplet på denna strategi är kyrkan som placeras intill det stadsövergripande Tuolluvaara-stråket. Placerad på en höjd är kyrkan väl synligt även från Malmvägen och naturparken. Tomtens karaktär och storlek är viktig för att bevara kulturmiljön kring kyrkan.

Bevarade byggnader och byggnadsdelar finns rikt representerade i hela staden

I linje med ambitionen om en blandad stad sprids bevarade byggnader och byggnadsdelar ut i den nya staden. På så sätt distribueras minnet från gamla Kiruna i hela staden. Varje kvarter får återanvända element, det kan vara allt från hela byggnader till dörrhandtag, träd och lyktstolpar.

Strategin möjliggörs av en bred samverkan mellan både privata och offentliga aktörer, och Kirunaportalen får en särskilt viktig roll.

Oberoende av storlek och skala kan olika aktörer genom portalen skapa värden i förhållande till identitet, historia, hållbarhet och ekonomi.

Bläckhornen placeras vid kvartersparkar

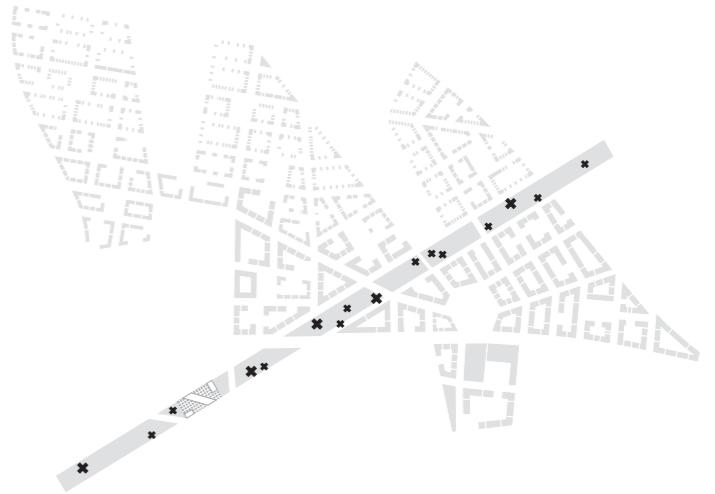

Bläckhornen är idag placerade relativt glest, i kontrast till den tätta och blandade staden som Kiruna kommer att bli. För att föra vidare något av den ursprungliga och öppna karaktären föreslås Bläckhornen att flyttas till något av kvarteren som omsluter kvartersparkerna. Kulturmiljöarbetet som pågår pekar på vikten av att bevara inte bara byggnaderna, men också miljön. Antalet Bläckhorn som flyttas tillsammans vid varje kvarterspark måste därför noggrant utvärderas utifrån t.ex. DIVE-analysen, men också utifrån täthet och funktioner i den nya stadskärnan.

Bläckhornen utgör en unik byggnadstyp för Kiruna och om Bläckhornen friställs från nuvarande användning föreslås att de ges en halvoffentlig funktion. Det kan till exempel café, gästhus, vandrarhem eller bostad för konstnärer som har mottagit Kirunastipendiet – som artist in residence.

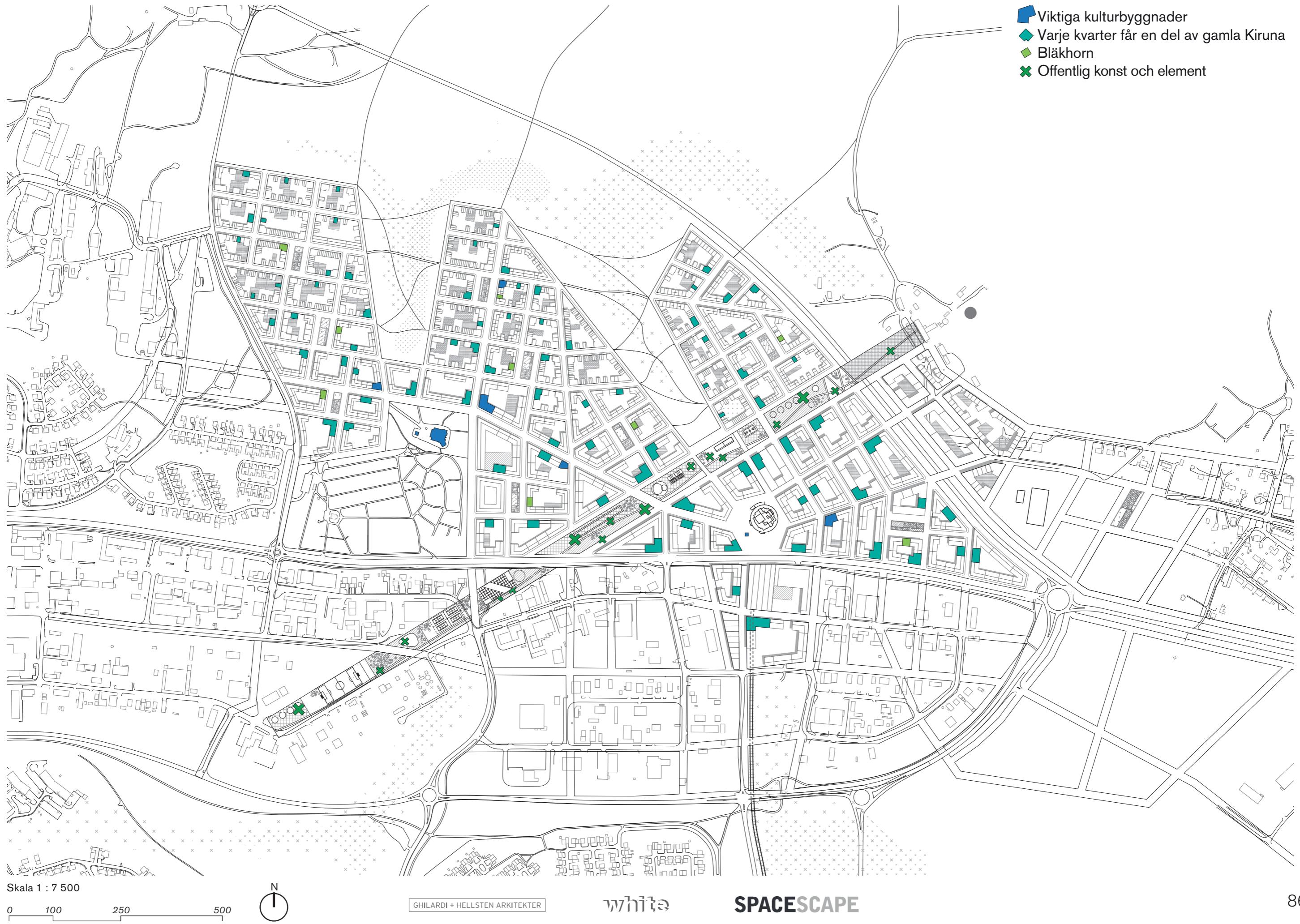

Offentlig konst och identitetskapsande element placeras centralt i stadsparken

Stadsparken är tänkt som nya Kirunas sport och kulturpark. Här samlas ny och gammal konst, flyttade lekplatser och stadsmöbler. I Stadsparken föreslås också återanvändning av byggnadsmaterial som inte så lätt kan användas på andre sätt, som till exempel, tegelstenar och betong till stigar och landskapslement.

Gestaltning som reflekterar lokal identitet och subarktiskt klimat

Arkitekturen i staden representerar en möjlighet att uttrycka vad det innebär att leva, verka, bygga och bo i just Kiruna. De som bygger i Kiruna tar sig an de speciella förutsättningarna och särskilda utmaningar som finns just här.

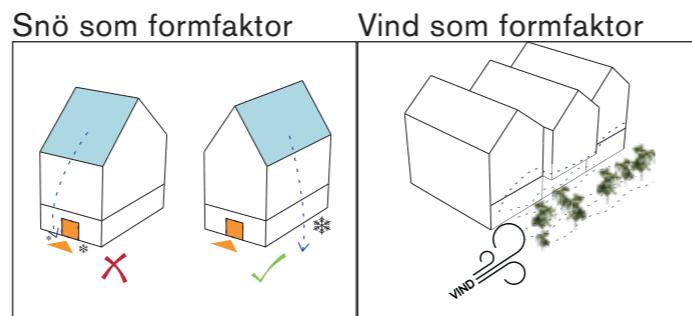
Det subarktiska klimatet i Kiruna ställer särskilt krav på utformningen vad gäller framför allt att hantera starka vindar, stora snömängder och vikten av att rädda omfamna de speciella ljusförhållandena. De naturliga förutsättningarna, som subarktiskt klimat och topografi kan förstärkas och göras synliga för att tydliggöra stadens läge.

En lokal karaktär på arkitekturen och offentliga rummen ges av att bygga med lokala byggnadsmaterial eller material som finns nära. I en resurssmart stad som Kiruna, med relativt stora avstånd till andra regioner, kan lokala material och material från stadsåtervinningen finnas lätt till hands. Ett exempel på detta är träbyggnader och inslag av lokal sten i trottoarer och på torg. Kirunas klimatzon återspeglas också i vegetationen i parkerna.

Arkitekturen i Kiruna blir fysiska uttryck av en stad i subarktiskt klimat med en särpräglad lokal identitet. Tillsammans bildar byggnaderna en attraktiv livsmiljö.

Kiruna är också en stad med mångkultur i dåtid och nutid där det lever människor med många olika erfarenheter och bakgrund. Kiruna växer av att dessa erfarenheter tas tillvara och ges konstnärliga och arkitektoniska uttryck i konst och arkitektur.

Vid nybebyggelse finns stort utrymme för innovation. Det finns möjlighet att föreslå bebyggelse med olika form, höjd, tekniska lösningar och uttryck. Stora krav ställs på att byggnader utformas med hög kvalitet och långsiktig hållbarhet. I den fortsatta gestaltningsprocessen (detaljplan och bygglov) ska utvecklingsplanens gestaltningsprinciper utgöra riktlinjer.

Två principer av många möjliga för hur byggnader och stadsbild hanterar vind och snö för att uppnå ett bättre klimat nära byggnader och vegetation, ett bra så kallat mikroklimat. Fler principer kommer illustreras i en gestaltningsmanual för nya Kiruna.

Stadsbilden är rik på olikheter som speglar Kiruna

Staden växer med arkitektur som sammantaget representerar mångfald i uttryck och volymer. Den som promenerar i Kiruna ska på en och samma gata möta många byggnader med olika arkitekturuttryck.

Kiruna är en blandad stad där hus med olika innehåll och ägande står sida vid sida. Kiruna är också en mångkulturell stad rik på erfarenheter som kan ges konstnärliga och arkitektoniska uttryck i konst och arkitektur. Kirunas identitet byggs av att dess innehåll och erfarenheter blir konstnärligt gestaltat på många olika sätt.

Byggnaderna längs en gata ska sammantaget visa på en mångfald i estetik, uttryck och tekniska lösningar som speglar olika ägande, verksamheter, erfarenheter, och konstnärliga uttryck och så vidare. På så sätt blir varje kvarter, varje gata och hela staden mer upplevelserik. Initiativ som ökar den estetiska mångfalden inom stadsdelarna och kvarteren uppmuntras.

Den öppna och varierade stadsbilden som växer fram speglar den rikedom av idéer och erfarenheter som får ta plats i Kiruna. På så sätt är olikheterna och mångfalden ett fysiskt uttryck för mottot *Vi är Kiruna*.

Gestaltning som reflekterar åtta årstider.

Gestaltung som reflekterar subarktiskt klimat och lokal identitet - ljuset

Kirunas klimat, geografi och nordliga latitud ger unika ljusförhållanden som lockar turister från hela världen. Det naturliga ljuset som växlar dramatiskt över årets alla skepnader. Vintertid är ljuset en bristvara och sommartid flödar det under hela dygnet. Stora årstidsvariationer i hur naturen reflekterar ljus och norrskenets närväro på himlen är alla kvaliteter som är tätt sammanbundna med Kirunas identitet och som ger speciella förutsättningar för hur det elektriska ljuset ska gestaltas. Ljuset är nyckeln till trygghet och hur människor upplever natur och stad

Belysning av Kirunas gator, torg, parker och offentliga rum har en enorm potential att på ett världsunikt sätt stärka Kirunas identitet, attraktivitet och trygghet. Allt ifrån skönhet och konstnärlighet i såväl allmän belysning som effektbelysning av miljöer och arkitektur, till fundamentala grepp som att dynamiskt anpassa gatubelysningen efter väderlek, årstid och aktivitet. När norrskenet leker på himlen dimmas ljusbilden på torg och huvudgator ner.

Arbetet med ljus och belysning är enbart påbörjat i denna Utvecklingsplan. En viktig del i den fortsatta processen är att övergripande ljus-strategi men också i detalj arbeta med belysning i takt med de olika etapperna.

Foto Ljusarkitektur AB, Ishotellet

Foto ur filmen ISO, Uglycute

Mötesplatser för internationellt utbyte och innovation

Kirunabiennalen - Kiruna berättar sin fantastiska historia – för sig själv och för andra.

Kiruna planerades och började byggas med stor omsorg och höga ambitioner för 100 år sedan. Ett attraktivt samhälle var viktigt, inte minst för att locka arbetskraft och familjer till denna avlägsna plats i kärvt klimat, mäniskor som skulle vilja stanna. Hjalmar Lundbohm, LKABs första disponent anlitade landets främsta planerare, arkitekter och konstnärer. Målsättningen var att skapa ett för alla trivsamt och väl fungerande samhälle där god funktion, arkitektur och stadsrumslig gestaltning bidrog till den karaktärsfulla miljö som ännu idag kännetecknar Kiruna.

Stadsomvandlingen innebär en stor möjlighet att fortsätta utveckla Kirunas starka identitet. En viktig potential är att dra nytta av det stora globala intresset som finns för Kirunas unika historia och hennes dramatiska framtid. Kirunabiennalen kan bli den plattform som inbjuder hela världen till att utbyta erfarenheter om stadsbyggnad, arkitektur och konst men mot särskild bakgrund av den pågående stadsomvandlingen.

Kirunabiennalen är ett återkommande forum för kultur, konst, planering och arkitektur som årligen bjuter in nyfikna (såväl lekmäns som beslutsfattare och professionella stadsbyggare) för att informera och diskutera stadsomvandlingen i Kiruna. Redan 2014 görs en "smygstart" av biennalen i form av en nationell konferens om stadsattraktivitet och effektiva planeringsprocesser. Kirunabiennalen ska utvecklas till att bli en mötesplats för att stolt visa upp den pågående stadsomvandlingen. På biennalen berättar Kiruna sin fantastiska historia - för sig själv och för andra. Historien om världens mest demokratiska stadsomvandling och den framtid som staden tar steg för steg. Här finns utrymme att minnas, sörja och drömma inför framtiden. Biennalen blir en kollektiv aktivitet där Kirunabor såväl som utomstående får inblick i stadsomvandlingen. På så sätt utvecklas Kirunas identitet som världsledande och samtidigt en stad i lärande.

Ekologi

Natur och stad i samspel

Den lägesförflyttning av staden som krävs för att kunna fortsätta malmbrytningen, innebär att en del naturmark tas i anspråk. Men det ger också möjlighet att anpassa staden till den lokala ekologin och skapa nya naturvärden.

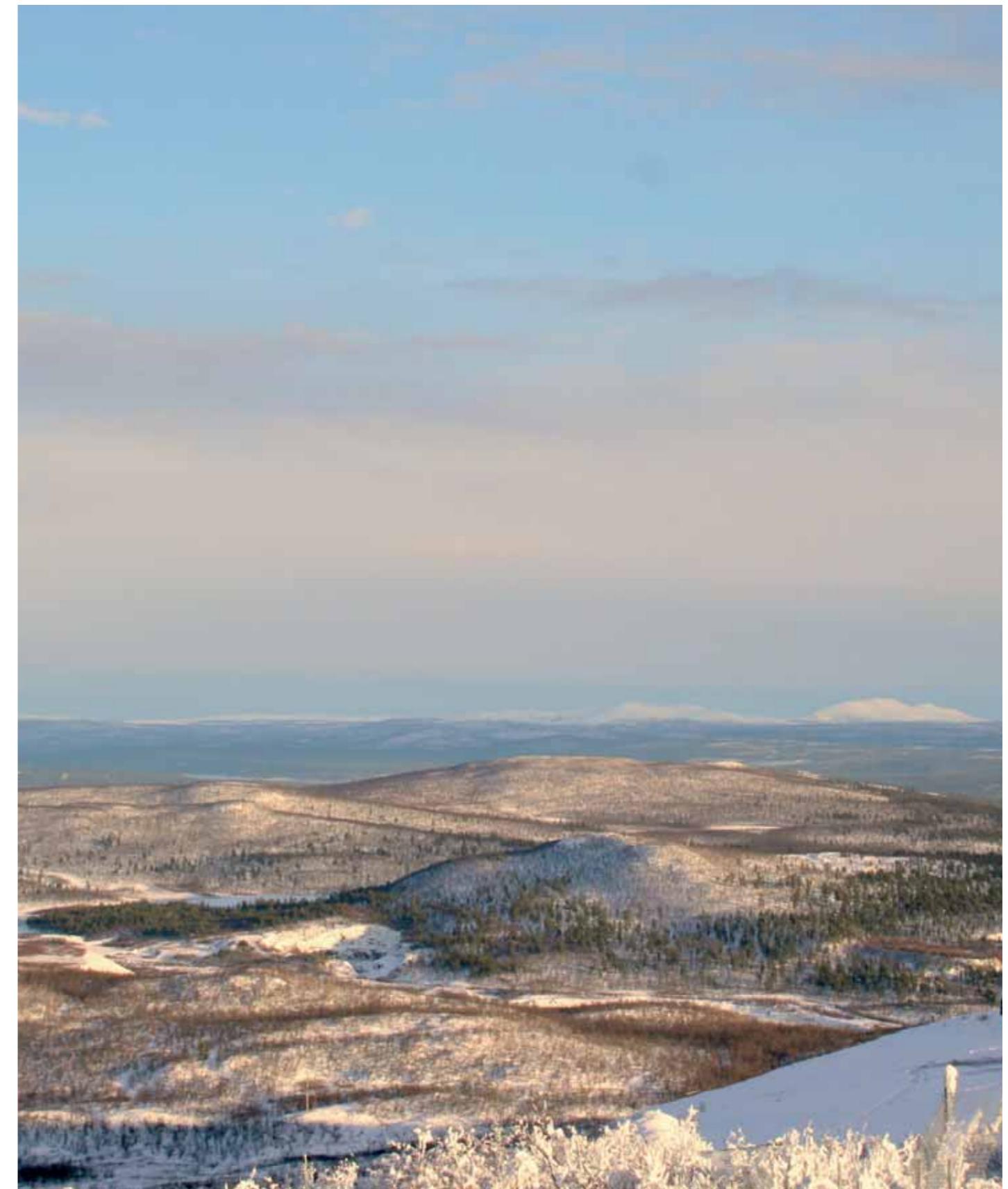
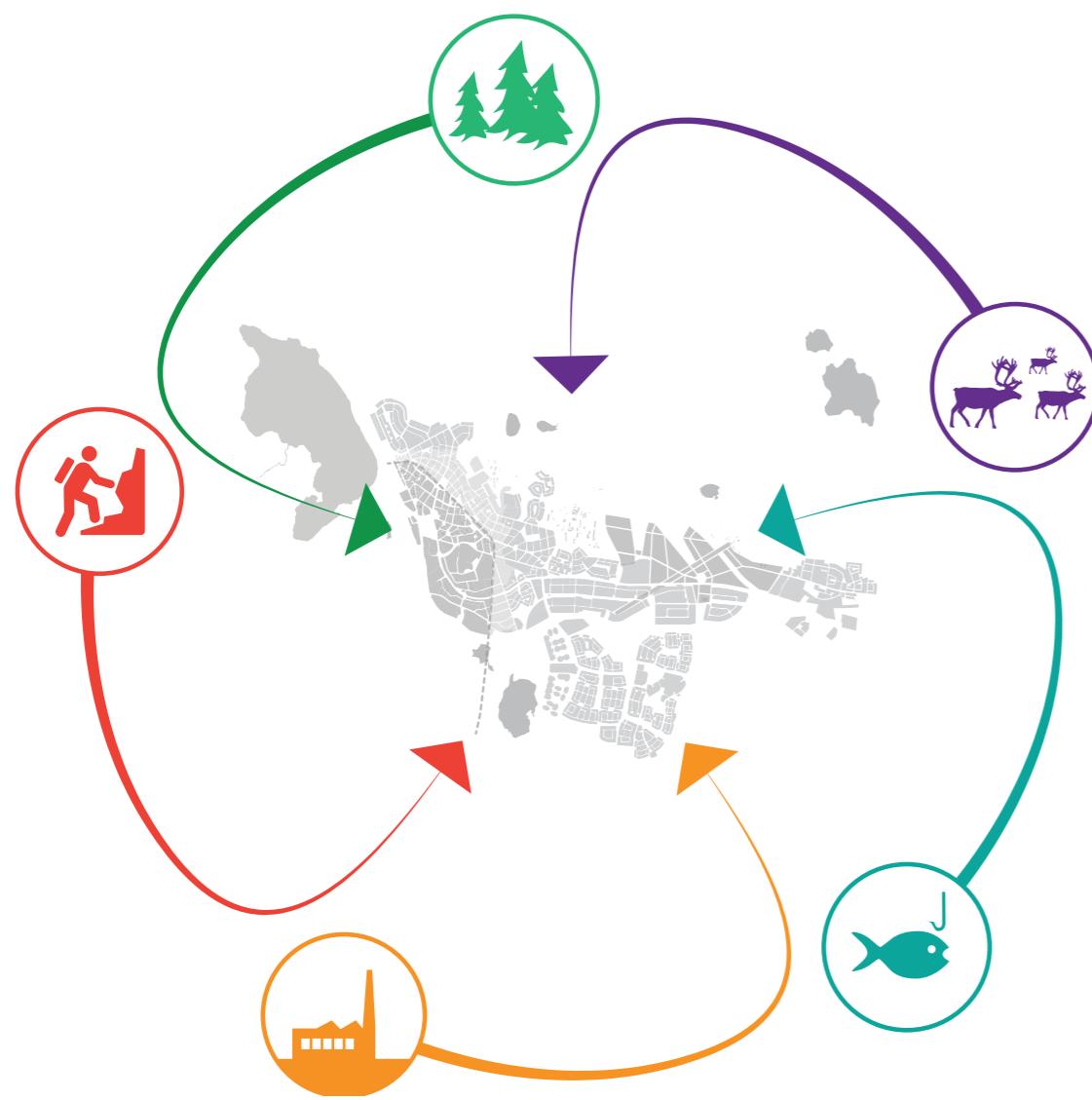
Stadens gröna fingrar blir portar mot naturen och gör att naturnäringar som rennäring, fiske och turism kan utvecklas. Det gröna sträcker sig in mot stadslivet och blir tillsammans med parker, gårdar och tak arenor för de ekosystemtjänster som berikar Kiruna kostnadsfritt. Naturens närhet i vardagen stärker den i Kiruna redan stora förståelsen för ekosystemens funktioner och möjligheter.

De gröna fingrarna har en rik biologisk och formmässig mångfald där fleråldriga trädbestånd behålls och utvecklas och den naturliga fröbanken i markens matjord tas tillvara. Parkernas vegetation skapar vind- och bullerskyddade miljöer i staden. Vatten i alla dess former är synliga i staden och skapar renande kretslopp samtidigt som det visuellt och ekologiskt berikar stadsmiljön. Grönytorna utformas särskilt för att kunna fungera som upplagsplatser för snö med kapacitet att lokalt omhänderta förorenat smältvatten.

Lokala natur tillgångar förvaltas för framtiden

Natur tillgångarna som omger staden är en viktig förutsättning för näringsslivet i Kiruna. Råvaruförsörjningen är Kirunas styrkeområden, gruvnäring, rennäring och skogs näring. Naturen kring Kiruna ger därtill stora värden till turism och rekreation. Gruvnäringen skapar arbetsplatser och levande ekonomi i staden. På samma sätt producerar skogs näringen trä som en hållbar råvara. Sjöarna skapar möjligheter till fiske. Turisterna vill besöka den fantastiska fjällnaturen och lockas av möjligheten att få se renar på bete.

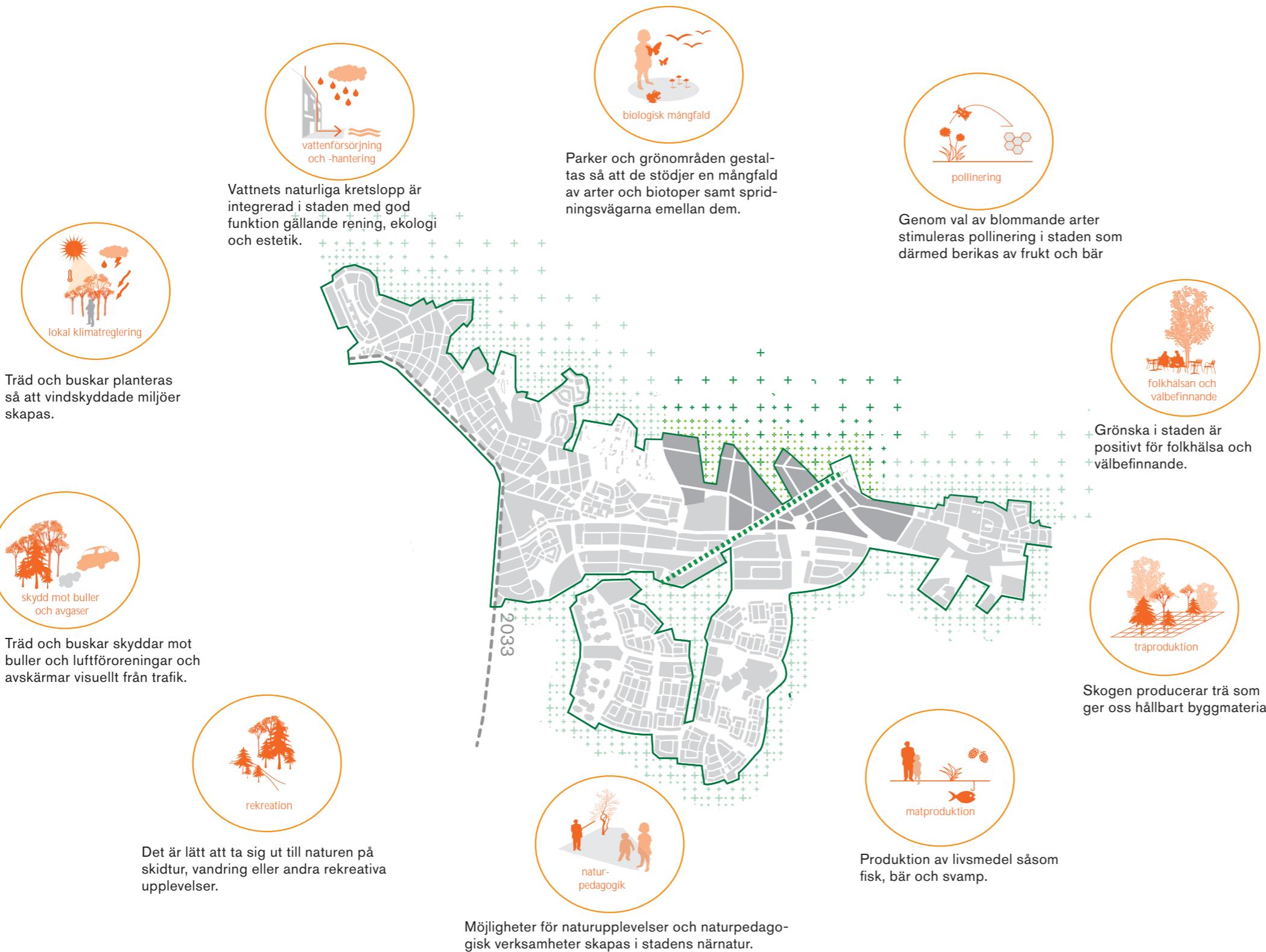

Naturens ekosystemtjänster berikar staden

Ekosystemen är livsnödvändiga för oss mänskcor. Många av de tjänster som de ger oss är het gratis. Begreppet ekosystemtjänster beskriver ekosystemens direkta och indirekta bidrag till mänskors välbefinnande. Det handlar om att se det holistiska värdet av ekosystemen. Detta begrepp har utvecklats de senare åren och har sin grund i det ohållbara utnyttjadet av våra naturresurser. Den grundläggande förutsättning för att ekosystemen ska fungera är den biologiska mångfalden. Den utarmas idag i rasande takt.

Beaktande av ekosystemtjänster handlar framför allt om bevarande och utvecklande av grön- och blåstruktur. En tät stad behöver en genotänkt arkitektur som inkluderar ekologiska system med rik biologisk mångfald. Ett globalt hänsystagande handlar om att se till att livsmedel och material produceras utan att ekosystemen och naturresurserna utnyttjas ohållbart. På så sätt skapas ett resilient Kiruna.

Nyttjande av ekosystemtjänster i Kiruna

Kiruna har en genortränt grön- och blåstruktur som levererar ekosystemtjänster som berikar Kirunas stadsliv. De gröna fingrarna har en rik biologisk och formmässig mångfald där fleråriga trädbestånd behålls och utvecklas och den naturliga fröbanken i markens matjord tas tillvara.

Det är lätt att ta sig ut i naturen på vandring eller skidturen via de gröna fingrarna. Parkernas vegetation skapar vind- och bullerskyddade miljöer i staden. Genom att barn vistas i den nära naturen skapas förståelse för naturens värde och dess funktioner.

Biologisk mångfald, resiliens och lokala arter

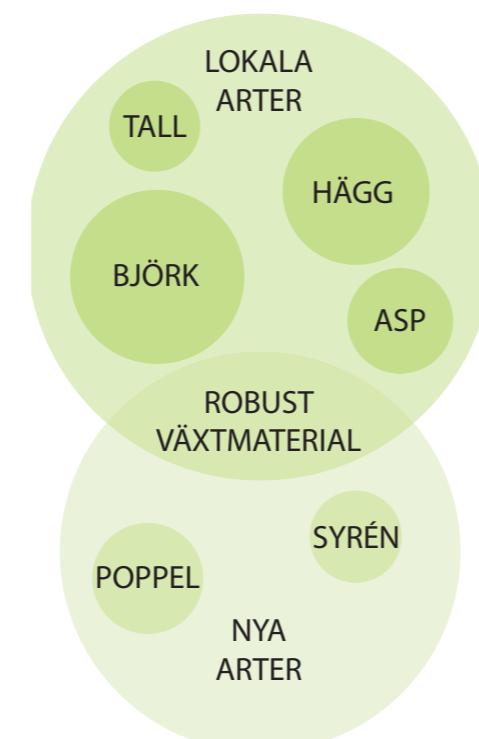
Trots rikedomen på natur i Kirunas omgivning erbjuder stadsnaturen med sina speciella förutsättningar plats för flera livsmiljöer som är sällsynta i området och som berikar såväl den biologiska mångfalden som människornas upplevelse av naturen. Inte bara det hårda klimatet utan även de framtida förändringarna mot ett mildare klimat kommer ställa särskilda krav på naturen i området.

För att få stadsnatur med höga biologiska och sociala värden krävs inte bara en god miljö i nutid utan även planering för resiliens, dvs motståndskraft mot förändringar. Det åstadkommer man genom mångfald både i arter och i livsmiljöer, genom att välja arter som är lokalt anpassade samt genom att skapa spridningsvägar för såväl växter som djur.

Stadsmiljön erbjuder livsmiljöer som saknas eller är sällsynta i den omgivande naturen och skötseln av park- och naturmarkerna har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Staden verkar för ökad mångfald genom att bedriva en ekologiskt inriktad skötsel samt skapa biotoper för hotade arter i park-, natur- och vattenmiljöer. Exempel på åtgärder som gynnar biologisk mångfald i såväl natur som parkmark är att bibehålla eller utveckla fleråldriga trädbestånd samt att låta stammar och högstubbar finnas kvar. Genom att återanvända markens matjordslager i byggandet berikas stadens biodiversitet med dess historiska fröbank som dessutom är anpassad för klimatet. Genom att välja växtarter och skapa miljöer som gynnar djurlivet, t.ex. bärande buskar och träd eller en blandning av gräsmark, buskage och träd, sprids den biologiska mångfalden till att omfatta även djur.

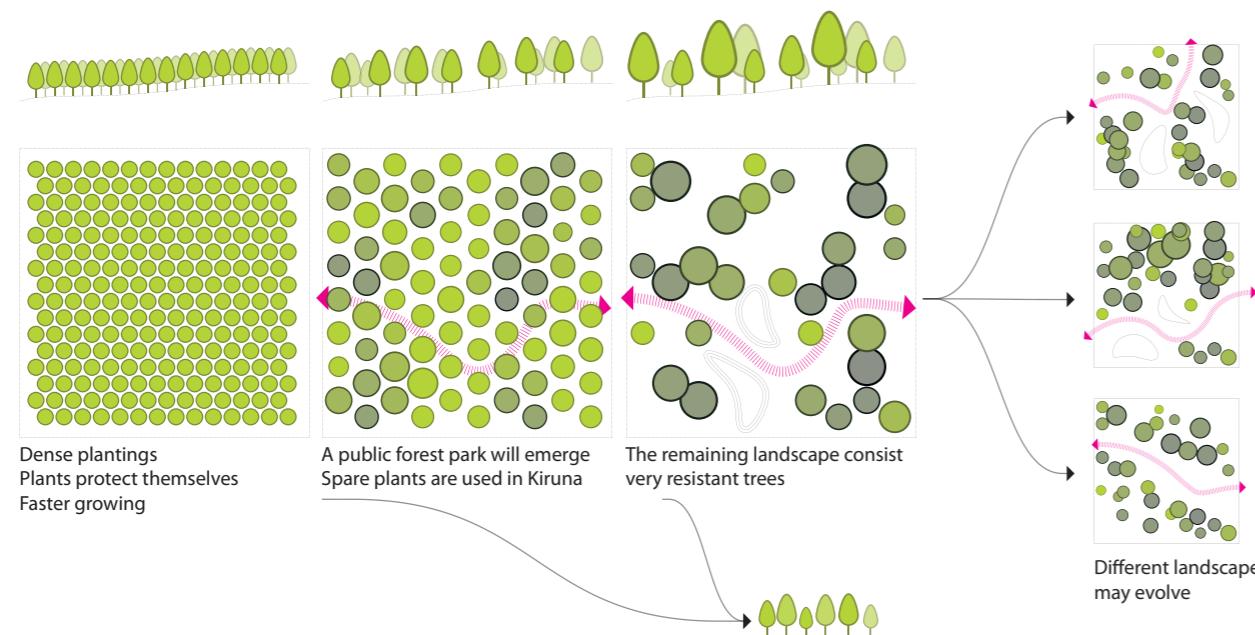
Robusta planteringar

Valet av buskar och träd görs med robusthet som grund. Genom att kombinera redan lokala arter med ett tillskott av andra, robusta arter som tillför ytterligare kvalitéer och funktioner (inte bara estetiska eller ekologiska, utan även t.ex. för att skapa skydd mot vindar och snödrev eller dämpa buller, damm och luftföroreningar) får de gröna miljöerna i staden en robusthet som kommer alla till del. I parkmark kan flera träd samplanteras för att skydda varandra. På sikt, när träden etableras, kan vissa individer gallras bort för att ge plats åt de individer som är tänkta att behållas.

Tillfällig plantskola - en resurs för framtiden

För att snabbare få uppvuxna träd kan flera träd samplanteras i stadsparken för att skydda varandra. På sikt, när träden etableras, kan vissa individer flyttas ut till andra platser i staden, exempelvis till kvartersparkerna. De träd som blir kvar kan då få utveckla en bredare trädskrona. Det innebär att man i dagsläget kan plantera träden utan att exakt veta hur parken ska se ut i framtiden, exempelvis med avseende på vägssystem och platsbildningar.

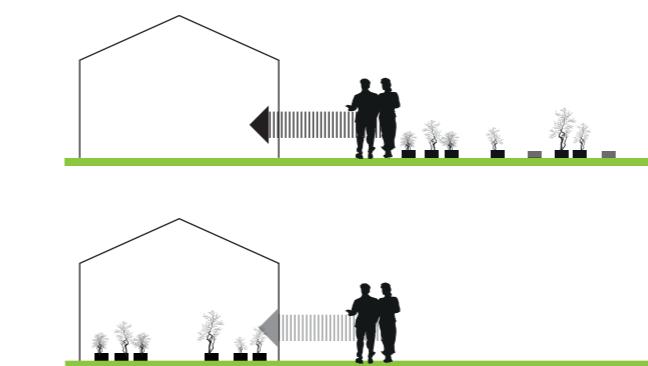
Tillfällig plantskola

Flytt av träd

Orangeri

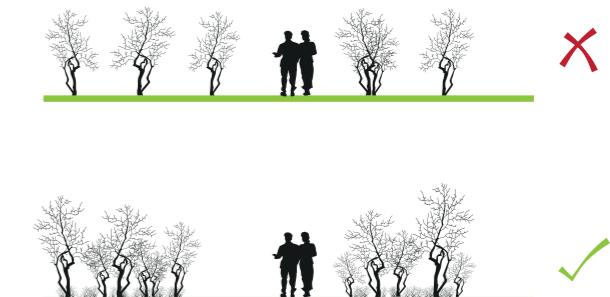
För att erbjuda Kirunaborna en atrisk stadsgrönska placeras träd och blomlådor ut i staden under sommartid. Vintertid kan växterna dels flytta in i kommunens förvaring men också till ett orangeri som kan placeras i stadsparken.

Exotiska växter i orangeri

Stora växtbäddar

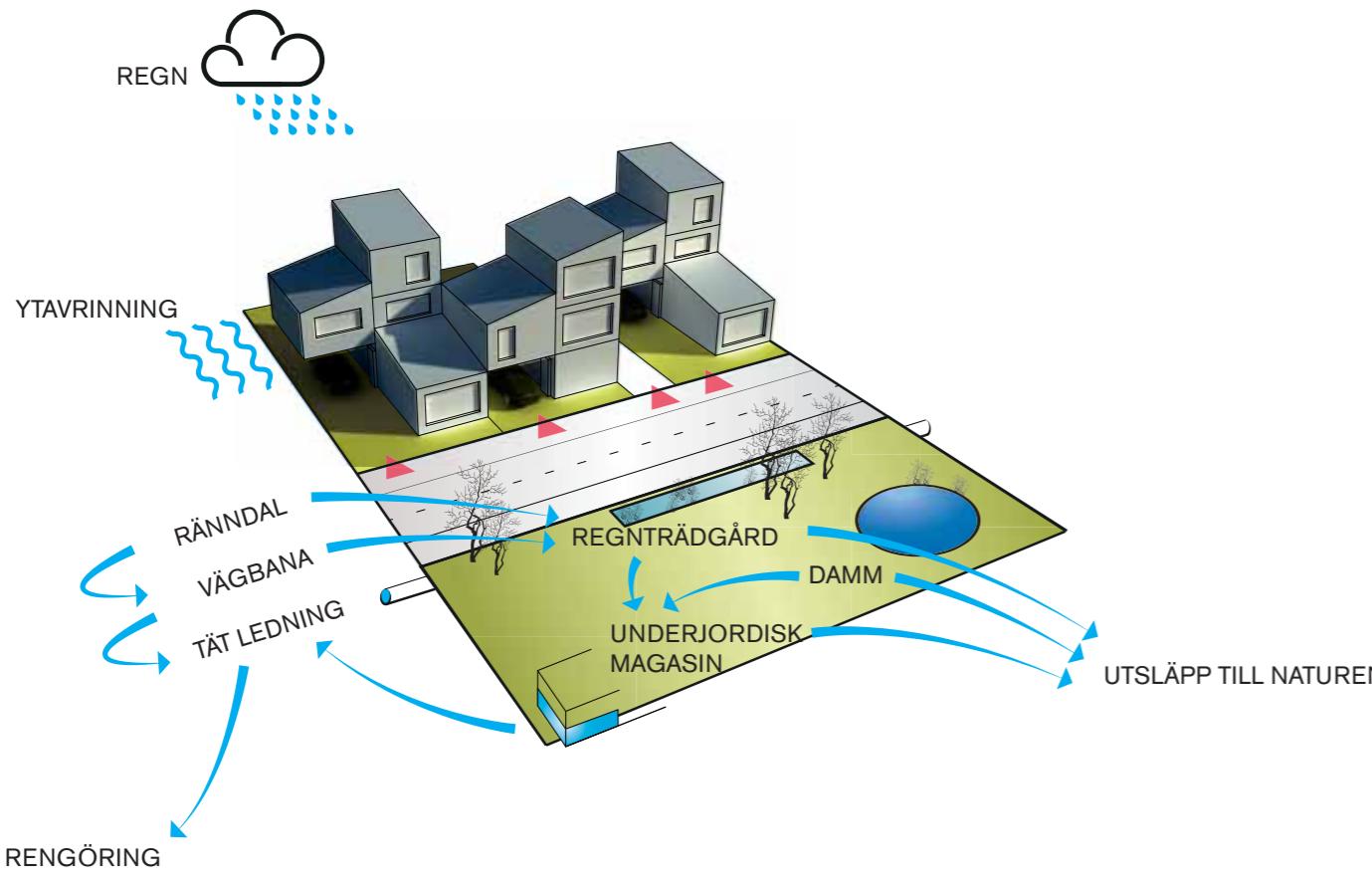
Ju större sammanhållande växtbäddar, desto bättre förutsättningar får stadsträderna att etablera sig med goda vatten- och näringförhållanden. En större växtbädd klarar att buffra bättre mot tillfällig torka och håller näring bättre. För att ett stort träd ska tillgodoses behöver jordvolymen vara mellan 10 m³ och 20 m³.

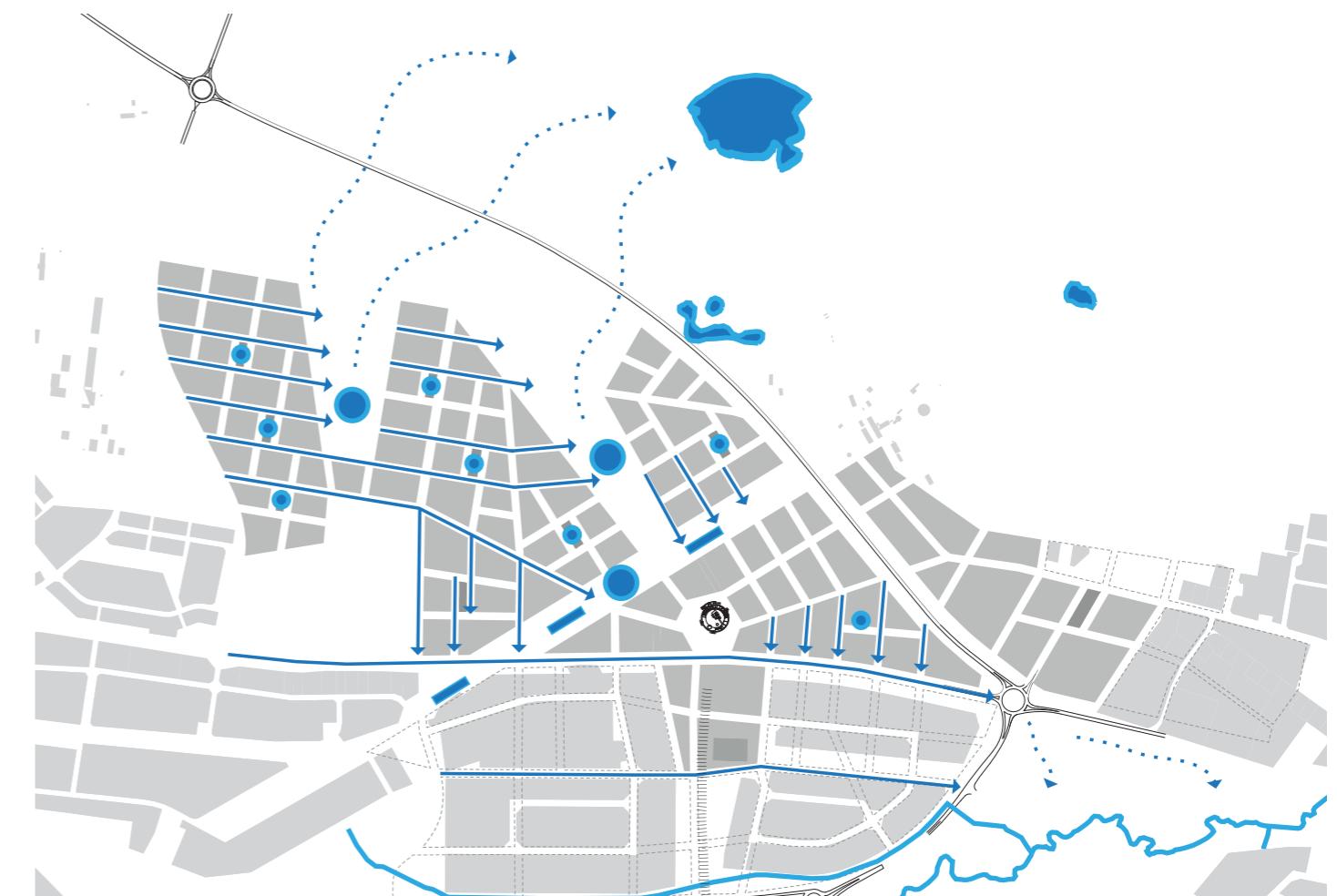
Dagvatten

UTVECKLINGS-PLAN
EKLOGI

3.6

Från gator och torg leds vattnet via rändalar till regnträdgårdar och planteringsytor där vattnet födröjs och renas. Vid kraftiga regn leds vattnet vidare till större översilningsytor.

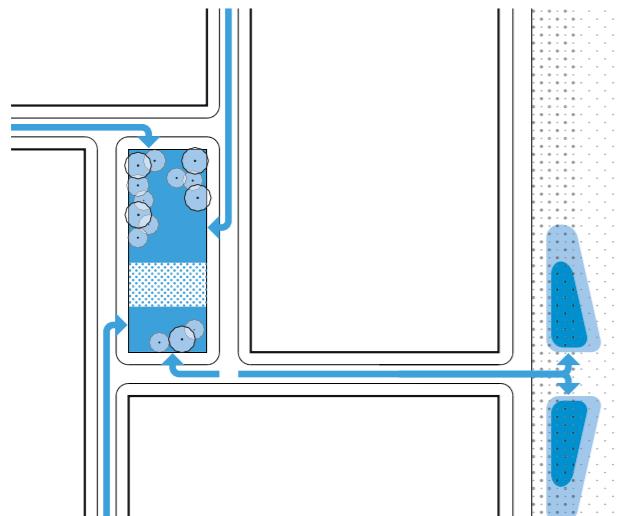

Vattnets naturliga kretslopp är en integrerad del i staden. Regn infiltreras med fördel i stadens parker där dammar, diken och grön-blå-ytor blir en del av utformningen. Stora hårdgjorda ytor minimeras och marken utnyttjas i största möjliga mån för infiltration och födröjning. Grön-blåstrukturen är spridd i staden och anpassad i möjligaste mån till den naturliga hydrologin. Naturliga svackor med vegetationsklädd mark tar hand om större dag- och småltvattenmängder, alternativt förs dagvattnet till platser där infiltration kan ske. Vissa delar av grönytorna utformas särskilt för att kunna fungera som upplagsplatser för snö med kapacitet att lokalt omhänderta förorenat småltvatten.

Vid stora nederbördsmängder måste vattnet kunna ledas vidare från de mindre födröjningsytorna till större, så kallade översilningsytor. I naturparkerna finns möjlighet för dessa. Av höjdmaxsäga skäl går det inte att leda allt dagvatten till detta område så mindre anläggningar på torg och mindre platsbildningar är därför viktiga komplement.

Principen för dagvattenhanteringen i är att nederbörd som faller eller smälter på allmän plats leds via rändalar från de hårdgjorda ytor till planteringsytor och vattenstråk. Rening och födröjning av dagvattnet sker då genom att partiklar fastnar i jordmaterialet.

Snöröjning för framkomlighet och lokalt omhändertaget smältvatten

SNÖPARK
Mindre platsbildningar i kvartersstrukturen används på vindertid som snöupplag.

SNÖUPPLAG I GATA
I flera gatutyper finns utrymme för snövallar.

I nya Kiruna är snöröjningen en central fråga som måste beaktas i planeringen av gator, offentliga rum och kvartersmark. Kiruna kommun har i nuläget en kvalitetsdeklaration avseende snöröjning och halk-bekämpning inom Kiruna tätort och Tuolluvaara. I denna deklaration beskrivs målen för snöröjningen. Snövallar som hindrar framkomligheten för gående, cyklister eller bilister tas bort inom fem eller femton timmar, beroende på vilket område de ligger. Snöröjningsarbetet anses inte slutfört förrän även funktionshindrade har god framkomlighet i hela vägnätet till exempel; busshållsplats, övergångställen i refuger, fasta trafikanordningar etcetera.

Prioritetsordningen vid snöröjning:

1. Ploga.
2. Hyvla.
3. Siktröja i korsningar för säkerhet.
4. Bortforsling av snöansamlingar etcetera.

I nya Kiruna planeras för en tät stad med god tillgänglighet för gång- och cykel. Samtidigt som det ska vara optimalt att snöröja i den nya staden kan det komma att krävas nya sätt att utföra snöröjningen.

Snöröjningsprinciperna i den nya stadskärnan kan kortfattat delas in i följande kategorier:

1. SNÖVALL I GATA
- gatorna har olika zoner för snövallar beroende på gatubredd.
2. SNÖUPPLAG NATURPARK
- snö i kvarter som angränsar till naturpark trycks ut till parkmark
3. SNÖUPPLAG STADSPARK
- snö i kvarter som angränsar till stadspark trycks ut till parkmark
4. SNÖUPPLAG KVARTERSPARK
- snö i gator som inte angränsas till park trycks mot kvarterspark.

RESURSER

Resurssmart stad

Det tät och koncentrerade nya Kiruna bidrar till effektiv markanvändning på en plats där utvinnandet av naturresurser begränsar markresurserna. Den tät staden och robusta stadsstrukturen ökar också möjligheten att skapa en stad för gång, cykel, spark och en konkurrenskraftig kollektivtrafik.

En tät stad ger en effektiv infrastruktur. En systemsamverkan mellan gruva och stad öppnar för att Kiruna blir självförsörjande på energi. Lokala energiresurser som geotermisk energi och vindkraft utnyttjas och kopplas på det gemensamma systemet. Byggnaderna utformas för att minimera energibehovet genom vindorientering, innovativ byggtexnik och koncentrerade byggnadsvolymer.

Kirunaportalen – en handlingsinriktad mötesplats för stadsomvandlingen – är också den naturliga mötesplatsen för stadsåtervinningen. Den öppnar för en systematisk återvinning av befintlig infrastruktur och byggnader. Det är ett unikt tillfälle att i stor skala återanvända lokala material och inte tära på ändliga globala naturresurser. Eftersom Kiruna är en relativt liten region med långa transportvägar är det ekonomiska motivet betydligt större här än i andra projekt.

3.7

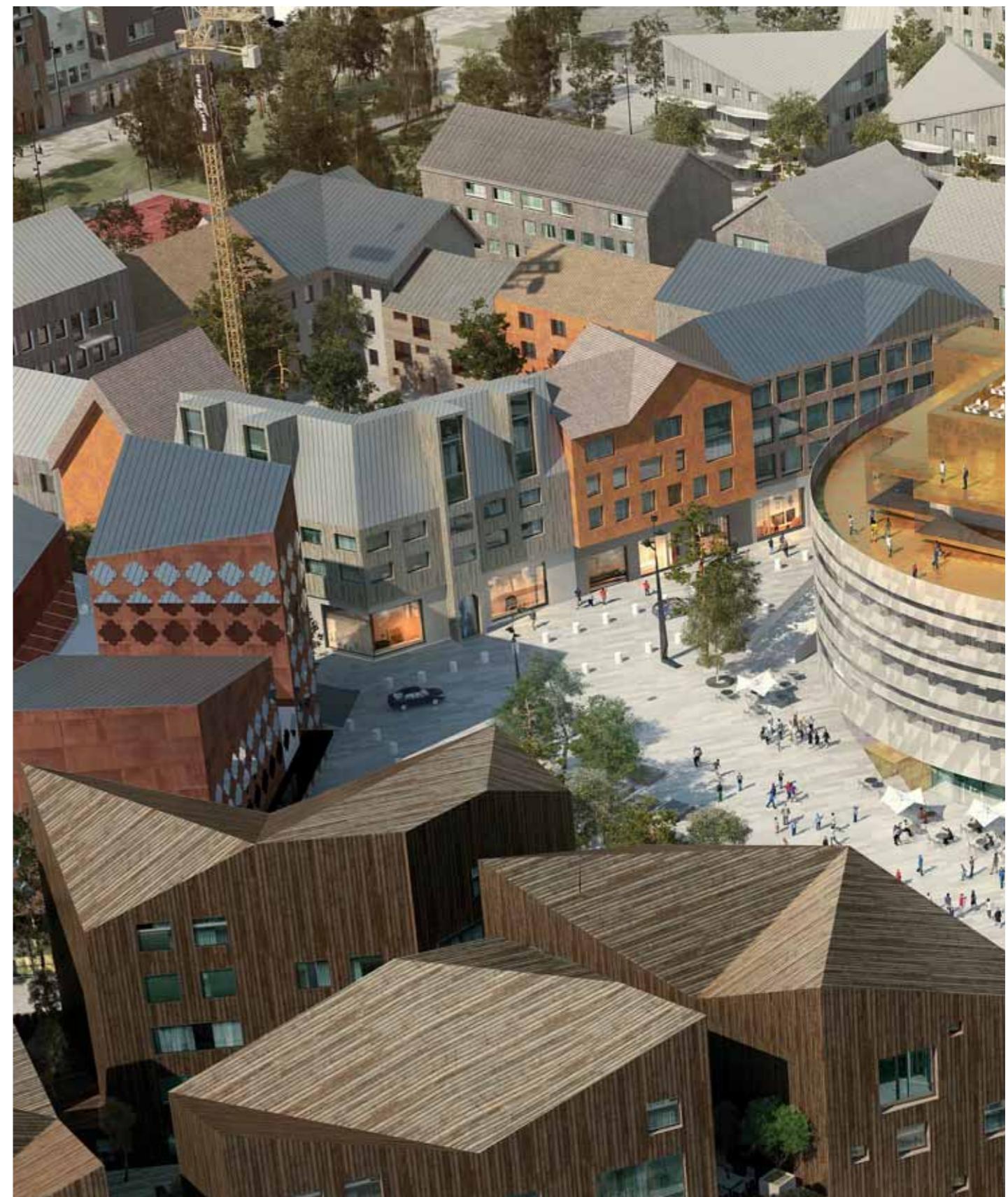
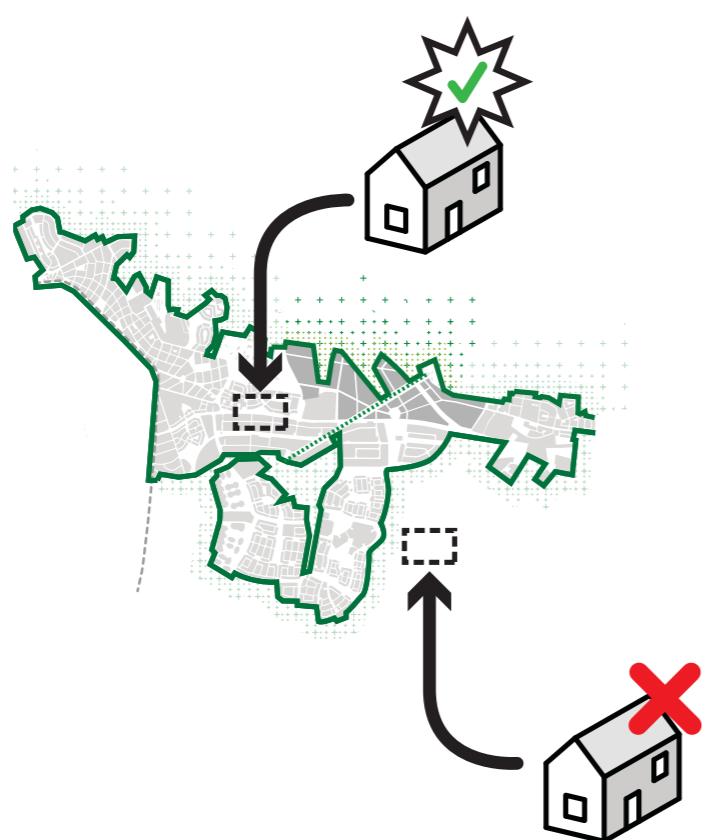

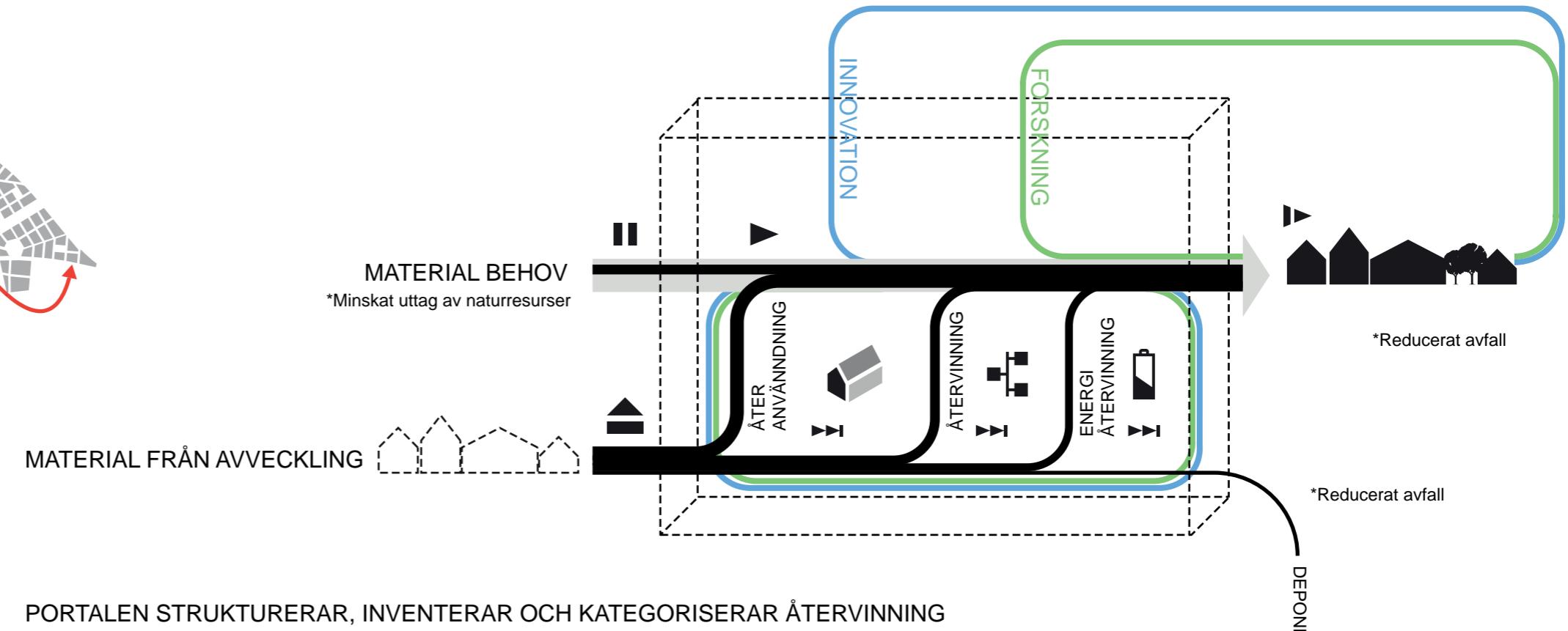
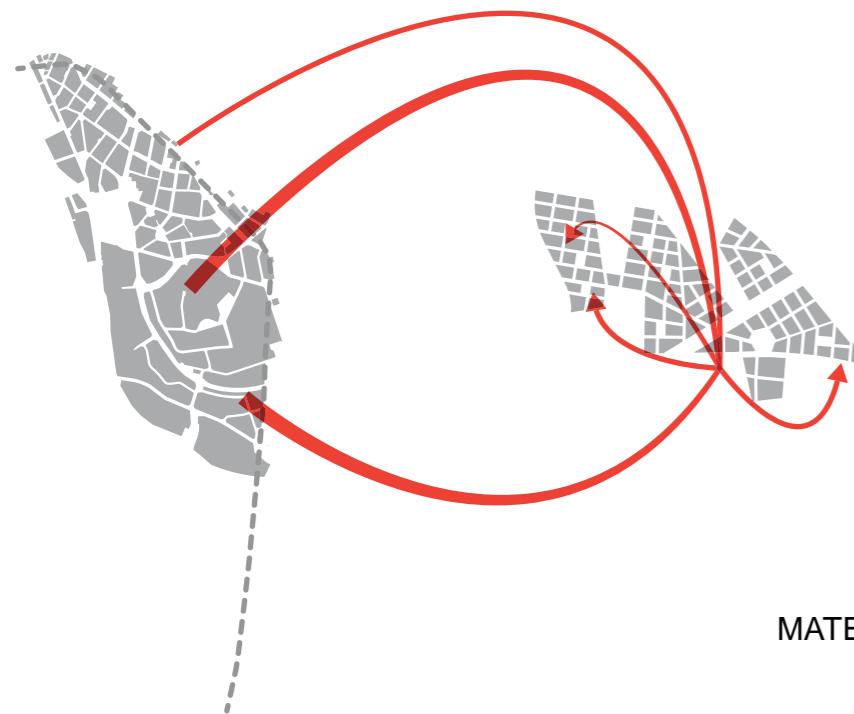
Effektiv markanvändning och stadsstruktur

Det nya, tätta Kiruna med de gröna fingrarna effektiviseras användandet av mark. Det gör att det är lätt att ta sig ut till den ostörra och bullerfria naturen och det låter naturen och renbetesmarkerna omkring Kiruna vara orörda.

En tät stadsstruktur med många boende och verksamma ger underlag för en god kollektivtrafik. En koncentrerad och lättillgänglig handel i kärnan minimerar transportbehovet. Affärer och service kan nås inom gång- och cykelavstånd. Behovet att transportera sig med bil minskar och därmed även antal parkeringsplatser.

Principen är att undvika att staden sprider ut sig genom att bygga en kompakt stad och inte i onödan bygga på på jungfrulig mark. Utformningen av staden struktur som en tät och blandad stad är effektivt ur energisynpunkt. Mikroklimatet kan förbättras, till exempel genom att bebyggelsemassa skyddar från vind vilken i sin tur minskar uppvärmningsbehovet. Både anläggandet och användandet av infrastruktur kräver mindre resurser i den tätta staden. Huvudstråken för infrastruktur förläggs i kulvert vilket både ger plats att underhålla befintligt ledningsnät och att addera funktioner i framtiden.

Material från befintlig byggnation tas till vara

Dagens enorma resursuttag av jordens tillgångar kan inte fortsätta i framtiden. Vi behöver tänka om och se den stora materialresurs som erbjuds när ett hus ska rivas. Varje återanvänd tegelsten betyder att nytt tegel inte behöver produceras och transporteras vilket sparar stora mängder energi.

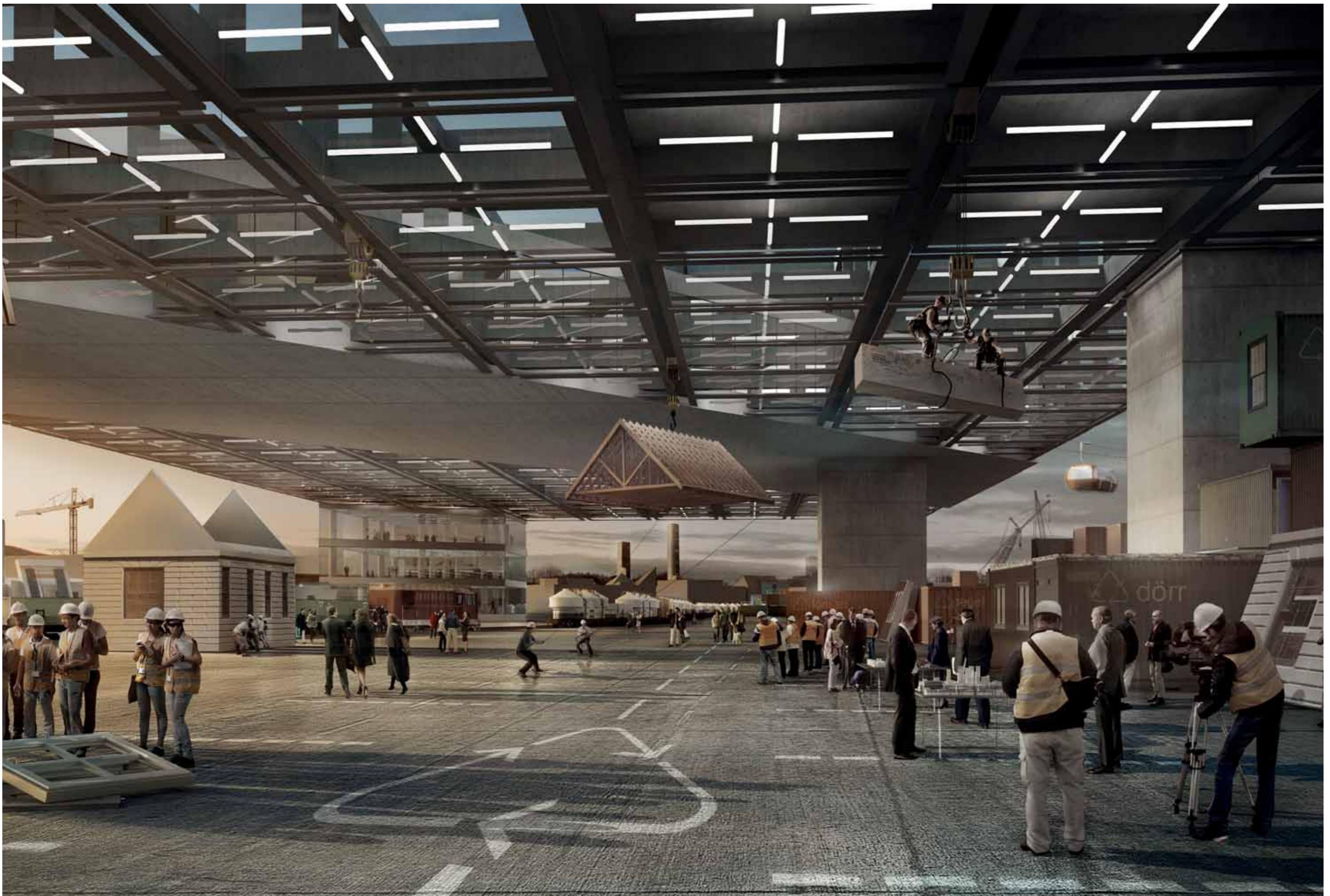
Kiruna kan bli förebilden som visar på att en stor del av våra bygg- och anläggningsmaterial kan återanvändas eller materialåtervinnas. Förutsättningarna i Kiruna är särskilt goda dels eftersom rivning och nybyggnation är så stora vilket gör att man kan få stora materialvolymer, dels eftersom Kirunas isolerade läge gör transporter särskilt kostsamma.

Nya större stadsbyggnadsprojekt har insett den stora potential för besparing av både byggmaterial, avfall och transporter som en effektiv bygglogistik medför. I Kiruna har man den dubbla potentialen med byggnation och rivning på samma plats. Genom att sammanföra de två komponenterna bygglogistikcentral och mötesplats för stadsomvandling kan en stark nod för Kiruna skapas- Kirunaportalen. Med ett effektivt system för planering, rivning, lagring och logistik samlat i en nod kan Kiruna bli världsledande i en sektor som utan tvekan står inför en betydande utveckling.

Till Portalen knyts både den kompetens inom materialhantering som LKAB besitter, liksom framstående forskning och utveckling från hela världen. Utöver själva material- och energivinsten skapas arbetstillfällen. Portalen i Kiruna gör staden än mer känd på den internationella kartan för hållbart byggande.

Samverkan mellan forskningsinstitutioner, kommunen, LKAB och byggbolag kring återanvändning av byggmaterial ger även en intressant potential för utveckling av nya användningsområden för bi- och restprodukter från gruvnäringen som på sikt har stor potential.

Återanvändningen har ytterligare en viktig funktion genom att bidra till att bevara stadens identitet i stort som smått. Allt från beslag till spiegeldörrar och större fasadpartier bidrar till möjligheten att bevara viktiga element från det gamla Kiruna. Som mötesplats för alla aktörer fungerar portalen som en idealisk plats att föra dialog med såväl medborgare som professionella aktörer och internationella besökare.

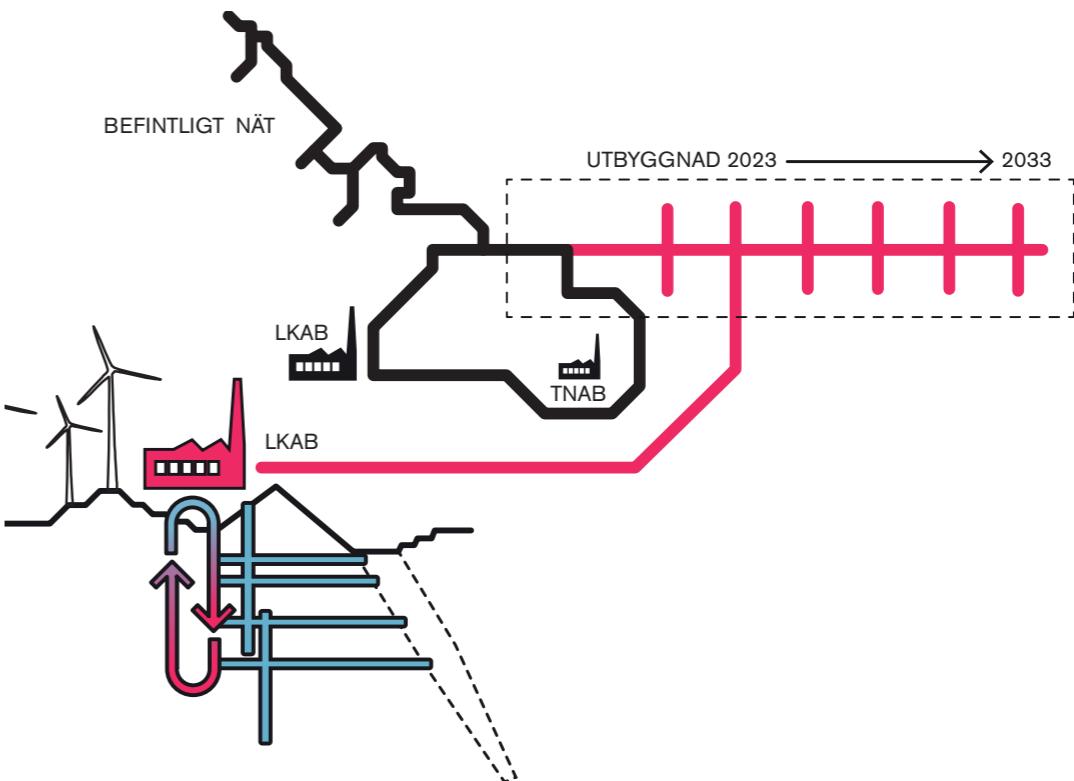
Självförsörjande och klimatneutrala energisystem

Ambitionen i Kiruna är att staden genom samverkan med industrien ska vara självförsörjande på energi för uppvärmning. Den övriga energiproduktion som behövs för staden framför allt framställs klimatneutralt. Detta uppnås genom att följa energihierarkin: i första hand minimeras behoven, genom energieffektiv bebyggelse och infrastruktur. I nästa steg söks förnybara och klimatneutrala energikällor där energiåtervinning från gruvindustrin, vindkraft och, geotermisk energi är viktiga inslag. En energiutredning som utvärderar potentialen för alla tillgängliga energikällor genomförs och ligger till grund för utformning av såväl bebyggelse som infrastruktur.

Grunden för planeringen av energiförsörjning i Kiruna är en systemsyn som innefattar gruva som stad. Olika energiformer används till det som den är bäst lämpad för. Uppvärmning av bostäder ska till exempel ske genom lågvärdig form av energi, som spillvärme från industrier och gruva.

Sammankopplade energisystem ger möjlighet att sprida ut energiförbrukning över dygnet för att t.ex minimera energitoppar då annars mindre miljövänlig energiproduktion kan krävas. Effektiva styrsystem för informations- och kommunikationsteknologi byggs upp för att hantera denna samordning.

Byggnader med låg miljöpåverkan under hela livscykeln

Byggnader med låg miljöpåverkan under hela livscykeln

Energieffektiva byggnader

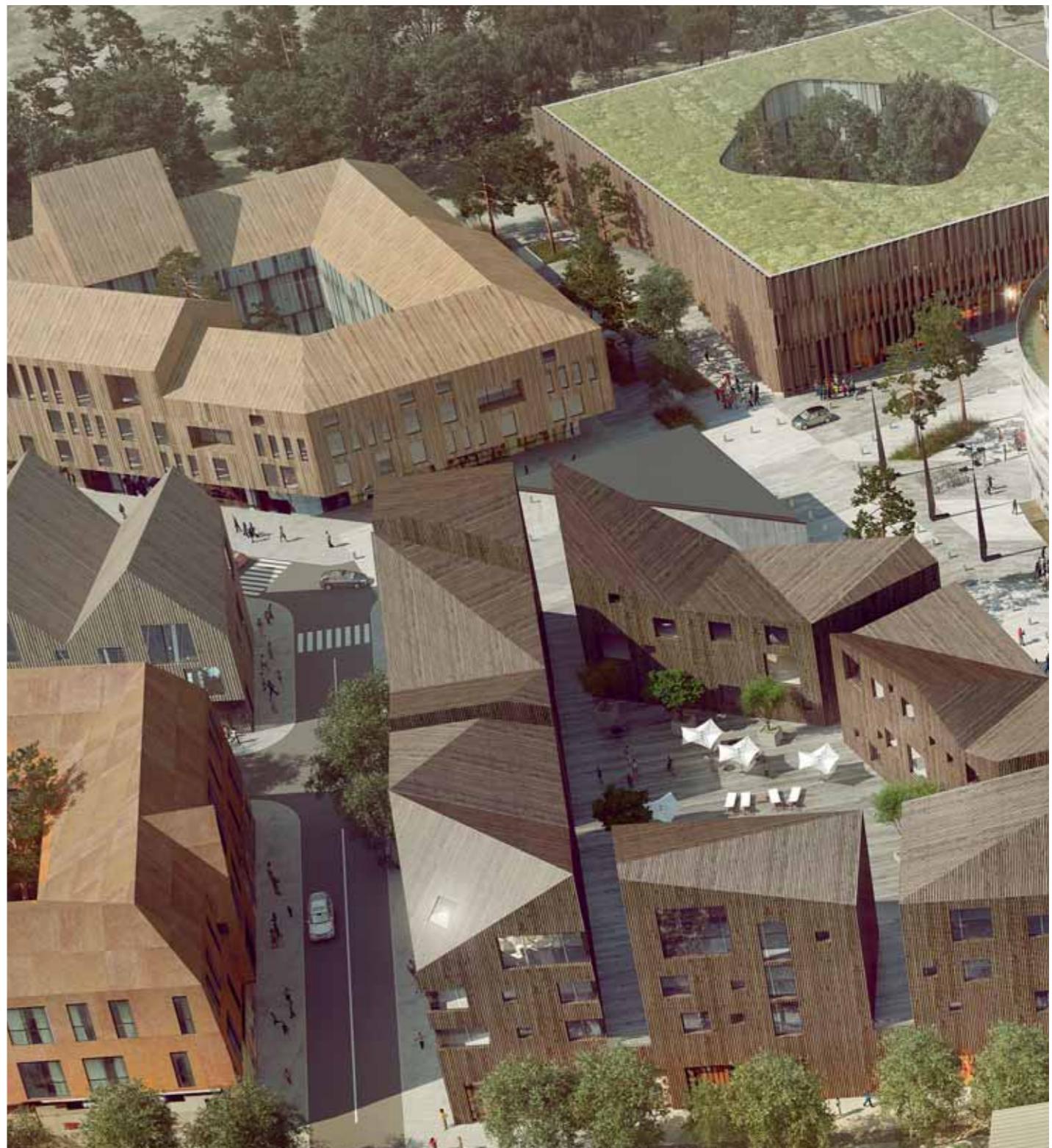
Utformningen av byggnader påverkar byggnadernas energibehov, inte minst i Kirunas arktiska klimat. Kirunas byggnader byggs för minimala värmeförluster, bland annat med lufttäta klimatskal, effektiv värmeåtervinning och teknik som tar tillvara värmen från de boende, elektriska apparater och instrålad sol. Detta förutsätter genomtänkta lösningar och stor noggrannhet i byggfasen.

Placeringen och utformningen av byggnaderna anpassas efter sol- och vindförhållanden och byggeteknik väljs för att minimera uppvärmnings- och nedkylningsbehov. Trä är ett viktigt byggmaterial genom sin låga energianvändning och klimatpåverkan både under tillverknings- och driftsfasen och genom att det är ett lokalt material med korta transporter.

Robusta byggnader för låg miljöpåverkan under hela livscykeln

En grundbult i hållbar stadsbyggnad är att minimera miljö- och klimatpåverkan under byggnadernas hela livscykel. Detsamma gäller för anläggningar och infrastruktur. Detta gör dels genom att minimera behovet av energi under bruksfasen, dels genom att undvika material eller byggprocesser med stor klimatpåverkan och, dels genom att välja såväl konstruktioner som installationer som har en lång livslängd och lågt underhållsbehov.

Mark och material som används i det nya Kiruna minimerar risken för negativ påverkan på miljö och hälsa, t.ex. genom sanering/avskärmning av förorenad mark samt användning av material utan farligt kemiskt innehåll eller med negativa hälsoeffekter i byggnationen

GENOMFÖRANDE

4.0

KAPITEL

VÄGEN VIDARE

Bakgrund

Kiruna byggdes med ambitionen att bli en mönsterstad. I mångt och mycket kom denna ambition att förverkligas. Hjalmar Lundbohms arbete och efterföljande stadsbyggare har satt Kiruna på kartan som en stad med stora kvaliteter i stadmiljön och i form av intressant och uppskattad arkitektur.

Tidsideal och värderingar förändras ständigt. Under 1960-talet var slog ett funktionalistiskt ideal igenom med kraft, i Kiruna liksom i Sverige i övrigt. Rivningarna blev omfattande och bilen kom att styra stadsbyggandet, Kiruna kom att bli en utspridd och gles stad. Idag är idealen åter andra och värden som framhälls är stadsliv, täthet samt blandningen av verksamheter och kvaliteter i stadmiljö. Dessa nya värderingar utgör en fantastisk möjlighet för Kiruna, att bygga en ny stadskärna utan de brister som utmärker flertalet av våra svenska städer och att samtidigt utveckla alla de kvaliteter och som vi som individer idag värdesätter och efterfrågar i vår stadmiljö.

Att bygga en tät och blandad stad är en stor utmaning med många fallgropar efter vägen. I den fortsatta processen är det viktigt att alla berörda aktörer är delaktiga i en dialog om hur vi tillsammans kan bygga den tätta och funktionsblandade staden.

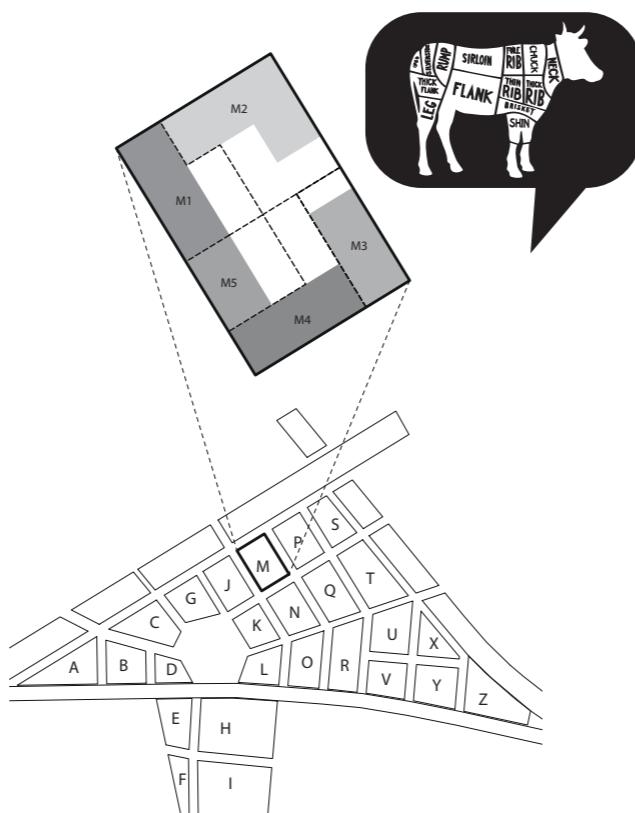
Detaljplanering och markanvisning

Utvecklingsplanen anger riktlinjer och kommunens ambitioner för utvecklingen av en ny stadskärna, nya bostadsområden, ny gatustruktur och grönstruktur. Utvecklingsplanen är inte juridiskt bindande utan utgör ramverk för kommande detaljplanering av området. Genom fullmäktiges beslut läses principer och riktlinjer för framväxten av den nya staden. Den mer detaljerade utformningen av byggnadskvoter, allmänna platser och enskilda byggnader kommer att regleras i anslutning till att detaljplanearbetet inleds.

En viktig princip är att den detaljerade regleringen av markanvändning ska ske med lyhördhet och i nära samarbete med dem som ska bygga och verka i den nya stadskärnan. Det här handlar om medborgare som uttrycker önskemål om utformning av offentliga platser, intresseorganisationer, exempelvis handeln som uttrycker önskemål om samspelet mellan kommersiella och allmänna platser i den nya staden, och inte minst kan det handla om synpunkter och förutsättningar för att vara beredda att investera som uttrycks från de som ska bygga den nya staden.

Detaljplanearbetet är ett viktigt verktyg att leda processen vidare. Det är därför viktigt att kommunen bevakar att detta följer utvecklingsplanens intentioner. Planprogram över större områdena kan föregå enskilda detaljplaner. Vidare bör möjligheteten att upprätta s.k. byggnadsordningar för olika delområden övervägas. Dessa finns sedan att tillgå för såväl exploaterörer som planerare där förutsättningarna och förhållningssättet till det som planeras och byggs tydliggörs.

Möjligheten att skapa ett attraktivt och livaktigt centrum är starkt beroende av de ekonomiska villkoren för flytt av handeln inom nuvarande centrum. Det är viktigt att all handel har möjlighet att flytta med, och att överflytningen till nya centrum sker under en kort koncentrerad tidsperiod. Framgången beror även av utvecklingen inom COOP området som redan idag konkurrerar med centrum. En uttalad ambition i Utvecklingsplanen är att skapa goda förutsättningar för såväl detaljhandel som volymhandel i den nya stadskärnan.

I linje med ambitionen om en blandad och varierad stad är utgångspunkten och målsättningen att kvarteren ska indelas i mindre fastigheter. På så sätt kan fastighetsstrukturen ge utrymme för olika användningar mot livliga gator och mot lugna lokalgator. Men det är också ett sätt att undvika en monoton stadmiljö.

Kommunens ambitioner

Kommunen avser att träffa markanvisningsavtal/exploateringsavtal med exploaterörer. I avtalet kommer kostnads- och ansvarsfördelning att regleras. Kommunens villkor på projekten regleras i markanvisningsavtal/exploateringsavtalet. Kraven på bebyggelsens utformning, arkitektur och samspelet med omgivningen varierar beroende på läge. Vid torget och längs handelsgatan är arkitekturen, fasadmaterial, samspelet med gatrummet och öppna bottenvåningar viktiga krav.

Kommunen ska vara huvudman för alla allmänna platser, d.v.s gator, torg och parker. Det innebär att kommunen ansvarar för utbyggnad och drift av anläggningarna. Normalt täcks dessa kostnader genom uttag av avgifter i exploateringsavtal för de fastigheter som har nytta av anläggningen.

Kommunens ambition är att stadskärnan ska anslutas till fjärrvärmennätet. Kommunen ansvarar för utbyggnad och drift av VA-nät, dagvattenanläggning, fjärrvärme och opto. Kommunens kostnader täcks genom anslutningsavgifter. Ambitionen är att besluta om särskild taxa med låga avgifter för att minska exploateringskostnaderna och därmed hyran för hyresgäster.

av startegisk betydelse kan tvångsinlösen bli aktuell. Inom området finns på statens mark ett asfaltverk och en nedlagd betongindustri. LKAB ansvarar för avveckling av verksamheterna och sanering av marken.

I På fastigheten Linabanan 1 där nya stadshuset ska placeras finns en byggnad med verksamhet (det s.k. Metohuset) som måste avvecklas snarast. En tidplan har upprättats och byggnaden kommer att nedmonteras under våren 2014.

På kommunens fastighet finns en gocartbana som måste avvecklas snarast. Arbete pågår med att hitta en ny lokalisering.

Industriområdet söder om Malmvägen

Området ingår inte i utvecklingsplanen. Kommunen kommer inte initiera detaljplaner för ändring av markanvändningen. Kommunen är dock positiv till initiativ från fastighetsägare och exploaterörer. En förändring kan ske om det är möjligt med hänsyn till omgivande verksamheter.

Det kan krävas åtgärder på någon av verksamheterna i området om pågående verksamhet påverkar möjligheten att utveckla nya stadskärnan. En inventering av nuvarande verksamheter pågår.

Markägande och avveckling av pågående verksamheter

Staten äger större delen av utvecklingsplaneområdet. Kommunen har fått regeringens tillstånd att förvärva marken. Förvärvet får genomföras när beslut om att upprätta detaljplan tagits och köpet fullbordas när planen vinner laga kraft.

LKAB äger fastigheten Linbanan 1 som det nya stadshuset ska uppföras på. Fastigheten omfattar norra delen av stadstorget och kvarter öster om torget.

Kommunen äger södra delen av torget och området med gocartbanan samt fastigheterna Industrin 9:7 och Tuolluvaara 1:1. Krattan 1 är en privatägd fastighet och bebyggd med bostadshus och verksamhetslokaler. Fastigheten Harven 1 är upplåten med tomträtt och förhandlingar har inletts med tomträttshavaren. Fastigheten är bebyggd med en f.d. bensinstation. Fastigheten Industrin 9:11 är privatägd. På fastigheten är en återvinningsindustri etablerad.

Dialog har påbörjats om flytt av verksamheten till Östra industriområdet, etapp 3. Detaljplanering av det området pågår. Verksamheten måste miljöprövas i det nya läget vilket kan ta 1-2 år. Verksamheten ligger inom utvecklingsplanens etapp 1 men inte inom torgbildningen och bedöms kunna ligga kvar under den tid miljöprövningen pågår.

Kommunens ambition är att förvärva marken inom planområdet genom frivilliga överenskommelser. Lyckas inte det och marken är

Nästa steg

När Utvecklingsplanen förankrats och antagits politiskt går arbetet med att utveckla Nya Kiruna in ett nytt skede. Tyngdpunkten i arbetet förskjuts från planering till genomförande.

I vissa delområden, exempelvis delområden för bostäder, kommer arbetet direkt att övergå till att upprätta detaljplaner i samarbete med berörda intressenter: bostadsföretag, investerare och byggare.

I andra områden krävs att ett programarbete föregår detaljplaneringen för att garantera att sambandet mellan miljö och stadskärna kan garanteras. Detta behov är särskilt tydligt för stadskärnan med Stadstorget och handelsgatan. För att skapa en attraktiv stadskärna krävs att en helhetslösning tas fram gemensamt av kommunen, näringsidkare och exploater/ byggherrar. Det är viktigt att placeringen av verksamheterna sker så att det skapas attraktivitet längs hela gatan och torget. Det är inte möjligt att bygga upp stadskärnan genom att tomterna anvisas en och en. En samverkansgrupp bildas i vilken en gemensam målbild läggs fast som utgångspunkt för en sammankoppling av området. Med stöd i denna målbild utvecklas sedan riktlinjer och principer för utveckling av området. Med detta arbete som grund sker sedan markanvisning och detaljplanering i samspel med respektive byggherre.

För ytterligare några delområden finns starka skäl att genomföra ett programarbete innan detaljplaneringen initieras, i syfte att garantera genombrott för helhetslösningar. Det gäller **Stadstorget och handelsgatan** som nämnts ovan. Vidare gäller det stadsparken där en genombrott och sammankopplingen är förutsättningen för att fylla den rollen som ett grönt stråk som binder samman staden. Det gäller vidare området östra delar och **kopplingen till Tuolluvaara**. E10:an utgör en barriär som såväl för att ta sig ut i naturen som i relationen till bostäderna i Tuolluvaara. Här krävs samordnade och genombrott för lösningar för att överbrygga E10:ans barriäreffekt för olika transportslag (bil, gång, cykel) och olika tillgänglighetsbehov (rekreation, handel, boende).

En tredje fråga som kräver mer beredning innan detaljplanering rör de **kulturhistoriska byggnader** som ska flyttas till Nya Kiruna. Redan idag finns avtal om flyttning av ett antal byggnader. Ytterligare byggnader kan bli aktuella om ekonomiska villkor som möjliggör flytt kan utvecklas. Placeringen av de byggnader som flyttas är ännu inte bestämd. Starka röster har höjts mot en koncentration till en "Skansenmiljö" eller en maximal utspridning. Men fortfarande saknas en sammankoppling av analys och förslag om placering. En sådan analys måste föregå detaljplaneringen.

Stadsomvandlingen som projekt är märkvärdigt i form av skala och omfattning. Denna unika process bjuter på möjligheter som aldrig förrut har existerat. Allt från **bevarande och återvinning**, tekniska, ekonomiska och sociala aspekter till helt nya. Detta bör studeras, dokumenteras och inte minst utvecklas i ett större nätverk.

Också det i Utredningsplanen redovisade området kring **resekentrum** måste studeras i ett programarbete innan detaljplaneringen påbörjas. Det handlar dels om att få klarhet om vilka transportslag som kommer att finnas i resekentrum, dels handlar det om omsorgsfulla överväganden om hur en sammankoppling mellan miljö kan skapas, som bidrar till att omstigning mellan olika transportslag kan ske på ett enkelt sätt och i en attraktiv miljö.

Vidare behövs programarbete för att ta fram en **belysningsstrategi**. Belysning är en viktig faktor för attraktivitet och säkerhet. Slutligen måste en **trafikstrategi** för den nya staden utvecklas. Här finns redan en del material framtaget, men detta måste kompletteras. Innan detaljplanering måste göras analyser av transportbehov och transportflöden i den nya staden. Tre relaterade frågor framtonar som särskilt viktiga i detta sammanhang är; kopplingen och anslutningar till den nya E10:an, trafikala kopplingar mellan Nya Kiruna och övriga stadsdelar i Kiruna samt parkeringsmöjligheter i den nya staden.

Noder och strategiska projekt

Staden förankras tidigt genom att utveckla strategiska projekt i viktiga nödpunkter. De ska ha offentligt innehåll och kan även tolkas som katalysatorer för stadsliv. Ett första exempel är Stadshuset och Stadstorget som forankrar hela stadsomvandlingen österut.

Ett annat exempel är Resecentrumet som är mycket viktigt inte minst för att den transporterar människor till staden men också för att den skapar dynamik och synergier i stadslivet som en kontaktyta till regionen.

Ett tredje exempel är Portalen som kommer att fungera som ett paraply för många processer och aktörer i Kirunas stadsomvandling. Kiruna har ambitioner om en hållbar stadsutveckling både i förhållande till resurser men också socialt. Portalen omfattar en unik blandning av aktiviteter och organisationer som organiserar dessa processer. Allt från återvinning av material, samling och distribuerande av kulturmiljö till medborgardialog och aktiviteter.

Noderna utgör också kontaktpunkterna för vad som kommer att bli ryggraden i utvecklingen. Det är därför viktigt att de tas vara på och används när offentliga projekt placeras och utvecklas över tid.

Epilog

Frågan om stadsflytten har stått på dagordningen under det senaste decenniet. Turerna har varit många och otaliga idéer och förslag har stöts och blöts. Under arbetet med Utvecklingsplanen har vi mötts av en 'trötthet' över vad som upplevs som pratande som inte leder någon vart. En av de vanligaste kommentarerna i mötet med kirunaborna har varit "när händer det någonting"?

'Nu går vi in i skarp läge!'

Tiden har sprungit ifatt planeringen. År 2016 måste vi lämna vårt stadshus och ett par hundra bostäder måste avvecklas. Ett mardrömsscenario vore att vi i det läget inte kunde erbjuda ett nytt stadshus och nya bostäder. De därpå följande åren accelererar avvecklingen och inom bara ett par år måste ett nytt kommersiellt centrum stå på plats, liksom ett stort antal nya bostäder, arbetsplatser och offentliga servicefunktioner.

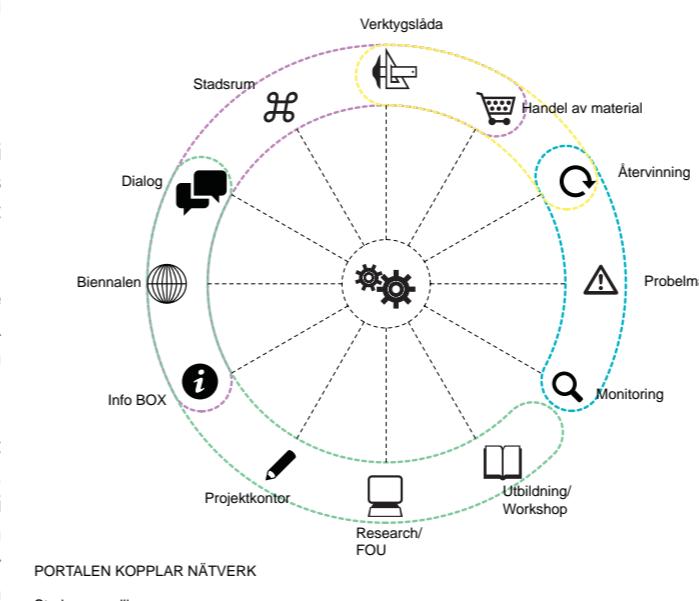
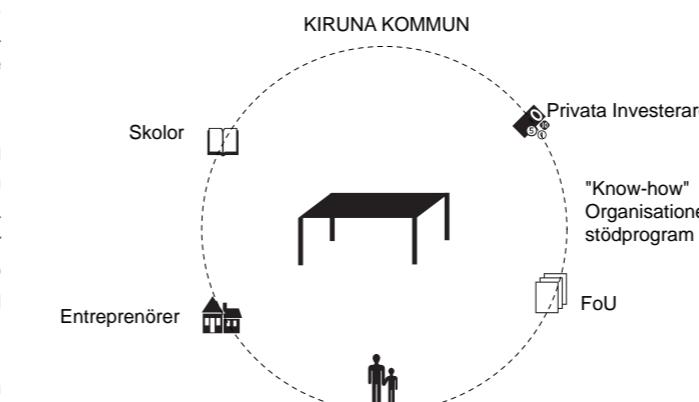
Avvecklingen ställer oss inför krav och utmaningar, men också inför stora möjligheter.

Arbetet med Utvecklingsplanen har måst genomföras under stark tidpress, men trots det är den inget hafsverk. Systematiskt arbete och ett nära samarbete under hela arbetets gång mellan kommunen, länsstyrelsen, Trafikverket och LKAB, samt aktiv medverkan från det vinnande arkitekteamet (White och Ghilardi + Hellsten) har bidragit till en slutprodukt som är ordentligt genomarbetad och håller hög kvalitet.

Vi har redan fått positiva omdömen om Utvecklingsplanen från medborgare, fastighetsägare, köpenskap och investerare/byggare. Nu väntar den politiska behandlingen och sedan går utveckladet av Nya Kiruna in i en ny fas.

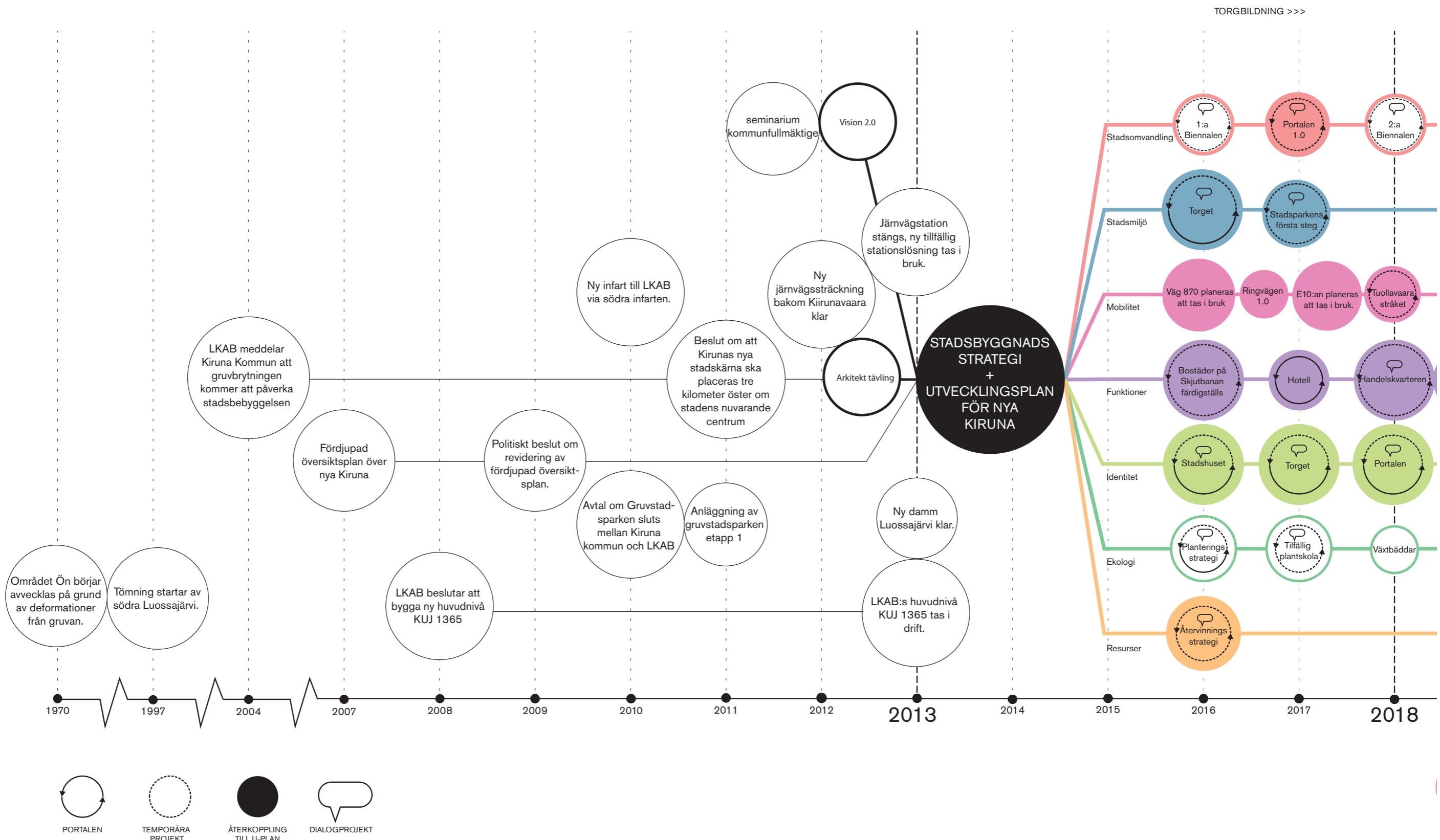
NU LÄMNAR VI PLANERING OCH GÅR IN GENOMFÖRANDE

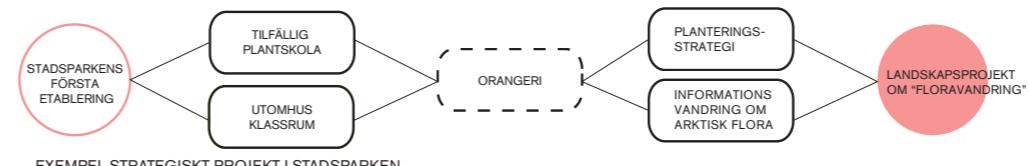
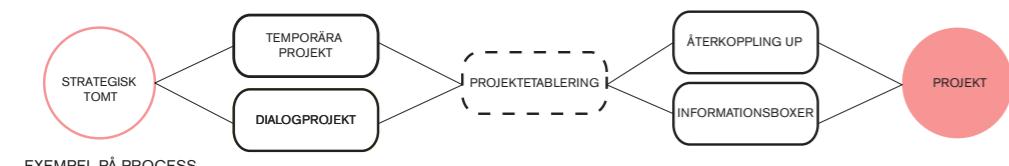
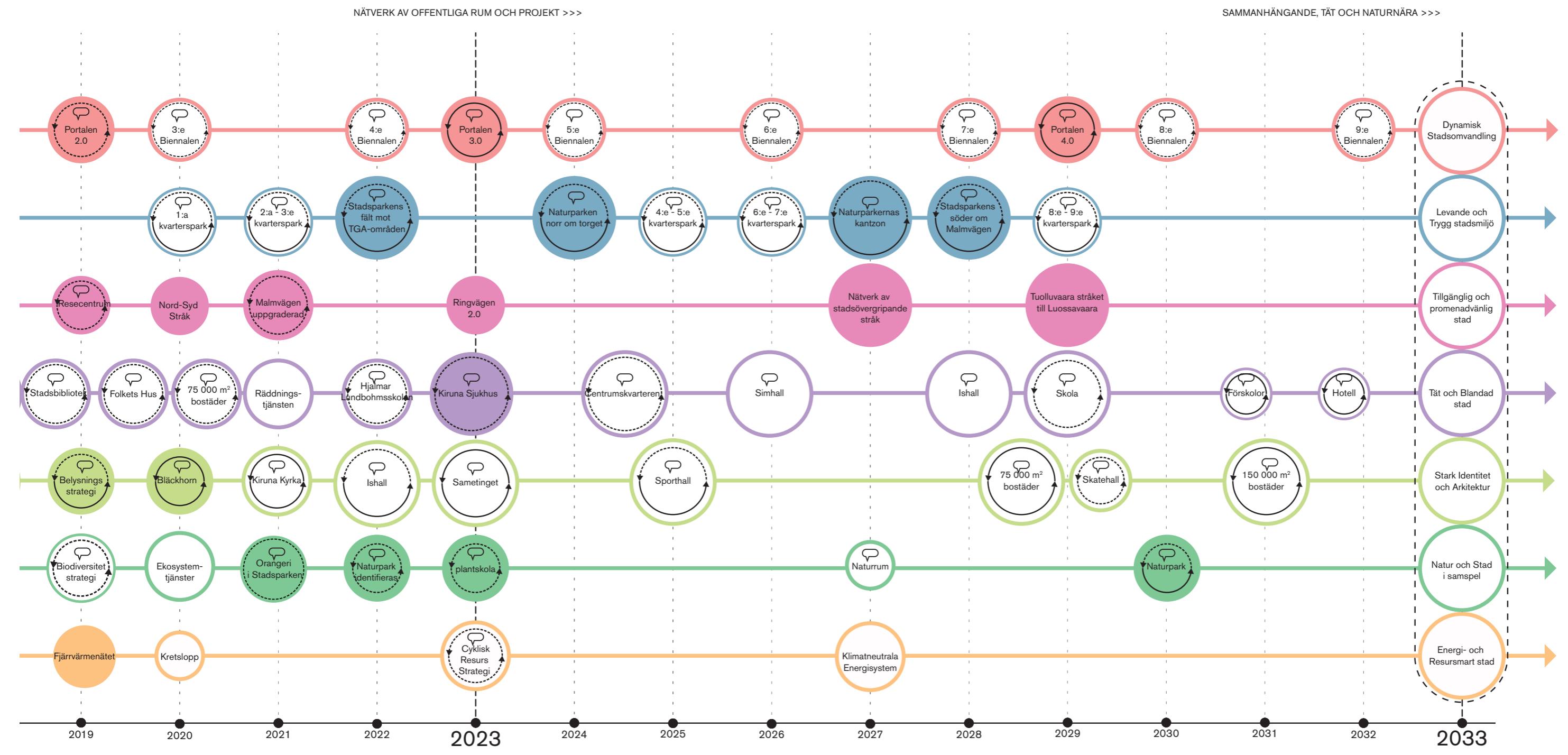
NU BYGGER VI NYA KIRUNA!

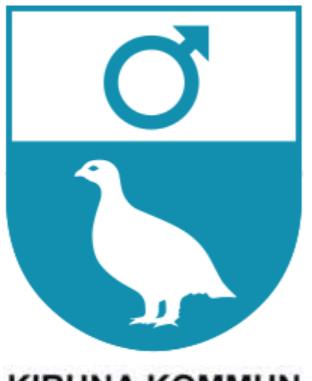

PORTALEN ÄR CENTRAL I STADSOMVANDLINGEN OCH BLIR EN KONTAKTYTA FÖR OLIKA AKTÖRER.

Tidslinje

ව්‍යුත්පන

Östgötagatan 100
Box 4700
116 92 STOCKHOLM
Tel: 08-402 25 00

GHILARDI + HELLSTEN ARKITEKTER

Møllergata 12 , 2nd floor,
0179 OSLO
Tel: 0047 22 33 99 10

SPACESCAPE

Östgötagatan 100
Box 4700
116 92 STOCKHOLM
Tel: 08 452 97 67